

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
DECANAAT
TIENSESTRAAT 41
3000 LEUVEN
Academiejaar 2014 - 2015

Het strafuitvoeringsonderzoek: een meerwaarde?
Een rechtsvergelijkend onderzoek

Promotor: Prof. D. VAN DAELE
Begeleider: L. VANDE REYDE

Verhandeling, ingediend door ELINNE MERTENS, bij
het eindexamen voor de graad van MASTER IN DE
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
DECANAAT
TIENSESTRAAT 41
3000 LEUVEN
Academiejaar 2014 - 2015

Het strafuitvoeringsonderzoek: een meerwaarde?
Een rechtsvergelijkend onderzoek

Promotor: Prof. D. VAN DAELE
Begeleider: L. VANDE REYDE

Verhandeling, ingediend door ELINNE MERTENS, bij
het eindexamen voor de graad van MASTER IN DE
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

Samenvatting

Opdat uitgesproken strafrechtelijke geldelijke sancties hun beoogde doelen – hetzij ontneming van misdaadgeld, hetzij een vergelding en afschrikking – kunnen bereiken, is het belangrijk dat zij ook effectief worden uitgevoerd. Hierbij worden echter problemen ervaren. Om hieraan tegemoet te komen, heeft de Belgische wetgever met de wet van 11 februari 2011 een vermogensonderzoek in de strafuitvoeringsfase (SUO) mogelijk gemaakt. Dit roept echter enkele vragen op. Ten eerste of een voldoende en correct gebruik van reeds bestaande middelen de invoering van een SUO al dan niet overbodig zou maken. Ten tweede of het respecteren van individuele waarborgen (individueel belang) in verhouding is tot de meerwaarde van het SUO voor een meer effectieve tenuitvoerlegging (algemeen belang). Dit werd onderzocht aan de hand van een functioneel rechtsvergelijkend onderzoek met Nederland waar een soortgelijke mogelijkheid al sinds 2011 in voege is in de vorm van het strafrechtelijk executieonderzoek (SEO). Dit meesterproefonderzoek had als doel te onderzoeken of de voordelen van het middel (SUO) om zijn doelstelling (de verbetering van de invordering van strafrechtelijke geldelijke sancties) te realiseren opwegen tegen de nadelen. Het onderzoek op welke wijze de tenuitvoerlegging van geldelijke strafsancities in Nederland en België plaatsvindt en in welke mate het Belgische SUO en het Nederlandse SEO hiertoe bijdragen.

Het solvabiliteitsonderzoek door het COIV biedt reeds voldoende mogelijkheden om het vermogen van de veroordeelde na te gaan. De ontvanger beschikt over voldoende mogelijkheden om daar de executie op uit te oefenen. Opdat deze voldoende worden toegepast, zijn er enkele veranderingen nodig waaraan het SUO niet tegemoet komt. Vervolgens bestaan er in de strafuitvoeringsfase onvoldoende wettelijke mogelijkheden om vermogensbestanddelen die aan de strafuitvoering onttrokken zijn te lokaliseren en in beslag te nemen. Het SUO biedt hiervoor extra mogelijkheden, maar het kan overlappen met een onderzoek naar het bedrieglijk onvermogen. Het SUO dient dus stopgezet te worden van zodra er overgeschakeld kan worden op een opsporings- of gerechtelijk onderzoek. In dat opzicht zijn bepaalde onderzoeksbevoegdheden overbodig. Wat de invulling van het SUO zelf betreft, zijn er verregaande bevoegdheden mogelijk, terwijl de rechterlijke controle slechts beperkt is. Dit kan leiden tot mogelijk misbruik. Er wordt aangeraden de specifieke uitvoeringshandelingen aan het vooronderzoek voor te behouden.

Inhoudstafel

Inleiding	1
Hoofdstuk I. De noodzaak van een effectieve invordering van geldelijke sancties.....	2
I.1. Confiscatie van vermogensvoordelen	2
I.1.1. De opkomst van een buitgerichte aanpak naast een dadergerichte aanpak van criminaliteit	2
I.1.1.1. De evolutie in internationaalrechtelijke instrumenten	3
I.1.1.2. De invloed van internationaalrechtelijke instrumenten op het nationaal niveau ...	6
I.1.2. Middelen met het oog op de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel... 6	
I.1.2.1. Financieel rechercheren	7
I.1.2.2. De inbeslagname van wederrechtelijk verkregen voordelen	8
I.1.2.3. Het bijzonder onderzoek naar de vermogensvoordelen.....	9
I.1.2.4. Daadwerkelijke ontneming van vermogensvoordelen?	9
I.2. De strafrechtelijke geldboete	11
I.3. Gebrekkige invordering van opgelegde geldelijke sancties.....	12
I.4. Besluit	13
I.3.2. Tegemoet komen aan een gebrekkige invordering door de invoering van het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek (SUO)	14
Hoofdstuk II. Kernproblemen, doelstelling, onderzoeksvragen en methode	16
II.1. Kritische bedenkingen bij het SUO	16
II.2. Doelstelling en onderzoeksvragen	18
II.3. Methodologie.....	20
II.3.1. Rechtsvergelijking en de functionele methode.....	20
II.3.2. Keuze van de landen: België en Nederland.....	21
II.3.3. Bronnen	25
II.3.4. Beperkingen van het onderzoek	26
Hoofdstuk III. De invordering van geldelijke sancties	28
III.1. Actoren verantwoordelijk voor de invordering.....	28
III.1.1. België	28
III.1.2. Nederland: het parket, het CJIB en het BOOM	31
III.1.3. Vergelijking.....	32
III.2. Het verloop van de invordering bij spontane betaling	32
III.2.1. België	32

III.2.2. Nederland	37
III.2.3. Vergelijking.....	39
III.3. Niet-spontane betaling: structurele problemen en insolvabiliteit.....	39
III.3.1. Structurele problemen	39
III.3.2. Insolvabiliteit.....	43
III.4. Het verloop van de invordering bij niet-spontane betaling	54
III.4.1. Gedwongen tenuitvoerlegging door de gerechtsdeurwaarder	54
III.4.2. Tenuitvoerlegging van de sanctie bij derden.....	56
III.4.3. Vervangende straffen	60
III.6. Tussentijds besluit	64
Hoofdstuk IV. Het vermogensonderzoek in de fase van de strafuitvoering	68
IV.1. Voorwaarden voor de opening van het Belgische SUO en het Nederlandse SEO .	68
IV.1.1. België	68
IV.1.2. Nederland	71
IV.1.3. Vergelijking	73
IV.2. Actoren die het onderzoek uitvoeren	74
IV.2.1. België	74
IV.2.2. Nederland	75
IV.2.3. Vergelijking	76
IV.3. Bevoegdheden binnen het SUO en het SEO	76
IV.3.1. België	76
IV.3.2. Nederland	79
IV.3.3. Vergelijking	80
IV.4. Toezicht en rechtsmiddelen	81
IV.4.1. België	81
IV.4.2. Nederland	87
IV.4.3. Vergelijking	88
IV.5. Afsluiting en gevolgen van het onderzoek.....	89
IV.5.1. België	89
IV.5.2. Nederland	89
IV.5.3. Vergelijking	90
IV.6. Tussentijdse conclusie.....	90
Hoofdstuk V. Besluit en aanbevelingen	92

Bibliografie.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlagen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 1: Vergelijkende tabel solvabiliteitsonderzoek-SUO	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 2: Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieofficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 3: Interview 2 met senior officier van justitie, Landelijk Executieofficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 4: Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 5: Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 6: Interview 5 met een jurist bij het COIV.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 7: Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 8: Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Lijst van afkortingen

BFO	Bureau voor Financiële Ondersteuning
BOOM	Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie
CDGEFID	Centrale Dienst voor de bestrijding van de Georganiseerde Economische en Financiële Delinquentie
CFI	Cel voor financiële informatieverwerking
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
COIV	Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring
DJF	Directie van de bestrijding van de economische en financiële criminaliteit
<i>FATF</i>	<i>Financial Action Taks Force</i>
HRJ	Hoge Raad voor Justitie
KBO	Kruispuntbank van Ondernemingen
LEO	Landelijk Executieveofficier
NFI	Niet-fiscale invordering
OLA	Optisch leesbare acceptgirokaart
OM	Openbaar Ministerie
OVb	Orde van de Vlaamse Balies
PK	Procureur des Konings
SEO	strafrechtelijk executie onderzoek
sfo	strafrechtelijk financieel onderzoek
SUO	strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek
SUR	strafuitvoeringsrechter
OvJ	Officier van Justitie
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WVV	wederrechtelijk verkregen voordeel

Lijst van bijlagen

Bijlage 1: Vergelijkende tabel solvabiliteitsonderzoek-SUO.

Bijlage 2: Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

Bijlage 3: Interview 2 met senior officier van justitie, Landelijk Executieficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

Bijlage 4: Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.

Bijlage 5: Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

Bijlage 6: Interview 5 met een jurist bij het COIV.

Bijlage 7: Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering.

Bijlage 8: Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

Inleiding

“De teneur is dat het SUO overbodige wetgeving is - nog maar eens een koterij aan de bestaande procedure, volgens onderzoeksrechter Karel Van Cauwenberghe - die bovendien een hellend vlak creëert naar een ongecontroleerde uitbreiding van de bevoegdheden van het parket.”¹

Naast het klassieke opsporing- en gerechtelijk onderzoek, heeft de wetgever op 11 februari 2014 een derde soort van onderzoek in het leven geroepen: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek (SUO). Eens de sanctie is opgelegd, worden er namelijk problemen ondervonden wat betreft de invordering hiervan. De invoering van een vermogensonderzoek in de executiefase (SUO), tracht de invordering van boetes, verbeurdverklaring en gerechtskosten in strafzaken verbeteren.² Dit bracht echter veel kritieken en vraagtekens met zich mee.

Nadat het belang van een effectieve invordering (hoofdstuk I) is verduidelijkt, zal in hoofdstuk II de methodologie verduidelijkt worden. Vervolgens wordt er ingegaan op de invordering van geldelijke sancties (hoofdstuk III). Hoofdstuk IV focust op het vermogensonderzoek in de fase van de strafuitvoering, namelijk het Belgische SUO en het Nederlandse SEO. Tot slot omvat hoofdstuk V bij wijze van algemeen besluit een reflectie van de belangrijkste resultaten en zullen deze waar mogelijk ook gekoppeld worden aan beleidsmatige en onderzoeksmatige aanbevelingen.

---

¹ R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3.

² Samenvatting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/001 en nr. 53-2935/001, 1.

Hoofdstuk I. De noodzaak van een effectieve invordering van geldelijke sancties

Vooraleer er wordt ingegaan op de invorderingsproblematiek van geldelijke sancties, wordt in dit hoofdstuk stilgestaan bij de functie van deze sancties en het daaruit voortvloeiende belang van een effectieve invordering. Zonder daadwerkelijke uitvoering van geldelijke sancties zullen de doelstellingen die met deze sancties worden beoogd, niet worden bereikt. In dat verband zal in I.1. de confiscatie van vermogensvoordelen besproken worden, opdat de illegaal verkregen voordelen worden afgenomen. Vervolgens wordt in I.2 de strafrechtelijke geldboete besproken, die eerder een punitief karakter heeft. In I.3 komt ten slotte de gebrekkige invordering van de geldelijke strafrechtelijke sancties aan bod.

I.1. Confiscatie van vermogensvoordelen

I.1.1. De opkomst van een buitgerichte aanpak naast een dadergerichte aanpak van criminaliteit

Het einde van de Tweede Wereldoorlog was de motor voor een evolutie op technisch gebied, die gepaard ging met meer transport- en communicatiemogelijkheden.³ De keerzijde hiervan was echter een vergemakkelijking van grensoverschrijdende criminaliteit en daardoor ook een toename hiervan. De georganiseerde misdaad, die in de jaren '80 vooral gewelddadig was, profiteerde van de voordelen die een toenemende globalisering bood.⁴ Zo floreerde de georganiseerde drugshandel, waarbij op korte tijd enorme winsten geboekt kunnen worden. In 1992 werd met het Verdrag van Maastricht het beginsel van de vrije markt geïntroduceerd, dat een vrij verkeer van goederen, kapitaal en personen binnen Europa mogelijk maakte. Ook dit bood aan criminele organisaties meer mogelijkheden een geldelijk gewin na te streven.

---

³ V. DE LANGHE, R. VAN HECKE en G. VETCOUR, "Witwassen", in G. VERMEULEN (ed.), *Aspecten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, (227) 233; G. STESSENS, *De nationale en internationale bestrijding van het witwassen, onderzoek naar een meer effectieve bestrijding van de profijtgerichte criminaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 1996, 109.

⁴ J.-L. DUPLAT, "Het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld", *BankFin*. 1993, (282) 282; G. STESSENS, *De nationale en internationale bestrijding van het witwassen, onderzoek naar een meer effectieve bestrijding van de profijtgerichte criminaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 1996, 109 en 112; A. HAELMAN, "Heeft de maatschappelijke perceptie van financieel-economische criminaliteit invloed op de justitiële bestraffing?", *Orde dag* 2000, (37) 39; M.J. DE SAMBLANX, "Financieel economisch rechercheren. Voor een goed begrip", in S. JANSSENS (ed.), *Financieel economisch rechercheren/L'enquête en matière financière et économique*, Brussel, Politeia, 2004 (9) 9; J.A.J.TH. VISSERS, "woord vooraf" in A.B. HOOGENBOOM, V. MUL en W.L. VAN PESKI (eds.), *Financieel rechercheren. Een bundeling van artikelen over financieel rechercheren in relatie tot de bestrijding van de (georganiseerde) criminaliteit*, 's-Gravenhage, VUGA Uitgeverij BV, 2005, (5) 5-6.

Een gevolg hiervan was dat Westerse staten, zoals België, naast een dadergerichte aanpak meer aandacht gingen besteden aan een buitgerichte aanpak van criminaliteit, gericht op het opsporen en het afpakken van het wederrechtelijk verkregen voordeel (WVV). De ontneming komt daarmee tegemoet aan een algemeen gevoel dat misdaad niet mag lonen.⁵ Men stelde vast dat illegaal verkregen winsten vaak fluctueren tussen landen en vervolgens worden geïncorporeerd in het economisch systeem. Dit wakkerde het besef aan dat georganiseerde misdaad in het algemeen en drugsverkeer in het bijzonder een gevaar vormde voor de wereldeconomie.⁶ Naast het ‘misdad mag niet lonen’-idee is er dus ook het idee dat op winst beluste daders het meeste pijn gedaan wordt door ze te raken in hun vermogen.⁷

I.1.1.1. De evolutie in internationaalrechtelijke instrumenten

In de beginfase werd slechts gereageerd tegen (georganiseerde) drugshandel. Dit kwam tot uiting in het Verdrag van Wenen uit 1988, ook wel het VN-verdrag tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, dat strekt tot het verbeteren van de strijd tegen drugshandel en het witwassen van drugsgeld.⁸ Het verdrag voorziet in de confiscatie van met drugscriminaliteit verworven voordelen.⁹ Het is dus niet van toepassing op vermogensvoordelen verkregen uit andere misdrijven.¹⁰

Twee jaar later werd de doelgroep van deze buitgerichte aanpak uitgebreid. In september 1990 bekrachtigde het Comité van Ministers van de Raad van Europa een ontwerpovereenkomst over het witwassen, opsporen, in beslag nemen en verbeurdverklaren

---

⁵ Het federaal veiligheids- en detectieplan van 31 mei 2000: *Parl.St* Kamer 1999-2000, nr. 50-0716/001 en Senaat 1999-2000, nr. 2-461/1, 104.

⁶ J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 42.

⁷ F. VERBRUGGEN, “Hebben en houden: bezitseffect en afgifteafkeer als inspiratie bij de hervorming van de Belgische verbeurdverklaring”, in T. SPAPENS, M. GROENHUIJSEN en T. KOOLMANS (eds.), *Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (263) 266.

⁸ Verdrag van Wenen van de Verenigde Naties tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen van 20 december 1988, *United Nations Treaty Series*, vol. 1582, 95; J.-L. DUPLAT, “Het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld”, *BankFin*. 1993, (282) 284; M. DAMBRE, “De invloed van het witwasverbod op het bankrecht”, in X (ed.), *Liber Amicorum P. De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, (353) 361; C.D. SCHAAP, *Heling getoetst*, Arnhem, Gouda Quint, 1999, 173; V. DE LANGHE, R. VAN HECKE en G. VETCOUR, “Witwassen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Aspecten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, (227) 252; J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 52.

⁹ Artikel 5 van het verdrag van 20 december 1988 tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen; J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 45.

¹⁰ G. STESENS, *De nationale en internationale bestrijding van het witwassen, onderzoek naar een meer effectieve bestrijding van de profijtgerichte criminaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 1996, 26; V. DE LANGHE, R. VAN HECKE en G. VETCOUR, “Witwassen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Aspecten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, (227) 252.

van de opbrengsten van *alle* criminele gedragingen.¹¹ In november werd dit te Straatsburg opengesteld voor ondertekening.¹² Het verdrag verplicht de partijen bij dit verdrag, waaronder België¹³ en Nederland¹⁴ onder meer om in een wettelijk kader te voorzien wat betreft de mogelijkheid tot verbeurdverklaring, de maatregelen tot opsporing, de voorlopige maatregelen en het witwassen.¹⁵ Het verdrag van Wenen stond model voor en is complementair aan dit verdrag van Straatsburg.¹⁶ Het verdrag werd in 2005 aangevuld en gewijzigd door het verdrag van de Raad van Europa inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven en terrorismefinanciering.¹⁷ Ook dit verdrag werd door België en Nederland geratificeerd.¹⁸

Naast deze internationaalrechtelijke verdragen, hebben ook de aanbevelingen van de *Financial Action Taks Force (FATF)* een grote invloed gehad op de ontwikkeling van een buitgerichte aanpak. De *FATF* werd in 1989 opgericht ter bestrijding van het witwassen van geld.¹⁹ De *Taks Force* heeft 40 aanbevelingen geformuleerd, herzien in 2012, die

---

¹¹ M. DAMBRE, "De invloed van het witwasverbod op het bankrecht", in X (ed.), *Liber Amicorum P. De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, (353) 364; C.D. SCHAAP, *Heling getoetst*, Arnhem, Gouda Quint, 1999, 177; V. DE LANGHE, R. VAN HECKE en G. VETCOUR, "Witwassen", in G. VERMEULEN (ed.), *Aspecten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, (227) 255.

¹² Aan de ontstaansgeschiedenis van dit verdrag ligt een resolutie van de Europese Ministers van Justitie die is opgesteld ter gelegenheid van hun vijftiende conferentie te Oslo in juni 1986. Verdrag van Straatsburg van de Raad van Europa betreffende witwassen, de opsporing, het beslag en de verbeurdverklaring van de opbrengsten uit misdaad van 8 november 1990, *European Treaty Series*, nr. 141; V. DE LANGHE, R. VAN HECKE en G. VETCOUR, "Witwassen", in G. VERMEULEN (ed.), *Aspecten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, (227) 255.

¹³ Wet van 8 augustus 1997 houdende instemming met de Overeenkomst inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, opgemaakt te Straatsburg op 8 november 1990, *BS* 4 juni 1998, 18.173.

¹⁴ Goedkeuringswet van het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, *Stb.* 1993, 164.

¹⁵ Artikel 2-6 verdrag van Straatsburg van de Raad van Europa betreffende witwassen, de opsporing, het beslag en de verbeurdverklaring van de opbrengsten uit misdaad van 8 november 1990, *European Treaty Series*, nr. 141.

¹⁶ Artikel 2-6 verdrag van Straatsburg van de Raad van Europa betreffende witwassen, de opsporing, het beslag en de verbeurdverklaring van de opbrengsten uit misdaad van 8 november 1990, *European Treaty Series*, nr. 141; J.-L. DUPLAT, "Het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld", *BankFin.* 1993, (282) 284; C.D. SCHAAP, *Heling getoetst*, Arnhem, Gouda Quint, 1999, 177; J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 52 en 55.

¹⁷ Verdrag van de Raad van Europa inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven en terrorismefinanciering van 16 mei 2005, *CETS*, nr. 198.

¹⁸ conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=198&CM=&DF=&CL=ENG.

¹⁹ Opgericht door staatshoofden en regeringsleiders van de G-7 en de Voorzitter van de Commissie van de Europese Gemeenschap. Ook andere landen werden betrokken. Zijn taak was de bestaande samenwerking hierover via het bankwezen en financiële instellingen te evalueren, alsook aanvullende preventieve maatregelen te bestuderen om de multilaterale rechtshulp verbeteren. Verslag (F. ERDMAN) namens de Commissie voor de Justitie bij het ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 42, 43 en 505 van het Strafwetboek en tot invoeging van een artikel 43bis in hetzelfde wetboek, *Parl.St.* Senaat 1989-90, nr. 890/2, 95; P. NIHOUL, "money laundering: an analysis of european and international legal instruments", *BankFin* 1992, (57) 59; M. DAMBRE,

voortbouwen op het Verdrag van Wenen.²⁰ Hoewel niet bindend, hebben deze aanbevelingen een grote invloed gehad op nationale regelgeving van Europese lidstaten.²¹ Van belang voor deze uiteenzetting is de aanbeveling dat elk land maatregelen moet nemen die de bevoegde autoriteiten in staat stellen om het WVV verbeurd te verklaren.²²

Ook de Europese Unie (EU) heeft een rechtskader gecreëerd inzake de bevrozing, inbeslagneming en confiscatie van het WVV. Zo kan er melding gemaakt worden van het Gemeenschappelijk Optreden 98/699/JBZ en het Kaderbesluit 2001/500/JBZ inzake het witwassen van geld, de identificatie, opsporing, bevrozing, inbeslagneming en confiscatie van hulpmiddelen en van de opbrengsten van misdrijven.²³ De bestaande instrumenten leidden echter niet tot een voldoende effectieve grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van confiscatie, waardoor de Raad een nieuw kaderbesluit uitvaardigde.²⁴ Recent is richtlijn 2014/42/EU van 3 april 2014 uitgevaardigd, die de lidstaten verplicht de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat het WVV kan worden geïdentificeerd en opgespoord, zelfs na een definitieve veroordeling wegens een strafbaar feit.²⁵

“De invloed van het witwasverbod op het bankrecht”, in X (ed.), *Liber Amicorum P. De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, (353) 362; V. DE LANGHE, R. VAN HECKE en G. VETCOUR, “Witwassen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Aspecten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, (227) 237; J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 62-63; C. SCOHIER, “De Cel voor Financiële Informatieverwerking en de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme”, in A. KILESSE en J.C. DELEPIERE (eds.), *De strijd tegen het witwassen en de financiering van het terrorisme: de CFI en de revisor/La lutte contre le blanchiment et le financement du terrorisme: la CTIF et le reviseur*, Brugge, Die Keure, 2005, (47) 49.

²⁰ FATF, *International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation, The FATF Recommendations*, 16 februari 2012,

www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf; M. DAMBRE, “De invloed van het witwasverbod op het bankrecht”, in X (ed.), *Liber Amicorum P. De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, (353) 362; V. DE LANGHE, R. VAN HECKE en G. VETCOUR, “Witwassen”, in G. VERMEULEN (ed.), *Aspecten van Europees formeel strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2002, (227) 241.

²¹ J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 63.

²² FATF, Herziene aanbeveling nr. 4,

www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf.

²³ Gemeenschappelijk optreden Raad nr. 98/699/JBZ, 3 december 1998 inzake het witwassen van geld, de identificatie, opsporing, bevrozing, inbeslagneming en confiscatie van hulpmiddelen en van de opbrengsten van misdrijven, *Pb.L* van 9 december 1998, afl. 333, 1; Kaderbesluit Raad nr. 2001/500/JBZ, 26 juni 2001 inzake het witwassen van geld, de identificatie, opsporing, bevrozing, inbeslagneming en confiscatie van hulpmiddelen en van opbrengsten van misdrijven, *Pb.L* 5 juli 2001, afl. 182, 1.

Hierin wordt bepaald dat lidstaten geen reserves mogen maken of handhaven wat betreft het verdrag van Straatsburg.

²⁴ Het doel van dit kaderbesluit is ervoor te zorgen dat alle lidstaten effectieve regels hebben om te bepalen wanneer opbrengsten van misdrijven kunnen worden geconfisqueerd. Kaderbesluit Raad nr. 2005/212/JBZ, 24 februari 2005 inzake de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, alsmede van de daarbij gebruikte hulpmiddelen en de door middel daarvan verkregen voorwerpen, *Pb.L.* 15 maart 2005, afl. 68, 49.

²⁵ Richtlijn Europees Parlement en Raad nr. 2014/42/EU, 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie, *Pb.L* 29 april 2014, afl. 127, 39.

I.1.1.2. De invloed van internationaalrechtelijke instrumenten op het nationaal niveau

Internationaalrechtelijk werd er dus geleidelijk aan meer gefocust op het ontnemen van het WVV. Zowel het Verdrag van Wenen, als het Verdrag van Straatsburg en de aanbevelingen van de FATF waren een inspiratiebron voor de Belgische wetgever.²⁶ De buitgerichte aanpak vindt doorwerking in de wet van 17 juli 1990, die met de invoering van artikel 42,3° Sw. concreet vorm gaf aan de Belgische voordeelsontneming.²⁷ De rechter is hiertoe niet verplicht.²⁸ De confiscatie van het WVV streeft hetzelfde doel na als het bestrijden van het witwassen ervan, namelijk de aansporing voor georganiseerde misdaad – het winstmotief – wegnemen.²⁹ Daarnaast dient deze verbeurdverklaring ter herstel van het verstoorde maatschappelijke evenwicht.³⁰ Het verschil tussen ontnemen en straffen blijkt echter niet zo duidelijk (*infra*).

I.1.2. Middelen met het oog op de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel

Er kan gesteld worden dat zowel de EU als de Europese lidstaten een kader hebben gecreëerd tot het opsporen en het afpakken van het WVV. Om dit mogelijk te maken, is het hoe dan ook noodzakelijk dat er hiervoor middelen beschikbaar zijn. Dit heeft nog betrekking op de fase voor de oplegging van een confiscatiesanctie.

---

²⁶ Verslag (F. ERDMAN) namens de Commissie voor de Justitie bij het ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 42, 43 en 505 van het Strafwetboek en tot invoeging van een artikel 43bis in hetzelfde wetboek, *Parl.St.* Senaat 1989-90, nr. 890/2, 13.

²⁷ Wet van 17 juli 1990 tot wijziging van de artikelen 42, 43 en 505 van het Strafwetboek en tot invoeging van een artikel 43bis in hetzelfde wetboek, *BS* 15 augustus 1990, 15.886.

²⁸ Artikel 43bis Sw. Uitzonderlijk wordt de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen door de wet wel als een verplichte bijkomende sanctie beschouwd, bijvoorbeeld bij de zogenaamde ‘witwasmisdrijven’ (artikel 505, lid 3 Sw.).

²⁹ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 42, 43 en 505 van het Strafwetboek en tot invoeging van een artikel 43bis in hetzelfde wetboek, *Parl.St.*, Kamer, 1989-90, nr. 987/1, 1; Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken, *Parl.St.* Kamer, 2001-02, nr. 50-1601/001, 6; G. STESENS, *De nationale en internationale bestrijding van het witwassen, onderzoek naar een meer effectieve bestrijding van de profijtgerichte criminaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 1996, 105.

³⁰ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken, *Parl.St.* Kamer, 2001-02, nr. 50-1601/001, 6; Corr. Gent 13 november 2000, *TMR* 2001, 249, noot M. FAURE.

I.1.2.1. Financieel rechercheren

Een buitgerichte aanpak van criminaliteit omhelst een buitgerichte opsporing. Er moet zo vroeg mogelijk in het onderzoek aandacht zijn voor het opsporen van vermogensbestanddelen. Hoe vroeger de illegaal verkregen winsten opgespoord worden, hoe minder kans de verdachte heeft om deze te verduisteren of wit te wassen. Daarnaast is er meer kans dat de later uitgesproken voordeelsontneming dichter bij de reële omvang van het WVV ligt. Ten slotte kan buitgericht of financieel rechercheren een hulp zijn bij de latere executie van de ontnemingsmaatregel. Het financieel rechercheren heeft betrekking op zowel de proactieve als de reactieve activiteiten van opsporingsdiensten en andere partners op financieel-economisch gebied, met als doel oneerbaar financieel-economisch handelen te voorkomen of op te sporen.³¹ Tijdens de proactieve component wordt als het ware een foto gemaakt van de vermogenstoestand van de verdachte, waarbij diens financieel verkeer wordt gevolgd en geanalyseerd.³² De reactieve recherche gebeurt vanuit een concreet strafbaar feit. In het kader van het financieel rechercheren kunnen politionele en justitiële actoren zicht op de omvang en de plaats van het WVV verkrijgen door het voeren van een patrimoniumonderzoek. Hierbij wordt er een totaalbeeld van het vermogen van de verdachte gemaakt, waarna wordt gekeken of de betrokkene zijn totale vermogen kan verantwoorden met zijn legale inkomsten in een bepaalde periode.³³

---

³¹ C.D. SCHAAP, “Dat andere aspect van criminaliteit en criminaliteitsbestrijding”, in A.B. HOOGENBOOM, V. MUL en W.L. VAN PESKI (eds.), *Financieel rechercheren. Een bundeling van artikelen over financieel rechercheren in relatie tot de bestrijding van de (georganiseerde) criminaliteit*, 's-Gravenhage, VUGA Uitgeverij BV, 2005, (29) 38; J.A.J.TH. VISSERS, “woord vooraf”, in *ibid.*, (5) 5.

Een uitgebreidere definitie wordt gegeven door LANDMAN in P.H.T. SECHERLING en J.M. NELEN, *Financieel rechercheren in Nederland: een literatuurverkenning*, Den Haag, WODC, 1997, 3: Financieel rechercheren is 'een rechercheaanpak waarbij zo optimaal mogelijk gebruik wordt gemaakt van kennis, methoden en technieken op financieel, economisch en administratief gebied, hetgeen kan resulteren in een onderzoek naar de herkomst en bestemming van wederrechtelijk verkregen vermogens en het leveren van een bijdrage aan het vergaren van bewijslast in het kader van de rechtshandhaving'. Tijdens de proactieve component wordt als het ware een foto gemaakt van de vermogenstoestand van de verdachte, waarbij diens financieel verkeer wordt gevolgd en geanalyseerd. De reactieve recherche gebeurt vanuit een concreet strafbaar feit.

³² C.D. SCHAAP, “Dat andere aspect van criminaliteit en criminaliteitsbestrijding”, in A.B. HOOGENBOOM, V. MUL en W.L. VAN PESKI (eds.), *Financieel rechercheren. Een bundeling van artikelen over financieel rechercheren in relatie tot de bestrijding van de (georganiseerde) criminaliteit*, 's-Gravenhage, VUGA Uitgeverij BV, 2005, (29) 38.

³³ DELRUE, G., *Witwassen en financiering van terrorisme, 3de, herziene uitgave*, Antwerpen, Maklu, 2014, 458.

I.1.2.2. De inbeslagname van wederrechtelijk verkregen voordelen

Met het oog op het ontnemen ervan kan het WVV reeds in het vooronderzoek in beslag genomen worden.³⁴ Hierdoor wordt het ontnomen aan de vrije wilsbeschikking van degene die beweert eigenaar te zijn. Het wordt als het ware bevroren. Het vrijgeven of ontdooien ervan is enkel mogelijk wanneer de beweerde eigenaar de afkomst van het vermogen aantooit en bewijst dat dit niet op een misdadige manier is verworven.³⁵ Als de rechter dit niet aannemelijk verklaart, zal hij na het proces de misdaadopbrengst verbeurd verklaren en komt het ten gunste van de schatkist.³⁶ Daarnaast kan het OM ook beslag leggen op andere zaken in het vermogen van de verdachte ten belope van het bedrag van de vermoedelijke opbrengst van het misdrijf. Dit is mogelijk indien er ernstige en concrete aanwijzingen bestaan dat de verdachte een WVV heeft verkregen dat niet (meer) in zijn vermogen kan worden gevonden.³⁷ Dit heet ‘beslag bij equivalent’.

Het gebeurt steeds vaker dat de verdachte voorwerpen overdraagt aan een derde om confiscatie te vermijden.³⁸ Eerder vermelde richtlijn 2014/42/EU legt de Europese lidstaten op om ook dan alle nodige maatregelen te nemen om confiscatie mogelijk te maken.³⁹ De Belgische wetgever heeft hieraan reeds gevolg gegeven. Indien de verdachte andere goederen dan de vermogensvoordelen zou overgedragen hebben om ze te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van een eventuele geldelijke verbeurdverklaring en indien de betrokken derde hiervan op de hoogte was, kan het OM ook op deze goederen beslag leggen.⁴⁰ Deze uitbreiding van het beslag bij equivalent viseert dus ook ‘malafide derden’ (*infra*).⁴¹

---

³⁴ Artikel 35 Sv.

³⁵ Het federaal veiligheids- en detectieplan van 31 mei 2000, *Parl.St* Kamer 1999-2000, nr. 50-0716/001 en Senaat 1999-2000, nr. 2-461/1,104.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ Artikel 35ter Sv, ingevoegd door de Kaalplukwet van 19 december 2002.

³⁸ Richtlijn 2014/42/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie, *Pb.* L 29 april 2014, afl. 127, 39, 9.

³⁹ Artikel 6 van richtlijn 2014/42/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie

⁴⁰ Artikel 35ter, §4 Sv. Deze paragraaf is ingevoegd door de wet van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *BS* 8 maart 2014, 29.894.

⁴¹ Samenvatting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 4.

I.1.2.3. Het bijzonder onderzoek naar de vermogensvoordelen

Naast de inbeslagname geeft ook het vermogensonderzoek uit artikel 524bis Sv. slagkracht aan een buitgerichte aanpak. Dat artikel biedt de mogelijkheid om, nadat de rechter de beklaagde schuldig heeft verklaard, een vermogensonderzoek te voeren naar het WVV. Het strekt er dus toe deze voordelen *a posteriori* te bepalen.⁴² Hoewel het principe van de eenheid van uitspraak impliceert dat de schuldvraag en de straftoemeting in één vonnis worden uitgesproken, vormt artikel 524bis Sv. daar een uitzondering op.⁴³ In geval van ‘ernstige en concrete aanwijzingen’ dat er een vermogensvoordeel ‘van enig belang’ is gegeneerd, laat dit artikel immers toe dat er een bijzondere, facultatieve procedure naar de vermogensvoordelen wordt gevoerd.⁴⁴ De uitspraak over de schuldvraag wordt dus afgesplitst van de uitspraak tot verbeurdverklaring.⁴⁵ Het parket moet deze ontnemingsprocedure vorderen in eerste aanleg.⁴⁶ Concreet worden de activa tijdens een relevante periode in kaart gebracht, die men dan vergelijkt met de gekende, legale inkomsten.⁴⁷ Na afloop kan de Procureur des Konings (PK) een verbeurdverklaring vorderen. Omdat het vermogen op een indirecte manier wordt bepaald, onderscheidt dit onderzoek zich van het klassieke patrimoniumonderzoek.⁴⁸ Deze buitgerichte mogelijkheid werd geïnspireerd door een reeds bestaande gelijkaardige procedure in Nederland, namelijk het strafrechtelijk financieel onderzoek (sfo).⁴⁹

I.1.2.4. Daadwerkelijke ontneming van vermogensvoordelen?

Er kan geconcludeerd worden dat er wel degelijk een arsenaal aan middelen beschikbaar is voor politie en justitie om illegale vermogensvoordelen op te sporen en in kaart te brengen met het oog op een latere verbeurdverklaring. Van deze middelen wordt evenwel niet altijd

---

⁴² Artikel 524bis Sv.; F. DESTERBEECK, *Inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken in België*, Deventer, Kluwer, 2007, 9.

⁴³ F. DESTERBEECK, *Inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken in België*, Deventer, Kluwer, 2007, 10.

⁴⁴ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken, *Parl.St. Kamer*, 2001-02, nr. 50-1601/001, 54.

⁴⁵ G. STESSSENS en P. TRAEST, “Meer mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken”, *RW* 2003-04, (1041) 1055.

⁴⁶ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken, *Parl.St. Kamer*, 2001-02, nr. 50-1601/001, 54.

⁴⁷ F. DESTERBEECK, *Inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken in België*, Deventer, Kluwer, 2007, 9.

⁴⁸ *Ibid.*, 10.

⁴⁹ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken, *Parl.St. Kamer*, 2001-02, nr. 50-1601/001, 54; G. STESSSENS en P. TRAEST, “Meer mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken”, *RW* 2003-04, (1041) 1055.

even goed gebruik gemaakt. Er wordt nog te weinig gefocust op vermogen in de fase voor de definitieve ontnemingsbeslissing.⁵⁰ Toch wordt in verschillende beleidsdocumenten aangestipt dat de opsporing en daadwerkelijke ontneming van criminele gelden een prioriteit moet blijven, zowel voor de politie⁵¹ als voor justitie⁵². Beleid en praktijk verschillen dus op het vlak van inzet op een buitgerichte aanpak.

Hoewel de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen in beginsel enkel het ontnemen van het WVV beoogt, beschouwt de Belgische wetgever dit als een straf.⁵³ Het Hof van Cassatie geeft aan de voordeelsontneming een punitief karakter door te stellen dat de brutowinst en niet de nettowinst moet worden verbeurdverklaard.⁵⁴ De kosten die het misdrijf heeft meegebracht, moeten niet in rekening worden gebracht.⁵⁵ Daarnaast kan de voordeelsontneming ook een preventief ontradend effect beogen.⁵⁶ De Belgische wetgever heeft door de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen als straf en niet als maatregel te beschouwen nooit duidelijk gekozen tussen straffen en ontnemen.⁵⁷ In de Belgische

---

⁵⁰ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieveofficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

⁵¹ Terwijl witwassen in het Nationaal Veiligheidsplan van 2011 nog als prioritair werd beschouwd, schrijft het vernieuwde Veiligheidsplan van 2012-2015 voor dat het witwassen en de recuperatie van illegaal verworven vermogen ‘een transversale prioriteit’ zijn. Dit betekent dat er, met het oog op de verbeurdverklaring, bijzondere aandacht moet worden besteed aan het detecteren van het WVV en de inbeslagname ervan. Dit dient te gebeuren bij de aanpak van de prioritaire criminaliteitsfenomenen. FEDERALE POLITIE, *Nationaal Veiligheidsplan 2008-2011*, www.polfed-fedpol.be/pub/pdf/NVP2008-2011.pdf, 7; FEDERALE POLITIE, *Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015*, www.polfed-fedpol.be/pub/pdf/NVP2012-2015.pdf, 15.

⁵² FEDERALE GERECHTELIJKE POLITIE – DIRECTIE ECONOMISCH EN FINANCIËEL BELEID, *Jaarverslag 2012*, www.polfed-fedpol.be/pub/rapport_activites/pdf/2012/ecofin/RAecofin2012-nl.pdf, 44.

Hierin wordt een reeks operationele doelstellingen met betrekking tot witwassen vooropgesteld, waarbij enkele reeds in 2012 verwezenlijkt werden. Wat betreft de politionele actoren, kan er melding gemaakt worden van het programmadosier ‘Ontneming van illegale vermogensvoordelen en witwassen’, opgesteld in 2012 door de Directie van de bestrijding van de economische en financiële criminaliteit (DJF). De Centrale Dienst voor de bestrijding van de Georganiseerde Economische en Financiële Delinquentie (CDGEFID) beschikt over ‘fiscale ambtenaren’ die de hoedanigheid hebben van ‘officier van gerechtelijke politie’. Zij hebben een ondersteunende functie bij het opsporen van ernstige en complexe economische of fiscale misdrijven.

⁵³ Zo bevindt artikel 42,3° Sw. zich in Afdeling VI, Hoofdstuk II, Boek I van het Strafwetboek dat als titel draagt: “*Straffen aan de drie soorten van misdrijven gemeen.*”. S. VAN OVERBEKE, “De motivering van de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen”, noot onder Cass. 21 mei 2002, *RW* 2002-03, (342) 342; J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 95-96.

⁵⁴ Corr. Gent 12 november 1996, *TMR* 1997, 302; P. VAN CAENEGEM, “Art. 43bis Sw. en de raming ex aequo et bono”, noot onder Cass. 14 december 1994, *R. Cass.* 1995, (98) 98.

⁵⁵ *Ibid.*; FRANCIS, E., “Forum COIV – Ontneming in Nederland en België: 1 – 1?”, *T.Strafr.* 2005, afl. 5, (338) 338.

⁵⁶ In het algemeen beoogt de ontnemingswetgeving de herinvestering van het WVV te verhinderen en het vooruitzicht op het materieel voordeel van delicten te verkleinen, waardoor het plegen van delicten onaantrekkelijk wordt gemaakt. Het federaal veiligheids- en detectieplan van 31 mei 2000, *Parl.St* Kamer 1999-2000, nr. 50-0716/001 en Senaat 1999-2000, nr. 2-461/1, 104.

⁵⁷ F. VERBRUGGEN, “Hebben en houden: bezitseffect en afgifteafkeer als inspiratie bij de hervorming van de Belgische verbeurdverklaring”, in T. SPAPENS, M. GROENHUISEN en T. KOOIJMANS (eds.), *Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (263) 266. Zie ook Corr. Gent 28 november 1996, *TMR* 1997,

wetgeving is er geen prioriteit te vinden tussen de vermogensaanpak als middel en de sanctionering van individuen als doel enerzijds (personen straffen door ze te raken in hun vermogen) en de vermogensaanpak als doel en de sanctionering van individuen als middel anderzijds (het ontnemen van vermogen via sancties tegen personen).⁵⁸ Ontneming van het WVV is dus de primaire functie van de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen, maar niet de enige. Opgemerkt dient te worden dat de Nederlandse wetgever dit onderscheid veel duidelijker heeft gemaakt door te kiezen voor een scheiding tussen straf (geldboete) en maatregel (voordeelsontneming). De straf beoogt leedtoevoeging en verwijtbaarheid, terwijl voor de maatregel het strafbaar feit niet als grondslag dient, maar hooguit als aanleiding.⁵⁹ De maatregel dient om bepaalde nevenverschijnselen van het strafbaar feit uit wissen.⁶⁰ Zo is de vermogensmaatregel gericht op herstel van de rechtmatige toestand, doordat aan de veroordeelde wordt ontnomen wat hem rechtens niet toekomt.⁶¹ Dit onderscheid is het gevolg van de Nederlandse wetgever om een onderscheid in te voeren tussen objectconfiscatie (verbeurdverklaring) en waardeconfiscatie (ontnemingsmaatregel).⁶²

I.2. De strafrechtelijke geldboete

Terwijl de voordeelsontneming in beginsel het verstoorde evenwicht *post factum* tracht te herstellen, heeft de geldboete in de eerste plaats tot doel crimineel gedrag terug te dringen en te voorkomen.⁶³ Ook deze functie is echter niet eenduidig bepaald. De wetgever heeft geen concrete straftoemeteringsrichtlijnen bepaald. De zwaarwichtigheid van de feiten is echter een belangrijk toetsingscriterium, dat kan worden afgeleid uit de omvang van het WVV.⁶⁴ Op die manier kan de rechter de hoogte van de geldboete afstemmen op het uit de feiten verkregen

---

307: “Waar de verbeurdverklaring als straf persoonlijk is en alleen aan de veroordeelde kan worden opgelegd, kan zij als ontneming van een economisch voordeel of herstelmaatregel ook aan andere aansprakelijken die uit het misdrijfvoordeel haalden worden opgelegd.”

⁵⁸ F. VERBRUGGEN, “Hebben en houwen: bezitseffect en afgifteafkeer als inspiratie bij de hervorming van de Belgische verbeurdverklaring”, in T. SPAPENS, M. GROENHUISEN en T. KOOLMANS (eds.), *Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (263) 270.

⁵⁹ Memorie van toelichting bij de wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten ter verruiming van de mogelijkheden tot toepassing van de maatregel van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en andere geldelijke sancties, *Kamerstukken II*, 1989-90, 21 504, nr. 3, 8; P.A.M. MEVIS, *Hoofddlijnen van het strafrechtelijk sanctiestelsel*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1993, 7.

⁶⁰ P.A.M. MEVIS, *Hoofddlijnen van het strafrechtelijk sanctiestelsel*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1993, 7.

⁶¹ Memorie van toelichting bij de wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten ter verruiming van de mogelijkheden tot toepassing van de maatregel van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en andere geldelijke sancties, *Kamerstukken II*, 1989-90, 21 504, nr. 3, 8.

⁶² J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 215.

⁶³ *Ibid.*, 248.

⁶⁴ *Ibid.*, 247.

voordeel, waardoor de geldboete een ontnemend effect kan krijgen (“afroomboete”).⁶⁵ Er vindt dus een vermenging plaats tussen verschillende sancties met een onderscheidend karakter, hoewel deze afromende werking van de geldboete slechts als een mogelijk secundair gevolg beschouwd moet worden.⁶⁶ Tot besluit kan er gesteld worden dat de boete in beginsel vergelding en preventie beoogt en de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen een ontneming van het WVV en een herstel van het verstoorde maatschappelijk evenwicht, maar de Belgische wetgever heeft deze functies niet duidelijk van elkaar afgescheiden. Ondanks de verschillen in functionaliteit, beoogt het bereiken hiervan dat de opgelegde rechterlijke maatregel ook effectief uitgevoerd wordt.

I.3. Gebrekkige invordering van opgelegde geldelijke sancties⁶⁷

De geldelijke sanctie die niet daadwerkelijk ten uitvoer wordt gelegd, heeft geen ontnemend, laat staan een ontradend effect. Laat dit nu net het geval zijn in België. Uit een in 2014 uitgevoerde audit van het Rekenhof kwam een gebrekkige beheersing van de invordering van geldelijke sancties en het falen van de vervangende straffen en de effectiviteit van de straffen naar voor.⁶⁸ Daarnaast zouden politie en justitie niet over de middelen beschikken om na te gaan of de veroordeelde wel degelijk onvermogend is, wanneer dit na de opgelegde straf zou blijken.⁶⁹ Bovendien zou de ontvanger niet afdoende kunnen optreden tegen een persoon die zich insolvelabel maakt om zich aan de strafuitvoering te onttrekken.⁷⁰ Dit doet hij bijvoorbeeld

---

⁶⁵ HR 8 mei 2012, BW3684.

⁶⁶ J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 248-249. Daarnaast verhindert de context dat de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen een facultatief karakter heeft en dat bepaalde factoren - zoals een hoge geldboete - de rechter kunnen doen besluiten om deze niet op te leggen, een mogelijke inbreuk op het ‘*non bis in idem*’-beginsel.

⁶⁷ Opgemerkt dient te worden dat onderstaande bevindingen gelden voor zowel de verbeurdverklaring en de geldboete als voor de veroordeling tot gerechtskosten, hoewel deze laatste niet het karakter van een sanctie heeft.

⁶⁸ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.crek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 7. Onderstaande conclusies stelt het Rekenhof vast op basis van de volgende auditmethodes: onderzoek van de wetgeving; onderzoek van het proces van de inning van de penale boeten en van de uitvoering van de vervangende straf; vragenlijsten aan een reeks actoren binnen het proces; gesprekken met die actoren en analyse van het gevolg dat werd gegeven aan een steekproef van uittreksels van vonnissen.

⁶⁹ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 7; Verslag (A. LAAOUEJ) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2405/2.

⁷⁰ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 7; J. CROMBEZ, *Actieplan van het College voor de Strijd tegen de Fiscale en Sociale Fraude*, 2012-2013, www.samenaanhetwerk.be/media/uploads/john/actieplan_2012-2013_college_fraudebestrijding_nl.pdf, 103.

door zijn roerende of onroerende eigendommen over te hevelen naar zijn echtgenote, naar familieleden of naar patrimoniumvennootschappen die hij zelf heeft opgericht.⁷¹ De ontvanger zou niet over adequate middelen beschikken om inlichtingen te verzamelen over de vermogenssituatie van de veroordeelde of derden die zich bedrieglijk verstaan met de veroordeelde.⁷² Ook de parketten en politiediensten zouden onvoldoende wettelijke mogelijkheden hebben om vermogensbestanddelen, die aan de strafuitvoering onttrokken zijn, te lokaliseren en in beslag te nemen.⁷³

Net omdat in de opsporingsfase niet altijd evenveel aandacht wordt besteed aan de opsporing, lokalisering en eventuele inbeslagname van vermogensbestanddelen, werd het nodig geacht om na de veroordeling tot verbeurdverklaring van vermogensvoordelen ook mogelijkheden te voorzien aan politie, justitie en de ontvangers om vermogen in kaart te brengen en op te sporen. Het opleggen van geldelijke sancties is immers niet voldoende. Wil ze ook haar doelstelling bereiken, dient erover gewaakt te worden dat ze ook effectief worden uitgevoerd.

I.4. Besluit

Hoewel de Belgische wetgever dit niet steeds duidelijk van elkaar onderscheidt, streven de geldboete en de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen een verschillende doelstelling na, met name vergelding en preventie voor de geldboete en herstel van het evenwicht *post factum* voor de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen. Om deze doelstelling te bereiken, moeten deze geldelijke sancties ook effectief worden uitgevoerd. Wat betreft de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen, is het nodig dat reeds in de opsporingsfase voldoende aandacht wordt besteed aan de opsporing, lokalisering en eventuele inbeslagname

---

⁷¹ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 7.

⁷² Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 6; J. CROMBEZ, *Actieplan van het College voor de Strijd tegen de Fiscale en Sociale Fraude*, 2012-2013, www.samenaanhetwerk.be/media/uploads/john/actieplan_2012-2013_college_fraudebestrijding_nl.pdf, 103.

⁷³ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 7; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 6; J. CROMBEZ, *Actieplan van het College voor de Strijd tegen de Fiscale en Sociale Fraude*, 2012-2013, www.samenaanhetwerk.be/media/uploads/john/actieplan_2012-2013_college_fraudebestrijding_nl.pdf, 103.

hiervan. Dit is echter niet het geval, waardoor de wetgever het nodig achtte om een vermogensonderzoek in de fase van de strafuitvoering in te voeren: het SUO.

I.3.2. Tegemoet komen aan een gebrekkige invordering door de invoering van het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek (SUO)

De wet van 11 februari 2014 (SUO-wet) voert een aantal wijzigingen door om aan de gebrekkige invordering tegemoet te komen, waaronder de invoering van het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek (SUO).⁷⁴ Deze wet is in werking getreden op 18 april 2014. De SUO-wet voert echter eerder het beleid uit dat is uitgestippeld in het ‘Actieplan 2012-2013 van het College voor de strijd tegen de fiscale en sociale fraude’, dan dat het de aanbevelingen uit de audit van het Rekenhof uitvoert.⁷⁵ Enerzijds vormt zij een verdere uitwerking van het ‘misdad mag niet lonen’-idee en wil ze dus een meer effectieve en efficiënte buitgerichte aanpak mogelijk maken, gericht op het afpakken van het WVV.⁷⁶ De SUO-wet is zo in lijn met artikel 9 van de richtlijn 2014/42/EU, waarin wordt bepaald dat de lidstaten ook na een definitieve strafrechtelijke veroordeling mogelijk moeten maken de precieze omvang te bepalen van het WVV.⁷⁷ Anderzijds wil ze de invordering van geldelijke sancties in het algemeen verbeteren, om de geloofwaardigheid van justitie te waarborgen.⁷⁸ Daarnaast hoopt de regering Di Rupo met de SUO-wet meer inkomsten binnen te rijven door een verbetering van de invordering van geldelijke sancties.⁷⁹

---

⁷⁴ In boek II, titel IV van het Belgische wetboek van strafvordering is een hoofdstuk *Ibis* ingevoegd, luidende “Strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” (SUO). Dit hoofdstuk bevat de artikelen 464/1 tot en met 464/41 Sv. Wet van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *BS* 8 april 2014, 29.894, hierna SUO-wet I; Wet van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (II), *BS* 8 april 2014, 29.913, hierna SUO-wet II.

⁷⁵ Het wetsontwerp van de SUO-wet van 11 februari 2014 was reeds ingediend toen het Rekenhof de resultaten van de audit vrij gaf.

⁷⁶ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 5.

⁷⁷ Richtlijn Europees Parlement en Raad nr. 2014/42/EU, 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie, *Pb.L* 29 april 2014, afl. 127, 39. Deze richtlijn moet pas uiterlijk tegen 4 oktober 2018 worden omgezet (artikel 12).

⁷⁸ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 5-6; HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE/CONSEIL SUPÉRIEUR DE LA JUSTICE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*;

www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 1.

⁷⁹ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE/CONSEIL SUPÉRIEUR DE LA JUSTICE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*, www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 1; ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Strafuitvoeringsonderzoek: misdad mag niet lonen, maar waarborg wel*

Het SUO is het geheel van handelingen dat strekt tot de opsporing, de identificatie en de inbeslagneming van het vermogen in geval van veroordeling tot betaling van een geldboete, een bijzondere verbeurdverklaring of de gerechtskosten.⁸⁰ Wanneer blijkt dat een veroordeelde een ‘belangrijk’ deel van zijn geldelijke sanctie niet of niet volledig betaald heeft, kan het OM een SUO opstarten.⁸¹ Het SUO heeft dus een subsidiair karakter.⁸² Dit onderzoek staat onder gezag en leiding van een magistraat van het OM, de SUO-magistraat. Het Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring (COIV) kan bijstand verlenen of belast worden met het voeren van een SUO in naam van de SUO-magistraat.⁸³ Daarnaast kan de politie gevorderd worden om alle uitvoeringshandelingen te stellen die voor het SUO noodzakelijk zijn.⁸⁴ Het betreft enerzijds het verzamelen van inlichtingen, anderzijds de inbeslagneming.⁸⁵

---

rechtsstaat, persbericht, www.advocaat.be/UserFiles/PressItems/13%2011%2012%20OVB-persbericht%20SUO.pdf, 1; V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetswijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 397.

⁸⁰ Artikel 464/1 Sv.

⁸¹ Artikel 464/4, §1 Sv.

⁸² Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 13; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 21.

⁸³ Artikel 646/3 Sv.

⁸⁴ Artikel 464/2 §4 Sv.

⁸⁵ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 8.

Hoofdstuk II. Kernproblemen, doelstelling, onderzoeksvragen en methode

II.1. Kritische bedenkingen bij het SUO

De vaststelling dat de invordering van geldelijke sancties niet verloopt zoals het zou moeten, wordt niet betwist. De mate waarin de invoering van het SUO wenselijk is om hieraan tegemoet te komen echter wel. Volgens de Orde van de Vlaamse Balies (OVB) was de invoering van het SUO niet noodzakelijk. Zij wijst erop dat er voldoende wettelijke middelen bestaan die moeten zorgen dat crimineel geld kan worden ontnomen en die een vlotte inning van geldelijke sancties mogelijk maken, maar dat deze onvoldoende worden gebruikt.⁸⁶ De Hoge Raad voor Justitie (HRJ) is iets voorzichtiger, maar stelde zich eveneens de vraag of er geen gebruik gemaakt kon worden van bestaande technieken en middelen om de invordering te optimaliseren.⁸⁷

Het SUO zou onvoldoende bescherming bieden aan de waarborgen waarover wel in het klassieke strafrechtelijke opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek wordt gewaakt. Zo is de HRJ net zoals de Raad van State van mening dat het onverantwoord is om zeer ingrijpende onderzoeksmaatregelen toe te laten in het raam van een SUO.⁸⁸ Voor bepaalde bijzondere opsporingsmethoden is tijdens een gerechtelijk onderzoek een bevel van de onderzoeksrechter nodig.⁸⁹ De SUO-wet geeft deze bevoegdheid aan het OM.⁹⁰ De OVB vreest dat op deze manier langs de omweg van het SUO onderzoek zal gedaan worden naar nieuwe strafrechtelijke feiten.⁹¹ Hieraan ligt mogelijks een onderliggende vrees voor een te

---

⁸⁶ R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3; ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Strafuitvoeringsonderzoek: misdaad mag niet lonen, maar waarborg wel rechtsstaat, persbericht*, www.advocaat.be/UserFiles/PressItems/13%2011%2012%20OVb-persbericht%20SUO.pdf.

⁸⁷ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE/CONSEIL SUPÉRIEUR DE LA JUSTICE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*; www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 4.

⁸⁸ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*; www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 3-4.

⁸⁹ Bijvoorbeeld artikel 56bis Sv: observatie met gebruik van technische middelen; artikel 90ter Sv.: telefoontap.

⁹⁰ Artikel 464/19 Sv.

⁹¹ ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Strafuitvoeringsonderzoek: misdaad mag niet lonen, maar waarborg wel rechtsstaat, persbericht*, www.advocaat.be/UserFiles/PressItems/13%2011%2012%20OVb-persbericht%20SUO.pdf.

mchtig OM, dat deze macht oneigenlijk zou kunnen gebruiken.⁹² Er wordt zelfs gesteld dat deze uitgebreide macht van het OM het doodvonnis kan betekenen van de onderzoeksrechter.⁹³

Hiernaast worden er ook vragen gesteld bij de uitbreiding van het beslag bij equivalent (*supra*) en de mogelijkheid om een SUO te starten naar ‘malafide derden’. Dit zijn derden die wetens en willens met de veroordeelde samenspannen om zijn vermogen te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de definitief geworden veroordelingen, zoals vrienden of familieleden, boekhouders, advocaten of zelfs allerhande vennootschapsrechtelijke constructies.⁹⁴ Hoewel het hier niet om een strafrechtsprocedure gaat, zijn de begrippen mededaderschap, medeplichtigheid en derde te kwader trouw vergelijkbaar.⁹⁵ Laeremans geeft het voorbeeld van een vader die zijn appartement aan zee voor een prikje doorverkoopt aan zijn zoon, waardoor de vader zich onttrekt van de eigendom.⁹⁶ De zoon wordt dan beschouwd als een malafide derde en riskeert het voorwerp uit te maken van een strafuitvoeringsonderzoek.

Van Cauwenberghe merkt op dat er een vermenging van het strafuitvoeringsonderzoek en het opsporingsonderzoek kan ontstaan.⁹⁷ Het OM krijgt namelijk de mogelijkheid om in het kader van een SUO een onderzoek te voeren naar derden die zich schuldig maken aan witwaspraktijken, waarvoor eigenlijk een gewoon opsporingsonderzoek gevoerd zou moeten

---

In het verslag (A. LAAOUEJ) verduidelijkt de heer CROMBEZ dat indien er op nieuwe feiten wordt gestuit, er een nieuw proces-verbaal moet worden opgemaakt.

⁹² Verslag (A. LAAOUEJ) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2405/2; ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Strafuitvoeringsonderzoek: misdaad mag niet lonen, maar waarborg wel rechtsstaat, persbericht*, www.advocaat.be/UserFiles/PressItems/13%2011%2012%20OVB-persbericht%20SUO.pdf.

⁹³ Verslag (A. LAAOUEJ) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2405/2; R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3.

⁹⁴ Artikel 464/1, §3 Sv.; V. SAGAERT en D. SCHEERS, “De jacht op ‘crimineel’ vermogen – een nieuw strafonderzoek ziet het licht”, *RW* 2013-14, (1162) 1162.

⁹⁵ Minister A. TURTELBOOM in het verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 15.

⁹⁶ Verslag (A. LAAOUEJ) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2405/2.

⁹⁷ R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3; K. VAN CAUWENBERGHE, “Strafuitvoeringsonderzoek: de basisregels van de rechtstaat overboord”, *Juristenkrant* 29 januari 2014, (11) 11.

worden.⁹⁸ Het OM kan in dat geval handelingen stellen tegenover derden die het in een opsporingsonderzoek niet zou kunnen stellen.⁹⁹ Ook kan de SUO-magistraat informatie uit het SUO overhevelen naar een gewoon strafonderzoek.¹⁰⁰

II.2. Doelstelling en onderzoeksvragen

In deze meesterproef zal getracht worden een duidelijk beeld te vormen van de mate waarin de kritiek op de invoering van het SUO al dan niet terecht is. Aldus is het doel om te onderzoeken of de voordelen van het middel (SUO) om zijn doelstelling (de verbetering van de invordering van strafrechtelijke geldelijke sancties) te realiseren opwegen tegen de nadelen.

Deze doelstelling komt tegemoet aan een algemeen belang, namelijk een verbetering van de uitvoering van geldelijke sancties. Wat betreft de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen zorgt een daadwerkelijke invordering ervoor dat misdaad niet loont. Wat betreft geldelijke sancties in het algemeen, tast een niet-uitvoering hiervan de geloofwaardigheid van justitie aan.¹⁰¹ Het preventieve ontradende effect dat uitgaat van straffen wordt ondermijnd.¹⁰² Tevens heeft dit een negatieve impact op de motivatie van politionele en justitiële actoren die instaan voor de opsporing, vervolging en berechting van daders.¹⁰³ Daarnaast loopt de overheid door de niet-uitvoering belangrijke ontvangsten mis.¹⁰⁴

---

⁹⁸ K. VAN CAUWENBERGHE, “Strafuitvoeringsonderzoek: de basisregels van de rechtstaat overboord”, *Juristenkrant* 29 januari 2014, (11) 11.

⁹⁹ R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3.

¹⁰⁰ Artikel 464/1, §6 Sv.; R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, 3; V. SAGAERT en D. SCHEERS, “De jacht op ‘crimineel’ vermogen – een nieuw strafonderzoek ziet het licht”, *RW* 2013-14, (1162) 1162.

¹⁰¹ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 5-6; HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE/CONSEIL SUPÉRIEUR DE LA JUSTICE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*; www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 1.

¹⁰² Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 6.

¹⁰³ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 6; A. RAES, T. BOELAERT en P. KENIS, Actieplan tot uitvoering van de geldstraffen, februari 2014, in opdracht van A. TURTELBOOM, Minister van Justitie, en K. GEENS, Minister van Financiën, financien.belgium.be/nl/binaries/140212-actieplan%20uitvoering%20geldstraffen_tcm306-242364.pdf.

¹⁰⁴ *Ibid.*

Om de invordering te verbeteren, worden er onderzoeksbevoegdheden toegekend in de fase van de strafuitvoering. De vraag is of er geen afbreuk wordt gedaan aan de rechten van het individu in vergelijking met een klassieke strafprocedure, wat gelinkt kan worden aan het individueel belang. Ook in de fase van de strafuitvoering – waarbinnen dit meesterproefonderzoek zich situeert – moeten rechtswaarborgen gerespecteerd worden.¹⁰⁵

Hiervoor moet er ten eerste onderzocht worden of een voldoende en correct gebruik van reeds bestaande middelen de invoering van een SUO al dan niet overbodig zou maken. Indien deze vraag negatief beantwoord wordt, zal worden nagegaan welke (alternatieve) invulling van het SUO de balans tussen de voor- en nadelen ervan het best zou respecteren. In het kort zal er dus getracht worden inzicht te verkrijgen in de verhouding tussen het respecteren van individuele waarborgen (individueel belang) en de meerwaarde van het SUO voor een meer effectieve tenuitvoerlegging (algemeen belang). Dit zal gebeuren vanuit rechtsvergelijkend onderzoek met Nederland waar een soortgelijke mogelijkheid al sinds 2011 in voege is in de vorm van het strafrechtelijk executieonderzoek (SEO).¹⁰⁶

Rekening houdend met de vermelde doelstellingen, zal voorliggend onderzoek een antwoord trachten te bieden op de volgende onderzoeksvragen:

- Op welke wijze vindt de tenuitvoerlegging van geldelijke strafsancities plaats in Nederland en in België?
  - o Wie zijn de actoren die instaan voor de tenuitvoerlegging van geldelijke strafsancities?
  - o Volgens welke procedure worden geldelijke strafsancities ten uitvoer gelegd?
  - o Welke hulpmiddelen zijn er mogelijk bij de tenuitvoerlegging van geldelijke strafsancities?
  - o Welke bevoegdheden hebben de actoren die instaan voor de tenuitvoerlegging van geldelijke sancties bij niet-nakoming van betaling?
- In welke mate dragen het Belgische SUO en het Nederlandse SEO bij tot de tenuitvoerlegging van geldelijke strafsancities?

---

¹⁰⁵ In het bijzonder rechtszekerheid, legaliteit, proportionaliteit, subsidiariteit, recht op een hoger beroep en het vermoeden van onschuld.

¹⁰⁶ In 2011 werd deze regeling in het wetboek van strafvordering ingevoegd, met name in de artikelen 577ba t.e.m. 577bg Sv.

- Wat zijn de voorwaarden voor instellen van het Belgische SUO en het Nederlandse SEO?
- Wie zijn de actoren die instaan voor het Belgische SUO en het Nederlandse SEO?
- Welke bevoegdheden hebben de actoren die instaan voor het Belgische SUO en het Nederlandse SEO?
- Welke controlemogelijkheden zijn er mogelijk bij het Belgische SUO en het Nederlandse SEO?

Geldelijke sancties omvatten in dit onderzoek zowel de Belgische veroordeling tot verbeurdverklaring van vermogensvoordelen en de strafrechtelijke geldboete, als de Nederlandse veroordeling tot een strafrechtelijke geldboete en tot een geldbedrag ter ontneming van een WVV (voordeelontneming).

II.3. Methodologie

II.3.1. Rechtsvergelijking en de functionele methode

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, werd er een functioneel rechtsvergelijkend onderzoek uitgevoerd. In een rechtsvergelijkend onderzoek worden de karakteristieken van verschillende rechtssystemen onderzocht.¹⁰⁷ Vergelijkend onderzoek verrijkt de kennis over en de waardering van een vreemd systeem, alsook van het eigen systeem.¹⁰⁸ Door rechtsvergelijkend te werken, wordt de relativiteit van de nationale oplossing benadrukt.¹⁰⁹ Dit onderzoek wilt vanuit de ervaringen in Nederland voorspellingen doen en de kritieken op en vraagtekens rond het Belgische SUO in een breder perspectief onderzoeken. Het Belgische SUO wordt echter nog niet toegepast in de praktijk. De implementatie ervan binnen de parketten is nog niet afgerond. In vergelijking met Nederland kunnen wel mogelijke valkuilen gedetecteerd worden waarmee in België rekening kan worden gehouden. Het gaat in dit

---

¹⁰⁷ M.M. FEELY, “Comparative criminal law for criminologists: comparing for what purpose?” in D. NELKEN (ed.), *Comparing legal cultures*, Aldershot, Dartmouth, 1997, (93) 93.

¹⁰⁸ M.M. FEELY, “Comparative criminal law for criminologists: comparing for what purpose?” in D. NELKEN (ed.), *Comparing legal cultures*, Aldershot, Dartmouth, 1997, (93) 94; K. ZWIEGERT en H. KÖTZ, *Introduction to comparative law*, Oxford, Clarendon Press, 1998, 15-16; G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, (383) 405.

¹⁰⁹ T. WEIGEND, “Criminal law and criminal procedure” in J.M. SMITS (ed.), *Elgar Encyclopedia of comparative law*, Cheltenham, Edward Elgar, 2006, (214) 214.

onderzoek om een microvergelijking, aangezien specifieke rechtsinstitutes en problemen worden vergeleken, met name wat betreft de invordering van geldelijke sancties.¹¹⁰

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de functionele methode. De functionele methode vertrekt vanuit de idee dat in rechtssystemen gelijkaardige problemen kunnen rijzen, waarvoor oplossingen worden geboden (*praesumptio similitudinis*). Deze oplossingen vervullen eenzelfde functie en zijn dus functioneel equivalent.¹¹¹ Deze meesterproef heeft als uitgangspunt dat het van belang is dat geldelijke sancties effectief worden ingevorderd en dat om niet-tenuitvoerlegging van deze sancties tegen te gaan bepaalde middelen voorhanden moeten zijn. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat hoewel de beschrijving van *the law in the books* de basis vormt, de functionele methode vereist dat er ook aandacht wordt besteed aan hoe het recht is ingebed in de maatschappij en hoe rechtsregels (*the law in the books*) concreet worden toegepast en nader worden ingevuld (*the law in action/practise*).¹¹² De invordering van geldelijke sancties vindt immers plaats binnen een bepaalde context, die bestaat uit niet-juridische factoren waarin rechtsregels geïncorporeerd zijn.¹¹³ Dit doet begrijpen waarom een land op een bepaalde manier heeft gehandeld: “*We look at context in order to understand how this interacts with our main legal issues.*”¹¹⁴

II.3.2. Keuze van de landen: België en Nederland

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een *most similar design*, waarin gelijkaardige landen worden vergeleken in de veronderstelling dat hoe meer gelijkaardig de systemen zijn,

---

¹¹⁰ Er moet daarnaast begrepen worden waarom een land een probleem oplost op die bepaalde manier, wat een bredere studie veronderstelt en de lijn tussen micro- en macrocomparison vervaagt. ZWEIGERT en H. KÖTZ, *Introduction to comparative law*, Oxford, Clarendon Press, 1998, 5; G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, (383) 387-388.

¹¹¹ G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, 388.; R. MICHAELS, “The functional method of comparative law” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, 342 en 363.

¹¹² “*Descriptions can provide the basis for explanation and understanding, but for them to serve this purpose we must have an understanding of the way the ‘law in action’ relates to the ‘law in the books’.*” D. NELKEN, *Comparative criminal justice*, London, Sage, 2010, 16.

¹¹³ K. ZWEIGERT en H. KÖTZ, *Introduction to comparative law*, Oxford, Clarendon Press, 1998, 11; M. GRAZIADEI, “The functionalist heritage” in P. LEGRAND en R. MUNDAY (eds.), *Comparative legal studies: traditions and transitions*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003, 110; G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, (383) 414.

¹¹⁴ K. ZWEIGERT en H. KÖTZ, *Introduction to comparative law*, Oxford, Clarendon Press, 1998, 11; G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, (383) 414.

hoe gemakkelijker de factoren kunnen afgezonderd worden die verantwoordelijk zijn voor verschillen.¹¹⁵ Dit gebeurt vaak met buurlanden of met landen waar dezelfde taal wordt gesproken.¹¹⁶

België is het eigen rechtssysteem dat mee in de rechtsvergelijking wordt genomen. Dit is omwille van de vertrouwdheid met dit rechtssysteem. Daarnaast worden er concrete problemen ervaren bij de tenuitvoerlegging van geldelijke sancties. Op een mogelijke verbetering hiervoor, namelijk de invoering van het SUO, kwam vervolgens veel kritiek.

België wordt vergeleken met Nederland. Het Nederlandse stelsel kent vele, zo niet alle aspecten van voordeelsontneming die België ook kent en vervult op dit vlak een voorbeeldfunctie ten opzichte van België.¹¹⁷ De ontnemingsmaatregel wordt er opgelegd in een afzonderlijke procedure, die niet gelijktijdig met de procedure in de hoofdzaak moet worden gevoerd.¹¹⁸ Ontneming krijgt er ook in de praktijk de nodige aandacht, wat samenhangt met het feit dat de parketten er minder belast zijn dan in België.¹¹⁹ De praktijk laat zien dat in zaken waarin een ontnemingsmaatregel tot 100 000 euro is opgelegd 80% binnen de executieverjaringstermijn wordt geïncasseerd.¹²⁰ Bij maatregelen boven de 100 000 euro wordt er intensief samengewerkt tussen de verschillende actoren opdat het beste resultaat verkregen zou worden.¹²¹ Toch was de uitvoering van de ontneming in Nederland, net zoals de uitvoering van geldelijke sancties in België, voor verbetering vatbaar.¹²² Het parket-generaal heeft bij de invoering van de SEO-wetgeving bij het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM) een aantal inlichtingen verzocht.¹²³ Het BOOM schatte dat de veroordeelde in 80% van de zaken die het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) ter

---

¹¹⁵ K. ZWEIFERT and H. KÖTZ, *Introduction to comparative law*, Oxford, Clarendon Press, 1998, 4-5; F. PAKES, *Comparative criminal justice*, Devon, Willan Publishing, 2004, 17.

¹¹⁶ F. PAKES, *Comparative criminal justice*, Devon, Willan Publishing, 2004, 17.

¹¹⁷ J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 3.

¹¹⁸ Memorie van toelichting bij de wet tot Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten ter verbetering van de toepassing van de maatregel ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (hierna wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming), *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 13.

¹¹⁹ E. FRANCIS, “Forum COIV – Ontneming in Nederland en België: 1 – 1?”, *T.Strafr.* 2005, afl. 5, (338) 339.

¹²⁰ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieve Officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket.

¹²¹ Ibid.

¹²² Memorie van toelichting bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 3, 1; verslag van de Commissie van Justitie bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 5, 2-3.

¹²³ RAAD VOOR DE RECHTSpraak, Advies aanvraag wetsvoorstel verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, 28 november 2008, 6.

executie had ontvangen (iets meer dan 450 zaken) niet na aanschrijving en/of aanmaning uit eigen beweging tot betaling is overgegaan. In deze gevallen beschikte het CJIB niet over eigen middelen om tot volledige inning te komen. Dit maakt duidelijk dat er ook in Nederland iets mis liep bij de tenuitvoerlegging van geldelijke sancties. Met de invoering van een vermogensonderzoek na de veroordeling hoopte men dit te versterken.¹²⁴

Om inzicht te krijgen in de vermogenspositie van de veroordeelde, werd in 2011 het strafrechtelijk executieonderzoek (SEO) ingevoerd.¹²⁵ Het SEO is het equivalent van het Belgische SUO. Een versterking van de strafrechtelijke verhaalsmogelijkheden werd noodzakelijk geacht indien de veroordeelde wel in staat maar onwillig zou zijn om aan zijn betalingsverplichting te voldoen.¹²⁶ Een wetsvoorstel van 21 november 2014 (Wetsvoorstel tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen) strekt ertoe de huidige wetgeving rondom de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen te herzien, mede gebaseerd op de vaststelling dat de strafrechtsketen onvoldoende presteert en dat onderlinge samenhang hierbij ontbrak.¹²⁷ Dit geeft een indicatie dat de ontneming er momenteel nog steeds niet probleemloos is.

Net zoals in België werden er vragen gesteld bij de noodzaak van de invoering van een vermogensonderzoek in de fase van de strafuitvoering. De opmerking werd gemaakt dat een onvoldoende voordeelsontneming eerder dan aan een gebrekkig juridisch instrumentarium te wijten is aan een gebrek aan kennis en aan de cultuur binnen de strafrechtketen.¹²⁸ Deze zou namelijk niet gericht zijn op het afpakken van het WVV. Dit wordt geconcludeerd uit een evaluatie van grote ontnemingszaken.¹²⁹ Ook de ingrijpende dwangmaatregelen die de officier

---

¹²⁴ Nota naar aanleiding van het verslag van de Commissie van Justitie bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 6, 19.

¹²⁵ Memorie van toelichting bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 3, 16.

¹²⁶ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 2.

¹²⁷ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van 21 november 2014 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met een herziening van de wettelijke regeling van de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen (hierna wetsvoorstel van 21 november 2014 tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen), *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 3, 3.

¹²⁸ Verslag van de Commissie van Justitie bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 5, 5-6.

¹²⁹ C.D. SCHAAP, *Samenvatting evaluatie grote ontnemingszaken*, Capelle aan den IJssel, WODC, 2004.

van justitie (OvJ) in het kader van een SEO kan uitoefenen, werd in vraag gesteld.¹³⁰ Eveneens werd opgemerkt dat deze middelen kunnen ingezet worden met het nevenogmerk van opsporing van nieuwe strafbare feiten en dat een oneigenlijk of disproportioneel gebruik door de rechter-commissaris mogelijk is.¹³¹ Dezelfde opmerkingen zijn in België gemaakt (*supra*). Desondanks werd in de rechtsleer de kritiek die in België op de invoering van het SUO is gegeven niet geëvenaard. Dit uitgangspunt is een reden voor de keuze van Nederland als rechtsvergelijkend land. Onderzocht zal worden of in Nederland deze angsten/kritieken in de praktijk zijn opgevangen waardoor deze in België genuanceerd kunnen worden. Aandacht moet besteed worden of deze bevindingen dan ook gelden voor het Belgische SUO of dat er extra voorwaarden nodig zijn, gelet op de eventuele verschillen met het SEO.

De voormalige minister van justitie Turtelboom geeft aan dat het SUO gebaseerd is op Nederland, waar een gelijkaardige wettelijke regeling de beoogde effecten heeft.¹³² In dat opzicht kan uitgegaan worden van een overname met *tuning*. Dit omvat de selectiviteit in het ‘lenen’ en het verfijnen en mengen met het eigen recht.¹³³ In dat verband is het zeker vanuit functioneel perspectief nuttig na te gaan in welke mate dergelijk systeem gegeven de Belgische context wel werkbaar is in vergelijking met Nederland. Daarnaast is een andere interessante reden om Nederland te bestuderen dat het SEO daar wel al in voege is, waardoor ook effectief ervaringen bij de toepassing ervan in deze studie kunnen worden verwerkt. In de afgelopen twee jaar zijn er ongeveer 15 SEO’s opgestart.¹³⁴

Dat Nederlanders dezelfde taal spreken als Belgen speelt ten slotte ook mee in de keuze voor rechtsvergelijkend land omdat dit het mogelijk maakt om primaire bronnen te raadplegen en te begrijpen. Hierbij dient wel de kanttekening worden gemaakt van de zogenaamde terminologische spraakverwarring. Het is mogelijk dat op het eerste zicht gelijkaardige

---

¹³⁰ RAAD VOOR DE RECHTSPRAAK, Advies aanvraag wetsvoorstel verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, 28 november 2008, 3.

¹³¹ Verslag van de Commissie van Justitie bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 5, 17.

¹³² Verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 10.

¹³³ E. ÖRÜCÜ, *The enigma of comparative law. Variations on a theme for the twenty-first century*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2004, 94-95.

¹³⁴ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

termen in rechtsbronnen in wezen een andere inhoud dekken.¹³⁵ Hier werd bijzonder voor gewaakt.

II.3.3. Bronnen

Zowel juridische als niet-juridische (contextuele) bronnen werden bestudeerd.¹³⁶ De wetgeving werd hierbij als uitgangspunt genomen, alsook de voorbereidende werken hiervan en rechtsleer die deze wetgeving in een breder perspectief bespreekt. Concreet is dit de Belgische SUO-wet en de Nederlandse SEO-wet, alsook andere wetgeving die bijdraagt tot de invordering van geldelijke sancties.¹³⁷ Ook andere richtlijnen inzake de invordering van strafrechtelijke sancties werden bestudeerd. Wet betreft de invordering van geldelijke sancties in Nederland is de aanwijzing tot executie, uitgevaardigd door het College van procureurs-generaal, van belang.¹³⁸ Daarnaast werden beleidsmatige documenten in aanmerking genomen, waaronder het actieplan van ministers Koen Geens en Annemie Turtelboom met als doel de uitvoering van de geldstraffen te verbeteren.¹³⁹ Met het oog op het betrekken van de *law in practise* werden ook rapporten en verslagen bestudeerd, bijvoorbeeld het verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers over de executie van geldelijke sancties.¹⁴⁰

Daarnaast werden enkele interviews afgenomen om de invordering en de toepassing van het vermogensonderzoek in de praktijk te onderzoeken. Deze werden via mail verstuurd waarin de respondent kan antwoorden op de vragen. Er wordt dus gewerkt met vooraf voorbereide introducties, omschrijvingen van onderwerpen, afbakeningen en onderwerpaspecten. Het

---

¹³⁵ G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, (383) 392.

¹³⁶ Ibid., 408.

¹³⁷ Wet van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *BS* 8 april 2014; Wet van 31 maart 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten ter verbetering van de toepassing van de maatregel ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (verruiming mogelijkheden voordeelontneming), *Stb.* 2011, 171. De andere wetgeving betreft in België vooral het Strafwetboek, het Wetboek van Strafvordering, het Gerechtelijk Wetboek en de COIV-wet. In Nederland betreft dit vooral het Wetboek van Strafrecht, van Strafvordering en van Burgerlijke Rechtsvordering, alsook de reeds vernoemde Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen.

¹³⁸ COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Aanwijzing executie (2014A013), *Stcrt.* 2014, 37617.

¹³⁹ A. RAES, T. BOELAERT en P. KENIS, Actieplan tot uitvoering van de geldstraffen, februari 2014, in opdracht van A. TURTELBOOM, Minister van Justitie, en K. GEENS, Minister van Financiën, financien.belgium.be/nl/binaries/140212-actieplan%20uitvoering%20geldstraffen_tcm306-242364.pdf.

¹⁴⁰ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf.

voordeel is dat dat de respondent de vragen kan beantwoorden zonder afhankelijk te zijn van tijd en plaats. Het nadeel is dat er niet flexibel ingespeeld kan worden op de informatie die de respondenten geven. Het betreffen geen ‘waarom’-vragen, maar ‘toepassingsvragen’. Concreet wat betreft de praktische toepassing in België zijn er vragenlijsten verstuurd naar een jurist bij het COIV en naar verschillende ontvangantoren. Daarnaast is er een gerechtsdeurwaarder geraadpleegd. Wat betreft Nederland is er beroep gedaan op het Landelijk Parket te Rotterdam en een Landelijk Executieve Officier Ontnemingsmaatregelen bij het Functioneel Parket te Leeuwarden. De antwoorden worden aangevuld in het onderzoek. De keuze van deze respondenten werd gebaseerd op beschikbaarheid van contactgegevens en bereidheid tot medewerking. Omdat de invoering van het SUO zeer recent is, kan de meerwaarde niet empirisch worden onderzocht.

II.3.4. Beperkingen van het onderzoek

Aan het onderzoek zijn enkele beperkingen verbonden. Ten eerste bestaat het risico dat, wanneer iemand ‘insider’ in een rechtssysteem is, hij zich niet bewust is van dingen die hij voor vanzelfsprekend aanneemt.¹⁴¹ De rechtsvergelijker bekijkt als ‘*participant observer*’ andere rechtssystemen vooral vanuit het eigen perspectief, waardoor hij onbewust zijn waarnemingen en de interpretatie hiervan filtert.¹⁴² Sacco heeft de notie van ‘*legal formants*’, de vormende elementen van een rechtssysteem, geformuleerd.¹⁴³ Hier werd aandacht aan besteed bij het zoeken van verklaringen voor verschillen tussen België en Nederland.

Daarnaast zijn er vooral beperkingen te vinden in de wijze waarop de interviews zijn afgenomen. Zo is het bijvoorbeeld moeilijker bij e-mail interviews om door te vragen op bepaalde aspecten die de respondent vermeld. Daarnaast vraagt deze manier van interviewen veel tijd. Gezien de asynchrone communicatie is het meermaals voorgevallen dat de respondent dagen of soms weken wacht met het beantwoorden van de vragen. Dit kan tot het

---

¹⁴¹ M. DE S.-O.-L’E. LASSER, “The question of understanding” in P. LEGRAND en R. MUNDAY (eds.), *Comparative legal studies: traditions and transitions*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003, (197) 215-216.

¹⁴² G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, (383) 389-390; K. ZWEIGERT en H. KÖTZ, *Introduction to comparative law*, Oxford, Clarendon Press, 1998, 35; M. DE S.-O.-L’E. LASSER, “The question of understanding” in P. LEGRAND en R. MUNDAY (eds.), *Comparative legal studies: traditions and transitions*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003, (197) 223.

¹⁴³ M. GRAZIADEI, “The functionalist heritage” in P. LEGRAND en R. MUNDAY (eds.), *Comparative legal studies: traditions and transitions*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003, (100) 116; G. DANNEMANN, “Comparative law: study of similarities or differences?” in M. REIMANN en R. ZIMMERMANN (eds.), *The Oxford handbook of comparative law*, Oxford, Oxford University Press, 2006, (383) 391.

risico leiden dat hij zijn interesse in het onderzoek verliest, maar ook dat hij vergeet om op de vragen te antwoorden. Het sturen van verwittigingen kan dit probleem verminderen.

De grootste beperking is echter dat er niemand van het CJIB geïnterviewd is. Aangezien het CJIB niet via e-mail bereikbaar is, is er telefonisch contact opgenomen. De medewerkers van het CJIB wensten echter niet aan het onderzoek mee te werken.

Hoofdstuk III. De invordering van geldelijke sancties

De bevoegdheden van de gerechtelijke overheden, in het bijzonder deze van de zetelende magistratuur, inzake de verbeurdverklaring en geldboeten eindigen in beginsel als de veroordeling tot deze straffen in kracht van gewijsde gaat.¹⁴⁴ Dit betekent dat rechters wel de omvang van de geldelijke sanctie bepalen, maar dat eens de beslissing is genomen en definitief is geworden, de inning van deze sancties aan andere actoren wordt overgedragen. In dit hoofdstuk komt aan bod wie in België en Nederland instaat voor de inning van geldelijke sancties (III.1) en op welke wijze dit in beginsel gebeurt. Na een bespreking van het verloop van de invordering bij spontane betaling (III.2), komen de mogelijkheden in geval van niet-spontane betaling aan bod (III.3). Er zal worden nagegaan of de gegeven oplossingen al dan niet afdoende zijn om tegemoet te komen aan de ondervonden problemen bij de tenuitvoerlegging, of dat er verdere mogelijkheden gecreëerd moesten worden zoals de invoering van een SUO.

III.1. Actoren verantwoordelijk voor de invordering

III.1.1. België

III.1.1.2. Het OM, de griffier, het COIV en de gerechtsdeurwaarder

Het Openbaar Ministerie (OM) legt de vonnissen tot geldelijke sanctie ten uitvoer.¹⁴⁵ De PK legt de straffen ten uitvoer op niveau van de politierechtbank en de correctionele rechtbank. Op niveau van het Hof van Beroep gebeurt dit op bevel van de procureur-generaal. Het OM is formeel verantwoordelijk, maar het zijn de ontvangers (FOD Financiën) die bevoegd zijn voor de feitelijke invordering.

De griffie speelt vooral een praktische rol bij de invordering van geldelijke sancties, aangezien het een uittreksel van elk vonnis moet verzenden aan de bevoegde ontvangers.¹⁴⁶ Daarnaast zendt de griffie elk vonnis dat de verbeurdverklaring inhoudt over aan het Centraal

---

¹⁴⁴ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 6.

¹⁴⁵ Artikelen 165 en 197 Sv. en artikel 139 Ger.W.

¹⁴⁶ Artikel 121, lid 3 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, *BS* 30 december 1950, 9095.

Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring (COIV).¹⁴⁷ Het COIV is als onderdeel van het parket betrokken bij de invordering. Het verleent bijstand aan gerechtelijke overheden, onder meer in het kader van de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke ontnemingsbeslissingen.¹⁴⁸ Gedurende de jaren heen is de positie van het Centraal Orgaan meer en meer versterkt om de tenuitvoerlegging van verbeurdverklaringen te optimaliseren.¹⁴⁹

Ook de SUO-wet bracht weer wijzigingen met zich mee wat betreft het takenpakket van het COIV. Zo dient het COIV luidens artikel 15 van de SUO-wet aanwijzingen te geven aan de ontvanger over de invordering van geldelijke sancties.¹⁵⁰ De Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (AAPD) heeft daartoe twee verbindingsambtenaren ter beschikking gesteld van het COIV.¹⁵¹ Het COIV vervult dus een brugfunctie ten opzichte van de FOD Financiën.¹⁵²

Verder is ook de gerechtsdeurwaarder van belang wanneer het komt tot de gedwongen invordering.

III.1.1.1. FOD Financiën: de ontvangers

De FOD Financiën bestaat uit een aantal algemene administraties, waaronder de AAPD. De AAPD bestaat op haar beurt uit vijf administraties. Eén van die vijf administraties betreft de administratie niet-fiscale invordering (NFI) en het is deze die bevoegd is voor de invordering van geldelijke sancties namens het OM.¹⁵³ De administratie NFI wordt op decentraal niveau ingevuld door 28 ontvangkantoren. Sinds 1 mei 2014 is de naam ‘ontvangkantoor der

---

¹⁴⁷ Artikel 121, lid 4 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, *BS* 30 december 1950, 9095.

¹⁴⁸ Artikel 3, §2 Wet van 26 maart 2003 houdende oprichting van een Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring en houdende bepalingen inzake het waardevast beheer van in beslag genomen goederen en de uitvoering van bepaalde geldelijke sancties (verder COIV-wet genoemd), *BS* 2 mei 2003, 23.681.

¹⁴⁹ Zie bijvoorbeeld de wet van 20 juli 2005 tot wijziging van de wet van 26 maart 2003 houdende oprichting van een Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring en houdende bepalingen inzake het waardevast beheer van in beslag genomen goederen en de uitvoering van bepaalde geldelijke sancties, *BS* 8 september 2005, 1885 – die artikel 16*bis* COIV-wet invoegde.

¹⁵⁰ Artikel 197*bis* Sv.

¹⁵¹ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 9.

¹⁵² Een belangrijke rol wordt hiervoor vervuld door de liaisonambtenaren, fiscale ambtenaren die bij het COIV hun functie uitoefenen.

¹⁵³ Artikel 197*bis* Sv. De administratie niet-fiscale invordering heeft als taakomschrijving onder andere het invorderen van penale boeten en het tussenkomen in de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen van diverse openbare overheden (de verbeurdverklaring).

domeinen en penale boeten' gewijzigd in 'kantoor NFI'.¹⁵⁴ De ontvangers van de ontvangkantoren beschikken over een ruime autonomie.¹⁵⁵ De AAPD oefent geen enkele controle uit op hun activiteiten.¹⁵⁶ Daarnaast moeten de ontvangkantoren geen rekenschap over hun beheer afleggen. Dit komt omdat de administratie geen doelstellingen of instructies heeft gedefinieerd en geen rapporteringssysteem heeft ingesteld.¹⁵⁷ De FOD Financiën is momenteel in volle herstructurering. De administratie NFI zal geïntegreerd worden in de Algemene Administratie van de Inning en de Invordering.¹⁵⁸

De SUO-wet voegt een nieuwe functie in bij de FOD Financiën. Om de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring van illegale vermogensvoordelen te verbeteren, zal er een in verbeurdverklaringen gespecialiseerde ontvanger worden aangesteld.¹⁵⁹ Deze gespecialiseerde ontvanger is uitsluitend belast met de invordering van de verbeurdverklarde bedragen en kan over het hele grondgebied optreden, waarbij hij alle bevoegdheden kan uitoefenen van een 'gewone' ontvanger.¹⁶⁰ Volgens artikel 197*bis*, §2 Sv. oefent hij de vervolgingen uit tot invordering van geldelijke sancties in het raam van het SUO gevoerd door het COIV. Specialisatie van de ontvangers is geen overbodige luxe. De vraag is echter of slechts één gespecialiseerde ontvanger, zoals blijkt uit artikel 197*bis*, wel voldoende zal zijn. De ontvanger zou, in plaats van zelf alle verbeurdverklarde bedragen in te vorderen, eerder beschouwd kunnen worden als een referentie-ambtenaar waarop andere ontvangers beroep kunnen doen. Indien dit positief geëvalueerd wordt, kan er op termijn ook een in geldboeten gespecialiseerde ontvanger aangesteld worden.

---

¹⁵⁴ Besluit van 30 april 2014 van de Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Financiën van 30 april 2014 houdende opdeling, in de schoot van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, van de bevoegdheden inzake niet-fiscale invorderingen en de domeinen en houdende wijziging van de benaming van de ontvangkantoren der domeinen en/of penale boeten, *BS* 27 mei 2014, 41.313.

¹⁵⁵ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 45 en 51.

¹⁵⁶ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de tenuitvoerlegging van de patrimoniale straffen: penale boeten en bijzondere verbeurdverklaringen*, februari 2007 www.ccrek.be/docs/2007_03_PatrimonialeStraffen.pdf, 64.

¹⁵⁷ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 46.

¹⁵⁸ Verslag (C. VIENNE) namens de Commissie voor de Financiën en de Begroting bij het wetsontwerp tot aanpassing in de fiscale wetgeving van de benamingen van de administraties van de Federale Overheidsdienst Financiën, *Parl.St.* Kamer 2013-14, 53-3420/003, 5-6.

¹⁵⁹ Artikel 197*bis* §2 Sv.; Verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 4.

¹⁶⁰ Artikel 54 SUO-wet I; artikel 197*bis* Sv.

III.1.2. Nederland: het parket, het CJIB en het BOOM

In Nederland is, net zoals in België, het OM verantwoordelijk voor de executie van rechterlijke beslissingen.¹⁶¹ Het OM is hierin vertegenwoordigd door een landelijk executieofficier (LEO).¹⁶² Het parket draagt onherroepelijk geworden ontnemingsmaatregelen over aan het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB).¹⁶³ Het parket is verantwoordelijk voor een volledige, correcte en tijdige overdracht.

Naast het OM hebben in de praktijk ook geleidelijk aan meer landelijke diensten taken toebedeeld gekregen bij de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen, dit onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Veiligheid en Justitie.¹⁶⁴ Wat de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake geldboeten en ontnemingsmaatregelen betreft, is het CJIB sinds 1996 de bevoegde landelijke dienst. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt echter nog steeds bij de LEO.¹⁶⁵ Opgemerkt dient te worden dat het CJIB een overheidsdienst is, behorend tot het ministerie van Justitie, en geen parketinstelling. De invordering van strafrechtelijke sancties geschiedt dus formeel namens het OM, maar feitelijk is het een taak van de administratie geworden.¹⁶⁶ Vanuit deze vaststelling werd in november 2014 een wetsvoorstel neergelegd dat de verantwoordelijkheid voor de executie overdraagt aan de minister van Veiligheid en Justitie in plaats van het OM (wetsvoorstel tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen). De coördinatie van de feitelijke tenuitvoerlegging komt centraal toe aan het CJIB, terwijl wettelijk gezien de Minister van Justitie hiermee belast wordt. Het OM blijft verantwoordelijk voor specifieke taken binnen de tenuitvoerlegging, zoals bijvoorbeeld het aanbrenen van zaken bij de strafrechter zodat deze een vervolgbeslissing kan nemen.¹⁶⁷ De Minister van Justitie, die reeds verantwoordelijk is voor het beheer en de aansturing van het CJIB, zou dus ook verantwoordelijk worden voor het te voeren beleid en de uitvoering hiervan. Het wetsvoorstel beoogt dat de centrale regie van de invordering beter vorm krijgt.

---

¹⁶¹ Artikel 553 Sv.

¹⁶² Wat betreft de voordeelsontneming is dit de landelijk executieofficier ontnemingsmaatregelen.

¹⁶³ COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Aanwijzing executie (2014A013), *Stcrt.* 2014, 37617.

¹⁶⁴ *Ibid.*

¹⁶⁵ Het is deze die een vervangende hechtenis, een verminderingsverzoek of een SEO moet vorderen (zie later).

¹⁶⁶ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van 21 november 2014 tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 3, 19.

¹⁶⁷ *Ibid.*, 3 en 20.

Door de Minister direct verantwoordelijk te maken voor de tenuitvoerlegging, kan het OM zich richten op zijn kerntaken, namelijk de opsporing en vervolging van strafbare feiten.¹⁶⁸

Het CJIB werkt samen met het Bureau Ontnemingswetgeving van het Openbaar Ministerie (BOOM), dat een rol vervult bij het ontnemen van het WVV. Het BOOM deelt zijn kennis en ervaring over de ontnemingswetgeving met het CJIB.

III.1.3. Vergelijking

Er bestaan enkele opvallende verschillen tussen de invordering van geldelijke sancties in Nederland en in België. Zo gebeurt de invordering in Nederland door een landelijke dienst (het CJIB), behorend tot het ministerie van Justitie. In België gebeurt dit door 28 ontvangkantoren. Voor de gerechtelijke hervorming uit 2014 was dit dus één ontvangkantoor per gerechtelijk arrondissement.¹⁶⁹ De indeling is momenteel in herstructurering. Gezien de huidige structuur is er in België een actieve samenwerking vereist tussen de FOD's Justitie en Financiën. De SUO-wet voorziet alvast in een geformaliseerd overleg dat vorm zal krijgen in een vaste overlegstructuur, het federale "Overlegorgaan voor de coördinatie van niet-fiscale schulden in strafzaken".¹⁷⁰ Het Overlegorgaan kan aanbevelingen formuleren met het oog op de bevordering van de coördinatie wat betreft de invordering van geldelijke sancties. Wanneer de huidige invordering geoptimaliseerd is, kan er eventueel geëvolueerd worden naar een centraal invorderingsorgaan voor geldelijke sancties, naar voorbeeld van het CJIB.

III.2. Het verloop van de invordering bij spontane betaling

III.2.1. België

III.2.1.1. Algemene uitgangspunten

Binnen de drie dagen nadat het vonnis of arrest dat een veroordeling inhoudt tot een geldboete of verbeurdverklaring in kracht van gewijsde is gegaan, stuurt de griffier een uittreksel ervan

---

¹⁶⁸ Ibid., 20.

¹⁶⁹ Waarbij de invordering in het arrondissement Brussel verdeeld was tussen twee ontvangkantoren.

¹⁷⁰ Artikel 197bis, §4 Sv. Het Overlegorgaan is samengesteld uit alle administratieve en gerechtelijke overheden die op operationeel of beleidsmatig niveau betrokken zijn bij de uitvoering van deze veroordelingen (zijnde de FOD Financiën, het Centraal Orgaan voor de Inbeslagneming en de Verbeurdverklaring, het College van Procureurs-generaal, de Raad van Procureurs des Konings, de Federale Politie en de bevoegde regeringsleden).

naar de bevoegde ontvanger.¹⁷¹ Er is uitdrukkelijk bepaald dat dit ook via elektronische weg kan. Vervolgens zal de ontvanger instaan voor de tenuitvoerlegging van de desbetreffende geldelijke sanctie. Het Rekenhof heeft geconcludeerd dat de griffies die termijn van drie dagen amper naleven.¹⁷² Dit impliceert niet dat griffies de uittreksels helemaal niet doorsturen. Zo maakt de griffie te Oudenaarde de uittreksels van de politierechtbank in bundel per zittingsdatum of betekeningsdatum over, zowel op papier als elektronisch.¹⁷³ Dit gebeurt binnen tien dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. De uittreksels van de correctionele rechtbank die de maand voordien in kracht van gewijsde zijn gegaan worden er om organisatorische redenen op de griffie één keer per maand op papier afgeleverd.¹⁷⁴ Deze praktijk van bundeling is echter niet in elke griffie hetzelfde. Om hierin meer gelijkheid en snelheid te bereiken, voorziet het Actieplan tot uitvoering van geldstraffen in een geautomatiseerd systeem van en richtlijnen over het verzenden van gegevens naar de ontvanger.¹⁷⁵

Wat betreft de invordering van de geldboete zal de ontvanger eerst een betalingsverzoek uitsenden. In deze brief, waaraan een overschrijvingsformulier is verbonden, verzoekt hij de veroordeelde om binnen de 15 dagen de geldboete te betalen.¹⁷⁶ De instructies van de FOD Financiën bepalen dat de ontvanger dit onmiddellijk moet verzoeken na ontvangst van het uittreksel van het vonnis.¹⁷⁷ De verzending van dit betalingsverzoek kan sinds 2012 gebeuren door gebruik te maken van STIMER (de nieuwe benaming van STIMER is FIRST). Dit is een geïntegreerd informaticasysteem van invorderingen, bedoeld om het beheer en de invordering van de verschillende ontvangsten te centraliseren.¹⁷⁸ STIMER wordt gebruikt voor de invordering van penale boeten van de politie-, correctionele- en jeugdrechtbanken.¹⁷⁹ Het

---

¹⁷¹ Artikel 121, lid 3 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, *BS* 30 december 1950, 9095.

¹⁷² REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 31.

¹⁷³ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

¹⁷⁴ *Ibid.*

¹⁷⁵ A. RAES, T. BOELAERT en P. KENIS, Actieplan tot uitvoering van de geldstraffen, februari 2014, in opdracht van A. TURTELBOOM, Minister van Justitie, en K. GEENS, Minister van Financiën, financien.belgium.be/nl/binaries/140212-actieplan%20uitvoering%20geldstraffen_tcm306-242364.pdf, 13-14.

¹⁷⁶ IRCP, Uitvoering van strafrechtelijke veroordelingen (boeten, voordeelontnemingen en vrijheidsstraffen): stroomschema, 8.

¹⁷⁷ FOD FINANCIËN, Algemene instructie A (Boeten en gerechtskosten).

¹⁷⁸ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 40.

¹⁷⁹ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.

systeem kan automatisch de eerste verzoeken tot betaling versturen.¹⁸⁰ Is er spontaan in één keer betaald, is er geen probleem en wordt het dossier weggeboekt. Indien er niet betaald is binnen deze termijn stuurt de ontvanger ten minste twee herinneringen met vermelding van de mogelijkheden tot het verlenen van uitstel en de gevolgen in geval van niet-betaling.¹⁸¹ Volgens de instructies mag er een termijn van 30 dagen zitten tussen de verzending van het eerste betalingsbericht en die van de herinnering.¹⁸² De aanmaning wordt na een periode van maximum drie maand verzonden.¹⁸³ De automatisering via STIMER was een goed initiatief. De applicatie vertoont echter enkele mankementen: het systeem werkt zeer traag, kent veel ‘bugs’ en is onvolledig.¹⁸⁴ Zo ontbrak het onderdeel voor het opvolgen van de betaaltermijnen of voor het versturen van een herinneringsbrief voor de betaling. De ontvangkantoren die met STIMER werkten, gebruikten vaak enkel de functionaliteiten die het programma aanbiedt. Hierdoor werden voor de boeten die sinds januari 2012 in het programma zijn geregistreerd geen herinneringsbrieven meer verstuurd.¹⁸⁵

Wat de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring betreft, zal de ontvanger eerst nagaan of er tijdens het strafonderzoek goederen in beslag werden genomen met het oog op een latere tenuitvoerlegging. Indien er vooraf goederen in beslag werden genomen, bezorgt het OM deze aan de ontvanger. Dit wordt vastgesteld in een proces-verbaal van overhandiging door de griffie (indien de goederen daar gedeponerd werden) of door de PK.¹⁸⁶ Deze goederen gaan dus vanaf de uitspraak over van de FOD Justitie naar de FOD Financiën. De ontvanger gaat vervolgens over tot tenuitvoerlegging via verkoop of storting in de Staatskas volgens de aanwijzingen van het OM of het COIV.¹⁸⁷ Wanneer er vooraf geen goederen in beslag

---

¹⁸⁰ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde; REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 40.

¹⁸¹ Artikel M5, IV.5 Richtlijnen van 1 december 2006 tot het verlichten en vereenvoudigen van sommige administratieve taken van de lokale politie, *BS* 29 december 2006, 76.210.

¹⁸² Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde; FOD FINANCIËN, Algemene instructie A (Boeten en gerechtskosten).

¹⁸³ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

¹⁸⁴ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

¹⁸⁵ *Ibid*; REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 40.

¹⁸⁶ Het proces-verbaal van overhandiging bevat een gedetailleerde inventaris van de goederen. IRCP, *Uitvoering van strafrechtelijke veroordelingen (boeten, voordeelontnemingen en vrijheidsstraffen): stroomschema*, 23; G. DELRUE, *Witwassen en financiering van terrorisme, 3de, herziene uitgave*, Antwerpen, Maklu, 2014, 127.

¹⁸⁷ Artikel 197bis, §1, lid 3 Sv.; D. VANDERMEERSCH, B. DEJEMEPPE, E. FRANCIS, M. ROZIE, O. KLEES, G. VERMEULEN, *Beslag en verbeurdverklaring van criminele voordelen/Saisie et confiscation des profits du crime*, Antwerpen, Maklu, 2004, 169-170.

genomen werden of indien de in beslag genomen goederen niet voldoende bleken om de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring te effectueren, dient er wat betreft de objectconfiscatie een opsplitsing gemaakt te worden tussen roerende en onroerende goederen. In geval van onroerende goederen, doet de FOD Financiën (het Aankoopcomité) de definitieve rechterlijke beslissing tot verbeurdverklaring overschrijven op het hypotheekkantoor.¹⁸⁸ Dit gebeurt op verzoek van het OM of het COIV. Ingeval van verbeurdverklaarde roerende goederen zal de bevoegde ambtenaar rechtstreeks bij de veroordeelde om de vrijwillige afgifte verzoeken, gevolgd door enkele herinneringen.¹⁸⁹ Hetzelfde geldt voor een verbeurdverklaring van vermogensvoordelen bij equivalent of een waardeconfiscatie, wat neerkomt op het betalen van een geldbedrag. In dat geval is de procedure voor invordering quasi identiek aan de regeling die geldt voor de invordering van geldboeten.¹⁹⁰

III.2.1.2. Compenserende handelingen

Vaak wordt de geldelijke sanctie voldaan door gebruik te maken van compenserende handelingen. Via fiscale compensatie kan een schuldvordering van de Staat worden betaald door dat bedrag af te trekken van een toekomstige terugbetaling van de Staat aan de veroordeelde persoon. Anders gezegd, de som die de staat aan een persoon moet teruggeven of betalen, kan worden aangewend ter betaling van nog verschuldigde bedragen.¹⁹¹ Dit gebeurt via de 'fiscale balans'.¹⁹² In 2009 werd het toepassingsgebied van de fiscale compensatie uitgebreid tot penale boeten.¹⁹³ Indien een veroordeelde zijn geldboete niet betaalt en indien deze een som van de FOD Financiën - bijvoorbeeld belastinggeld - moet terugkrijgen, kan dit dus ingehouden worden tot een bedrag dat even hoog is als de geldboete. Zo wordt de onbetaalde geldboete 'gecompenseerd'. De beslissing tot inhouding van de teruggave moet gemotiveerd zijn.¹⁹⁴ Concreet vergelijkt de ontvanger via informaticatoepassingen openstaande schuldvorderingen met toekomstige terugbetalingen. De

---

¹⁸⁸ Artikel 197bis Sv.

¹⁸⁹ IRCP, Uitvoering van strafrechtelijke veroordelingen (boeten, voordeelontnemingen en vrijheidsstraffen): stroomschema, 24.

¹⁹⁰ Omzendbrief nr. COL 4/2014 van het College van Procureurs-generaal van 10 februari 2014 betreffende de Europese Unie – Toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in strafzaken – Tenuitvoerlegging van beslissingen tot inbeslagneming, verbeurdverklaring en geldelijke sancties, 30.

¹⁹¹ Artikel 334 van de programmawet van 27 december 2004, BS 31 december 2004, 87.006.

¹⁹² In de fiscale balans zijn schulden opgenomen van DB, BTW, NFI en buitenlandse schulden.

¹⁹³ Artikel 194 van de programmawet van 22 december 2008, BS 29 december 2008, 68.649.

¹⁹⁴ Hof van Beroep Gent, 10 januari 2006, *FJF* 2007, 95; *RGCF* 2007, 56.

wetgever heeft dus voorzien in een wettelijke schuldvergelijking.¹⁹⁵ Momenteel wordt de fiscale balans zeer vaak toegepast.¹⁹⁶ Dit gebeurt sinds 2014 automatisch van zodra een veroordeling in STIMER wordt ingebracht.¹⁹⁷ Indien de betrokkene spontaan betaalt, verdwijnt de invordering automatisch uit het systeem en uit de fiscale balans.¹⁹⁸ Iedereen kan trouwens zijn fiscale balans raadplegen in ‘My Minfin’. Indien de ontvanger aan de veroordeelde betalingsfaciliteiten heeft toegestaan, blijft het dossier opgenomen in de fiscale balans.¹⁹⁹

Daarnaast biedt artikel 16*bis* COIV-wet de mogelijkheid om ook wat betreft de verbeurdverklaring elke som die het COIV moet betalen aan de veroordeelde door te storten naar de diverse ontvangkantoren van de FOD Financiën voor de invordering van geldelijke sancties.²⁰⁰ Een schuld bij de Staat wordt dus gecompenseerd door de terug te geven gelden hiervoor aan te wenden. Het COIV is hiervoor een geschikt orgaan, aangezien het omwille van haar databankfunctie een zicht heeft op het strafrechtelijk in beslag genomen vermogen. Doordat deze aanwending optioneel is, kan het Centraal Orgaan tegemoet komen aan humanitaire overwegingen.²⁰¹ Artikel 16*bis* COIV-wet wordt bijna dagelijks toegepast.²⁰² Bij elke teruggave van in beslag genomen geldsommen gaat het COIV na of het publieke schulden van de begunstigde kan inhouden.²⁰³ Ook tijdens een SUO blijft artikel 16*bis* COIV-wet mogelijk, indien er geldsommen of andere vermogensbestanddelen in beslag worden genomen waarvan het beheer aan het COIV wordt toevertrouwd.²⁰⁴

---

¹⁹⁵ GwH 19 maart 2009, nr. 55/2009, *Arr. GwH* 2009, 1017; *BS* 20 mei 2009 (uittreksel), 38292; *Fare Act.* 2009, afl. 2, 6, noot B. MAILLEUX; *JLMB* 2009, 827, noot F. GEORGES; *RW* 2009-10, 236; Verslag (L. VAN BIESEN) namens de Commissie voor de Financiën en de Begroting van het ontwerp van programmawet, *Parl.St.* Kamer, 2004-05, nr. 51-1437/027, 37-38.

¹⁹⁶ Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering; Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

¹⁹⁷ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

¹⁹⁸ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.

¹⁹⁹ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²⁰⁰ Artikel 16*bis* COIV-wet.

²⁰¹ Verslag (V. DÉOM) namens de Commissie voor Justitie van het ontwerp van programmawet (art. 104 tot 106), *Parl.St.* Kamer, 2006-07, nr. 51-3058/014.

²⁰² Interview 5 met een jurist bij het COIV.

²⁰³ *Ibid.*

²⁰⁴ Artikel 464/1, §8 Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 12; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 16.

III.2.2. Nederland

Opdat het CJIB het executietraject zo snel, volledig en efficiënt mogelijk kan laten verlopen, gelden de afspraken die opgenomen zijn in de ‘aanwijzing executie’ (2014A013), dat instructies bevat over hoe het CJIB de geldboeten en ontnemingsmaatregel ten uitvoer moet leggen.²⁰⁵ De tenuitvoerlegging wordt opgedeeld in de inningsfase en de incassofase. In de inningsfase draagt het parket onherroepelijk geworden ontnemingsmaatregelen over aan het CJIB.²⁰⁶ Het wetsvoorstel tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen zou het mogelijk maken om gerechtelijke mededelingen elektronisch te betekenen.²⁰⁷

Het CJIB zendt aan de veroordeelde een aanschrijvingsbrief met aangehechte optisch leesbare acceptgirokaart (OLA).²⁰⁸ Wanneer de veroordeelde deze niet of niet volledig betaalt, zullen aanmaningen volgen om (volledige) betaling te bekomen. Hierna treedt de incassofase in. Wat betreft geldboeten moet rekening gehouden worden met mogelijke verhogingen van het opgelegde bedrag, toegepast door het CJIB namens het OM.²⁰⁹ Dit systeem van verhogingen is reeds in 1974 ingevoerd om de veroordeelde tot tijdige betaling te dwingen zonder dat daarvoor herhaalde aanschrijvingen nodig zijn.²¹⁰ Aangezien de ontneming van vermogensvoordelen in Nederland als maatregel beschouwd wordt, met als doel herstel van de rechtmatige toestand, zijn deze verhogingen enkel ingevoerd voor geldboeten, die een punitief karakter hebben. Indien de veroordeelde, in geval van onherroepelijk geworden zaken, het verschuldigde bedrag op de eerste aanschrijving niet (tijdig of volledig) heeft betaald, volgt een eerste aanmaning met een eerste wettelijke verhoging van 15 euro.²¹¹ Bij uitblijven van betaling volgt een tweede aanmaning en een tweede wettelijke verhoging, dewelke bestaat uit één vijfde van het (nog verschuldigde) bedrag met een minimum van 30 euro.²¹² Het wetsvoorstel van november 2014 zou deze bedragen optrekken naar

---

²⁰⁵ COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Aanwijzing executie (2014A013), *Stcrt.* 2014, 37617.

²⁰⁶ *Ibid.*

²⁰⁷ Wetsvoorstel van 21 november 2014 tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 2.

²⁰⁸ De acceptgiro oftewel de overschrijfskaart is een betaalwijze in Nederland.

²⁰⁹ Artikel 24b Sr. In geval van niet onherroepelijke zaken die executeerbaar zijn, worden geen verhogingen toegepast.

²¹⁰ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering betreffende de tenuitvoerlegging van vermogensstraffen, *Kamerstukken II*, 1974-75, 13 386, nr. 3, 10-11.

²¹¹ Artikel 24b Sr.

²¹² Artikel 24b, lid 2 Sr.

respectievelijk 20 en 40 euro.²¹³ Aangezien iedereen verondersteld wordt de wet te kennen, maar niet iedere veroordeelde de gevolgen kent van het niet-spontaan betalen bij het eerste aanschrijven, dient het CJIB voorafgaand aan het zenden van de aanmaning te waarschuwen dat deze gepaard zal gaan met een wettelijke verhoging. Het bedrag van de te betalen geldboete wordt niet onredelijk hoger, waardoor een verhoging meer invloed heeft dan slechts een ‘gewone’ aanmaning. Reageert de veroordeelde nog steeds niet, gaat de zaak door naar de incassofase. Hierin kan het CJIB een verhaal met of zonder dwangbevel nemen. Aangezien verhaal met dwangbevel veel meer kosten met zich meebrengt dan verhaal zonder dwangbevel moet de OvJ indien mogelijk kiezen voor verhaal zonder dwangbevel.

Wat betreft een mogelijke compensatie, voerde de wet van 24 november ten eerste een informatiebevoegdheid van de OvJ (artikel 572a Sv.) in die gericht kan worden naar de belastingdienst.²¹⁴ Ten tweede maakte deze wet het verhaal zonder dwangbevel ook mogelijk voor niet-periodieke uitkeringen aan de veroordeelde.²¹⁵ Onder niet-periodieke uitkeringen worden alle uitkeringen met een incidenteel karakter verstaan, zoals een teruggave van de belastingdienst.²¹⁶ Er kan dus verhaal zonder dwangbevel gelegd worden op het bedrag dat de belastingdienst aan de veroordeelde dient terug te geven, waardoor het CJIB dit kan aanwenden voor een nog openstaande schuldvordering. Het verhaal zonder dwangbevel kan dus functioneel beschouwd worden als een compenserende handeling. Voor de inwerkingtreding van dit artikel - voor de geldboete was dit op 26 november 2011, voor de ontnemingsmaatregel op 1 januari 2015 - was dergelijke compensatie niet mogelijk. Aangezien het niet mogelijk was iemand van het CJIB te interviewen, is de toepassing in de praktijk van de compensatie niet onderzocht en kunnen er vanuit rechtsvergelijkend standpunt geen aanbevelingen hierover worden gedaan.

---

²¹³ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van 21 november 2014 tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 3, 95-96.

²¹⁴ Wet van 24 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Stb.* 2011, 556.

²¹⁵ Artikel 576, eerste lid, onder b, Sv.

²¹⁶ Nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Kamerstukken II*, 2011-12, 32 702, nr. 6, 5.

III.2.3. Vergelijking

Een opvallend verschil is dat het CJIB verhogingen toepast in geval van niet-spontane betaling van geldboeten. Aangezien in België geen effectieve drukkingsmiddelen bestaan om betaling af te dwingen (*infra*), dient de Belgische wetgever de invoering van dergelijke verhogingen voor onbetaalde geldboetes te overwegen. Het systeem van compensatie is in België dan weer beter uitgewerkt dan in Nederland. Terwijl dit in België via een geautomatiseerd systeem verloopt, dient de OvJ in Nederland via zijn informatiebevoegdheid de belastingdienst te contacteren om te weten te komen of er een teruggave mogelijk is.

III.3. Niet-spontane betaling: structurele problemen en insolventie

Het gebeurt geregeld dat de veroordeelde niet spontaan betaalt. Hiervoor kunnen verschillende redenen zijn. Zo kan het zijn dat de verschillende stappen van de invordering van geldelijke sancties niet of niet correct worden uitgevoerd, omdat er mankementen zijn bij het uitsturen van verzoeken en/of de verdere invorderingsstappen (III.3.1.). Indien de verschillende stappen van het invorderingsproces wel (correct) zijn uitgevoerd, kan het zijn dat de veroordeelde niet betaalt omdat hij niet solvabel is. In III.3.2. wordt besproken hoe dit zowel in het vooronderzoek (III.3.2.2.) als in de fase van de strafuitvoering (III.3.2.3.) onderzocht wordt en welke maatregelen vervolgens getroffen kunnen worden.

III.3.1. Structurele problemen

III.3.1.1. België

Ten eerste is er sprake van een gebrekkige aansturing door het OM van de ontvangers enerzijds en afwezigheid van duidelijke richtlijnen die het invorderingsproces in goede banen moeten leiden anderzijds. Zo is er bijvoorbeeld geen controle door de FOD Financiën op de volledigheid van de verzending van de uittreksels van vonnissen of arresten aan de ontvangers.²¹⁷ Verder controleren de actoren binnen Justitie niet of geldelijke sancties effectief worden uitgevoerd of niet.²¹⁸ De ontvangkantoren moeten geen rekenschap over de

---

²¹⁷ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 71.

²¹⁸ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde; REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 72.

invordering geven en de controle van activiteiten ontbreekt.²¹⁹ Er ontbreekt een globaal beleid en aan de invordering van geldelijke sancties wordt door de griffies, de parketten en de ontvanger niet altijd prioriteit gegeven.²²⁰ Hoewel er wel instructies (richtlijnen) werden uitgevaardigd door de FOD Financiën²²¹, laten zij aan de ontvangkantoren een grote vrijheid en hangt de omvang en kwaliteit van de afhandeling af van de ijver en de beschikbaarheid van de ontvangers.²²² De FOD legt geen invorderingsstrategie (maar men is wel bezig met één te maken)²²³, noch enige doelstellingen op.²²⁴

Ten tweede heersen er ook praktische problemen bij de invordering van de geldelijke sancties, die voornamelijk te maken hebben met het gebrek aan automatisering en gemakkelijke toegang tot alle gegevens die voorhanden zijn om de invordering van geldelijke sancties vlot te laten verlopen. Hiertoe is reeds een poging ondernomen met de invoering van het informaticaprogramma STIMER. Dit bevatte echter heel wat tekortkomingen. Justitie heeft er via het informaticasysteem MACH ook voor gezorgd dat de griffiers van politierechtbanken de vonnisuittreksels elektronisch kunnen verzenden naar de ontvanger, die deze vervolgens via STIMER elektronisch kan ontvangen en opslaan.²²⁵

III.3.1.2. Nederland

Terwijl de invordering in België heel wat mankementen vertoont, verloopt dit in Nederland een pak vlotter. De invordering in Nederland kent dan ook heel wat minder actoren. De samenwerking tussen het CJIB en de LEO (OM) is als goed te kwalificeren.²²⁶ Er zijn goede

---

²¹⁹ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 51.

²²⁰ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de tenuitvoerlegging van de patrimoniale straffen: penale boeten en bijzondere verbeurdverklaringen*, februari 2007, www.ccrek.be/docs/2007_03_PatrimonialeStraffen.pdf, 27 en 29.

²²¹ FOD FINANCIËN, Algemene instructie A (Boeten en gerechtskosten).

²²² REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de tenuitvoerlegging van de patrimoniale straffen: penale boeten en bijzondere verbeurdverklaringen*, februari 2007, www.ccrek.be/docs/2007_03_PatrimonialeStraffen.pdf, 29; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²²³ Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

²²⁴ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²²⁵ A. RAES, T. BOELAERT en P. KENIS, Actieplan tot uitvoering van de geldstraffen, februari 2014, in opdracht van A. TURTELBOOM, Minister van Justitie, en K. GEENS, Minister van Financiën, financien.belgium.be/nl/binaries/140212-actieplan%20uitvoering%20geldstraffen_tcm306-242364.pdf, 13.

²²⁶ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executief Officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket.

afspraken over hoe de zaken worden aangepakt en welke strategie daarin gevoerd wordt.²²⁷ Daarnaast omvat de aanwijzing executie 2014A013 duidelijke regels over hoe het CJIB de geldboeten en ontnemingsmaatregelen ten uitvoer moet leggen.²²⁸ Ten slotte beschikt het CJIB over een geautomatiseerd systeem dat toelaat voor iedere invordering via gestandaardiseerde formulieren dezelfde stappen af te lopen.

Toch zijn er ook hier nog problemen. Zo stromen relatief veel zaken door executieverjaring uit de tenuitvoerleggingsketen (bij geldboeten gaat het om 14% uitstroom).²²⁹ De wet of de aanwijzing executie bevat geen termijnen waarbinnen de verschillende invorderingsstappen dienen te gebeuren. De wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen brengt hier verandering in. Het wetsvoorstel voorziet in een wettelijke termijn waarbinnen een uitgesproken vonnis aan het OM wordt verstrekt (14 dagen) en waarbinnen het OM een ten uit te voeren vonnis verstrekt aan de Minister van Veiligheid en Justitie (eveneens 14 dagen), zodat snel met de tenuitvoerlegging (binnen 30 dagen) kan worden gestart.²³⁰ Het College van procureurs-generaal wijst erop dat de termijnen mogelijks niet zullen worden nageleefd.²³¹ Daarom zal het OM een administratieve controle uitvoeren voordat het een vonnis doorzendt aan de minister.²³² Hoe die administratieve controle er zou uitzien, is nog niet duidelijk.²³³ Het wetsvoorstel voorziet dus wel in termijnen waarbinnen de strafuitvoering wordt gestart, maar niet in termijnen waarbinnen deze effectief rond moet zijn. De toekomst zal uitwijzen of er extra wettelijke termijnen nodig zijn opdat het aantal vonnissen met executieverjaring verminderd wordt.

III.3.1.3. Vergelijking

Vanuit de vaststelling dat de invordering in Nederland vlotter verloopt, wordt aangeraden om geactualiseerde richtlijnen over de invordering van geldelijke sancties uit te vaardigen. Het

---

²²⁷ Ibid.

²²⁸ Zo bevat de aanwijzing drie hoofdstukken, elk onderverdeeld in verschillende paragrafen: de formeel-wettelijke verantwoordelijkheid van het OM, de taken en werkprocessen van het CJIB en een hoofdstuk over informatieverstrekking. De inningsfase en de incassofase worden verduidelijkt en onderverdeeld per rechterlijke sanctie.

²²⁹ Prestaties in de strafrechtketen, brief van de Algemene Rekenkamer, *Kamerstukken II*, 2011-12, 33.173, nr. 1, 25.

²³⁰ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van 21 november 2014 tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 3, 4 en 67.

²³¹ Ibid., 16.

²³² Ibid.

²³³ Verslag van de commissie voor Veiligheid en Justitie bij het wetsvoorstel herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 6, 8.

Actieplan tot uitvoering van geldstraffen voorziet reeds dat de Minister van Justitie en het College van procureurs-generaal een gezamenlijke omzendbrief verspreiden betreffende de uitvoering van strafrechtelijke boeten en dat zij daarbij de bestaande richtlijnen actualiseren.²³⁴ Daarnaast kan er bijvoorbeeld aan de ontvangkantoren verplicht worden om gestandaardiseerde formulieren te gebruiken (voor zover dat nu nog niet gebeurt), omkaderd via duidelijke regels over de volgorde en de termijnen wat betreft de verschillende stappen in de invordering. Ook dienen er richtlijnen uitgevaardigd te worden wat betreft de informatie-uitwisseling tussen de verschillende actoren die verantwoordelijk zijn voor de invordering. Een goed beheer en eenvormige invorderingspraktijken zijn hierdoor echter niet gegarandeerd. Opvolging en rapportering van het naleven van deze richtlijnen is even belangrijk. Het kan dus ook aanbevolen worden om een globaal rapporterings- en opvolgingssysteem in te voeren.

Wat betreft de automatisering, kan gesteld worden dat er een tijdperk bestaat voor en een tijdperk vanaf STIMER. Voor STIMER was elk ontvangkantoor op zichzelf aangewezen. Ofwel was er iemand aanwezig op kantoor met interesse over en kennis van ICT en dan werd een eigengemaakte database gecreëerd.²³⁵ Indien deze niet aanwezig was, werd alles op manuele manier bijgehouden en verwerkt.²³⁶ Sinds STIMER beschikken de ontvangkantoren over een geautomatiseerd programma, maar het systeem zorgde niet voor een geautomatiseerde invordering.²³⁷ Zo kent het geen mogelijkheid om niet-betaalde dossiers te detecteren.²³⁸ Van zodra STIMER verder wordt uitgewerkt, kan er opnieuw sprake zijn van een te volgen procedure van invordering. Vergeleken met het geautomatiseerd systeem van het CJIB, kan vastgesteld worden dat een geïntegreerd informaticasysteem - dat alle activiteiten van het invorderingsproces beheert - lacunes in het invorderingsproces kan opvangen. Door de invoering van een dergelijk systeem in België zou elke actor, zowel binnen de FOD Justitie als binnen de FOD Financiën, op de hoogte zijn van de stand van de invordering, van alle verschuldigde bedragen en alle betalingen ervan. Dit zou ook een basis

---

²³⁴ A. RAES, T. BOELAERT en P. KENIS, Actieplan tot uitvoering van de geldstraffen, februari 2014, in opdracht van A. TURTELBOOM, Minister van Justitie, en K. GEENS, Minister van Financiën, financien.belgium.be/nl/binaries/140212-actieplan%20uitvoering%20geldstraffen_tcm306-242364.pdf, 9.

²³⁵ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²³⁶ Ibid.

²³⁷ Het systeem stuurt geen betalingsherinneringen, voert geen gedwongen invordering door en kan aan het parket niet signaleren dat een boete niet kan worden ingevorderd. REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 6.

²³⁸ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

voor controle en sturing van het invorderingsproces creëren, doordat het toestaat over cijfermateriaal te beschikken om de invordering te evalueren. Gezien het falen van het informaticasysteem STIMER, voorziet het Actieplan in een integratie, centralisering en automatisering van de invordering via informaticatoepassingen.²³⁹

III.3.2. Insolvabiliteit

Naast het bestaan van structurele problemen in het invorderingsproces kan niet-spontane betaling ook te wijten zijn aan betalingsonmacht, waarbij de veroordeelde niet de middelen heeft om de geldelijke sanctie te voldoen. Hoe de actoren verantwoordelijk voor de invordering dit te weten kunnen komen enerzijds en wat hier de gevolgen van zijn anderzijds, wordt hieronder toegelicht.

III.3.2.1. Inzicht in het vermogen doorheen het vooronderzoek

III.3.2.1.1. België

Het eerder besproken financieel onderzoek/patrimoniumonderzoek en het in artikel 524*bis* Sv. voorziene vermogensonderzoek, heeft als doel zo goed mogelijk te weten komen hoeveel criminele gelden werden verworven. Vervolgens kan het OM hiervoor de verbeurdverklaring en/of een gepaste geldboete vorderen.²⁴⁰ Het verkrijgen van inzicht in de vermogenspositie van de veroordeelde is dus niet gericht op het nagaan van het al dan niet solvabel zijn voor de tenuitvoerlegging van een eventuele vermogensstraf. Er kan in het vooronderzoek wel reeds voorkomen worden dat de verdachte zich later onvermogend of insolvabel zou maken door het vorderen en leggen van bewarend beslag op diens goederen, wat helpt bij een latere tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen.²⁴¹ De SUO-wet maakt het mogelijk dat niet alleen het vergaarde criminele vermogen in beslag kan worden genomen, maar ook het legale vermogen dat de verdachte/veroordeelde bij derden te kwader trouw zou hebben ondergebracht om het aan de tenuitvoerlegging van de aanstaande verbeurdverklaring

---

²³⁹ A. RAES, T. BOELAERT en P. KENIS, Actieplan tot uitvoering van de geldstraffen, februari 2014, in opdracht van A. TURTELBOOM, Minister van Justitie, en K GEENS, Minister van Financiën, financien.belgium.be/nl/binaries/140212-actieplan%20uitvoering%20geldstraffen_tcm306-242364.pdf, 13 en 17.

²⁴⁰ Opgemerkt dient te worden dat de hoogte van de geldboete in beginsel moet worden afgestemd op de ernst van het feit en de schuld van de dader daarbij, maar in de praktijk wordt de ernst van het feit ook wel ingevuld door de hoogte van de wederrechtelijk verkregen vermogensvoordelen (zie *supra*: afroomboete).

²⁴¹ Artikel 35 Sv.

te onttrekken.²⁴² Vervolgens kan er dan een vordering tot bedrieglijk onvermogen worden ingesteld (*infra*). Dit verruimd beslag bij equivalent is zowel mogelijk voor als na de veroordeling tot verbeurdverklaring en dient ertoe de ontvanger van de FOD Financiën een onderpand te verstrekken voor de tenuitvoerlegging.²⁴³

III.3.2.1.2. Nederland

Met het oog op een latere oplegging van een ontnemingsmaatregel kan er reeds in het vooronderzoek inzicht verkregen worden in de vermogenspositie van de verdachte. Indien er hierbij strafbare feiten ontdekt worden, kan de rechter eventueel ook een strafrechtelijke geldboete opleggen.²⁴⁴ Sinds 2010 is met het programma Afpakken sterk geïnvesteerd in het achterhalen van vermogensbestanddelen en is zichtbaar meer beslag gelegd, wat de invordering in de executiefase verbeterde.²⁴⁵ Wat betreft de voordeelsontneming bestaat er daarnaast de mogelijkheid tot het voeren van een strafrechtelijk financieel onderzoek (sfo). Indien bij een voldoende zwaar misdrijf een vermogensvoordeel van enig belang kan zijn verkregen, kan dit vermogensvoordeel opgespoord worden via een sfo met het oog op de ontneming daarvan.²⁴⁶ Het sfo is dus gericht op het opleggen van een ontnemingsmaatregel en niet op de uitvoering hiervan. Een sfo kan worden ingesteld of heropend totdat de veroordeling in kracht van gewijsde is gegaan.²⁴⁷ Het onderzoek gebeurt door de OvJ krachtens een machtiging van de rechter-commissaris.²⁴⁸ Deze kan aan iedereen opgave, inzage of afschrift van bescheiden of gegevens bevelen.²⁴⁹ Hierop kan hij dan zonder bijzondere machtiging beslag leggen, waardoor het WVV met het oog op een latere invordering veilig gesteld wordt.²⁵⁰ De praktijk wees echter uit dat de afzonderlijke procedure

---

²⁴² Artikel 35ter Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 25.

²⁴³ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 26.

²⁴⁴ Terwijl de voordeelsontneming het ontnemen van het WVV beoogt, is een geldboete gericht op de bestraffing en dus de leedtoevoeging en de verwijtbaarheid.

²⁴⁵ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executief Officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket; Programma Afpakken: www.om.nl/publish/pages/4588/afpakken_om_jaarbericht_2013.pdf.

²⁴⁶ Artikel 126 Sv.

²⁴⁷ Artikel 126fa Sv.

²⁴⁸ *Ibid.*

²⁴⁹ Ook kan hij bevelen bekend te maken welke vermogensbestanddelen zij onder zich hebben of hebben gehad die aan de betrokkene toebehoren/toebehoord hebben. Artikel 126a Sv.

²⁵⁰ Hiervoor kan de officier van justitie zonder toestemming elke plaats, inclusief de woning van de betrokkene, doorzoeken. Artikel 126b en 126c Sv.

naast de procedure in de hoofdzaak veel tijd in beslag nam en dat tussentijds het zicht op het vermogen verloren raakte.²⁵¹ Opdat de omvang van het vermogen ook na de veroordeling onderwerp van onderzoek kon zijn, werd het SEO ingevoerd.²⁵² Op die manier ontstaat een doorlopend kader voor het verrichten van financieel onderzoek.²⁵³

III.3.2.1.3 Vergelijking

Met betrekking tot het verwerven van inzicht in het vermogen doorheen het vooronderzoek, bestaan er veel gelijkenissen, maar ook verschillen tussen België en Nederland. Opgemerkt dient te worden dat de mogelijkheid om een bewarend beslag te leggen op de goederen van de verdachte om te beletten dat deze zich onvermogen zou maken in België niet voorzien werd ter verzekering van de tenuitvoerlegging van een latere geldboete, maar enkel in geval van een latere verbeurdverklaring. De wetgever zou kunnen overwegen om deze mogelijkheid ook te voorzien wat betreft de geldboete.²⁵⁴ In Nederland werd deze mogelijkheid helemaal niet voorzien. Het kan echter gebeuren dat opsporingsdiensten personen tegenkomen met veel vermogen terwijl er een nog niet ingevorderde ontnemingsmaatregel/geldboete openstaat. De opsporingsdiensten kunnen dergelijke voorwerpen niet in beslag nemen. Dit wordt beschouwd als een beperking in de bevoegdheden van de opsporingsdiensten.²⁵⁵

III.3.2.2. Inzicht in het vermogen in de fase van de strafuitvoering

III.3.2.2.1. België

In de fase van de strafuitvoering kan er via een solvabiliteitsonderzoek inzicht worden verkregen in de vermogenspositie van de veroordeelde. Het dient benadrukt te worden dat er een verschil bestaat in de doelstelling van het solvabiliteitsonderzoek en deze van het SUO.²⁵⁶

---

²⁵¹ Memorie van toelichting bij de wet tot Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten ter verbetering van de toepassing van de maatregel ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (verruiming mogelijkheden voordeelontneming), *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 13.

²⁵² Ibid.

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ Onverminderd het onschuldvermoeden, de evenredigheid van de inbeslagname en de eventuele neveneffecten voor derden. Het veiligstellen van de invordering van een geldboete is even belangrijk als dit van de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen. F. VERBRUGGEN, “Hebben en houwen: bezitseffect en afgifteafkeer als inspiratie bij de hervorming van de Belgische verbeurdverklaring”, in T. SPAPENS, M. GROENHUIJSEN en T. KOOLMANS (eds.), *Liber Amicorum Cyrille Fijnaut*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (263) 270-271.

²⁵⁵ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executiefunctie Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

²⁵⁶ Zie bijlage 1: Vergelijkende tabel solvabiliteitsonderzoek-SUO.

Het solvabiliteitsonderzoek heeft tot doel om de haalbaarheid van de gedwongen uitvoering van een veroordeling op het vermogen van de veroordeelde te onderzoeken. Het SUO daarentegen wil in het algemeen inlichtingen verzamelen over de bezittingen en inkomsten van de veroordeelde en van de malafide derde.

§1. Solvabiliteitsonderzoek door ontvangers

De solvabiliteit van de veroordeelde persoon kan onderzocht worden door de bevoegde ontvanger. De ontvanger kan sinds 2006 een aantal instellingen opdragen om alle inlichtingen te verstrekken over het vermogen of de inkomsten van de veroordeelde die ‘nuttig’ kunnen zijn voor de invordering van de geldelijke sanctie.²⁵⁷ Het gaat om de administratieve diensten van de Staat, van de lokale besturen en de instellingen die belast zijn met een opdracht van openbaar nut. Vanaf 2014 kunnen de ontvangers de Kruispuntbank Sociale Zekerheid raadplegen en vanaf 2015 kunnen zij informatie raadplegen met betrekking tot inkomensfiches (Belcotax).²⁵⁸ De ontvangers hebben wel steeds toegang gehad tot een database van eigenaren van onroerende goederen (Cadnet).²⁵⁹ Bankonderzoek of informatie over rekeningnummers is niet toegelaten.²⁶⁰

De ontvangers onderzoeken de solvabiliteit van een persoon in praktijk niet systematisch voorafgaand aan een gedwongen uitvoering.²⁶¹ Zo kan het gebeuren dat onbetaalde dossiers wegens tijdsgebrek systematisch worden doorgestuurd aan de gerechtsdeurwaarder, waarbij deze laatste wordt opgedragen om tot invordering over te gaan ‘rekening houdend met de solvabiliteit van de veroordeelde’.²⁶² Aan de andere kant is het mogelijk dat de ontvanger in geval van niet-spontane betaling zelf de solvabiliteit van de veroordeelde onderzoekt door het raadplegen van allerhande ter beschikking gestelde informaticaprogramma’s. Op het ontvangkantoor te Turnhout gebeurt dit ongeveer één jaar nadat het vonnis is uitgesproken.²⁶³

---

²⁵⁷ Artikel 102 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, ingevoegd door artikel 300 van de wet van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen (I), *BS* 28 december 2006, 75.266.

²⁵⁸ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²⁵⁹ *Ibid.*

²⁶⁰ *Ibid.*

²⁶¹ *Vr. en Antw.* Kamer 2012-13, 12 april 2013, nr. 0262. De ontvanger te Oudenaarde verklaart dat er inzake penale boeten weinig een solvabiliteitsonderzoek wordt gevoerd, maar vaker inzake verbeurdverklaarde goederen.

²⁶² Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde; Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

²⁶³ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout. Dit gebeurt er ongeveer één jaar nadat het vonnis is uitgesproken.

Indien de betrokkene dan solvabel wordt bevonden, wordt de invordering aan de gerechtsdeurwaarder overgemaakt voor de gedwongen invordering.²⁶⁴ Het risico bestaat dan echter dat de veroordeelde in tussentijd bepaalde vermogensbestanddelen heeft verduisterd of witgewassen. Gesteld kan worden dat de mogelijkheid voor de ontvangers om een solvabiliteitsonderzoek via informaticasystemen te voeren de laatste jaren wel verbeterd, maar nog steeds niet veelomvattend is. Aangezien het onderzoek door de gerechtsdeurwaarder of het COIV uitgebreider is, kan gesteld worden dat het solvabiliteitsonderzoek door de ontvanger nuttig is om een eerste zicht op de solvabiliteit van de veroordeelde te verkrijgen, waarna de gerechtsdeurwaarder of het COIV een grondiger onderzoek kan voeren.

§2. Solvabiliteitsonderzoek door gerechtsdeurwaarders

Om inzicht te krijgen in de vermogenspositie van de veroordeelde, hebben gerechtsdeurwaarders de bevoegdheid om een summier solvabiliteitsonderzoek te verrichten.²⁶⁵ De gerechtsdeurwaarder zal echter enkel tussenkomen wanneer de invordering een (uitvoerend) beslag veronderstelt. De meerwaarde die de gerechtsdeurwaarder biedt, is de mogelijkheid om bij de veroordeelde ter plaatse te gaan en daarbij diens vermogen te beoordelen.

De gerechtsdeurwaarder beschikt over verschillende mogelijkheden om de solvabiliteit van de veroordeelde te onderzoeken. Zo kan hij (betalend) inlichtingen opvragen bij de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO), waarna hij werkgevers kan raadplegen om inlichtingen te verschaffen over de inkomsten van de veroordeelde. Concreet zal de gerechtsdeurwaarder aan de werkgever vragen of de veroordeelde-werknemer nog voor hem werkt en, zo ja, wat diens nettoloon bedraagt. Dit betreft slechts een vrijwillig verzoek; de werkgever is niet verplicht hierop in te gaan. De gerechtsdeurwaarder kan daarnaast bij het registratiekantoor navraag doen naar onroerend bezit en nagaan of deze al dan niet bezwaard zijn met een hypothecair krediet. Wat betreft roerende goederen kan hij ter plaatse gaan. Verder heeft de gerechtsdeurwaarder toegang tot het Centraal Bestand van Beslagberichten en kan het nagaan of er al andere schuldeisers zijn overgegaan tot de tenuitvoerlegging.²⁶⁶

---

²⁶⁴ Ibid.

²⁶⁵ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 18.

²⁶⁶ Het Centraal Bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling werd ingericht bij de wet van 29 mei 2000. Het is een elektronisch, gecentraliseerd informatieregister.

Bovendien beschikt de gerechtsdeurwaarder ook over persoonlijke kennis van ‘wanbetalers’ binnen zijn arrondissement. Alles samengenomen geeft dit een goed zicht op de (in)solvabiliteit.

§3. Solvabiliteitsonderzoek door het COIV

Artikel 15 COIV-wet geeft het Centraal Orgaan de bevoegdheid om een solvabiliteitsonderzoek te voeren teneinde de haalbaarheid van een effectieve tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring te beoordelen.²⁶⁷ Het betreft een solvabiliteitsonderzoek nadat de rechter de verbeurdverklaring heeft uitgesproken.²⁶⁸ Sinds de SUO-wet kan het COIV ook een solvabiliteitsonderzoek voeren of laten uitvoeren dat niet enkel betrekking heeft op verbeurdverklaringen, maar ook op penale boeten of gerechtskosten (“verruimd solvabiliteitsonderzoek”).²⁶⁹ Het resultaat van dit solvabiliteitsonderzoek wordt toegezonden aan de ontvanger. In de praktijk wordt het solvabiliteitsonderzoek gevoerd door verbindingsmagistraten, aangewezen door de minister van Justitie onder de leden van het OM.²⁷⁰

Het COIV kan alle administratieve diensten van de Federale Staat, de gemeenschappen, gewesten en lokale besturen, alsook van overheidsbedrijven verzoeken alle inlichtingen die het nuttig acht binnen het solvabiliteitsonderzoek mee te delen. De inlichtingen betreffen de verrichtingen en de tegoeden van de veroordeelde, alsook de samenstelling en de vindplaats van diens vermogen. De wetgever heeft dit solvabiliteitsonderzoek steeds meer geoptimaliseerd. In 2009 stelde hij de voorwaarden en de modaliteiten vast van de bevoegdheid van het COIV om in het kader van een solvabiliteitsonderzoek inlichtingen in te winnen bij banken en financiële instellingen.²⁷¹ Sinds de SUO-wet van 2014 heeft het COIV toegang tot een centraal register van bankrekeningen van de Nationale Bank van België (het “centraal aanspreekpunt”).²⁷² Voordien moest het COIV alle in België geregistreerde banken

---

²⁶⁷ Artikel 15 COIV-wet, vervangen door artikel 11 SUO-wet II.

²⁶⁸ Zie artikel 464/3 Sv.

²⁶⁹ Artikel 464/3, §4, lid 4 Sv.

²⁷⁰ Ibid.; Artikel 15, §1, lid 2 COIV-wet.

²⁷¹ Zie artikel 15bis COIV-wet; Wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie (I), *BS* 15 januari 2010, 1885; Verslag (H. VANDENBERGHE) namens de Commissie van Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse bepalingen betreffende Justitie (I), *Parl.St.* Senaat, 2009-10, nr.4-1550/2.

²⁷² Artikel 15bis, §1, 3° COIV-wet.

individueel contacteren.²⁷³ De FOD Justitie en de Nationale Bank onderhandelen momenteel over een protocolakkoord dat de toepassingsmodaliteiten vastlegt voor de bevraging van het centraal aanspreekpunt door het COIV.²⁷⁴ Verder wordt de onderzoeksbevoegdheid van het COIV uitgebreid naar ondernemingen die zijn ingeschreven in de KBO. In tegenstelling tot het verzoek door de gerechtsdeurwaarder is bij het verzoek van het COIV de weigering van de aangezochte onderneming om de nodige inlichtingen mee te delen strafbaar gesteld.²⁷⁵ Wat betreft de organisatie en uitvoering van een solvabiliteitsonderzoek, kan het Centraal Orgaan sinds de SUO-wet politiediensten rechtstreeks belasten met een onderzoek naar de solvabiliteit van een veroordeelde persoon.²⁷⁶ Het is ook mogelijk een solvabiliteitsonderzoek in het kader van een SUO te voeren.²⁷⁷

Sinds 2014 kan het COIV de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI) vorderen om informatie te verstrekken.²⁷⁸ Bepaalde ondernemingen en personen zijn ertoe gehouden verdachte financiële feiten en verrichtingen te melden aan de CFI. Wanneer de informatie van de ontvanger met betrekking tot de solvabiliteit van de veroordeelde persoon ontoereikend is of als er aanwijzingen zouden bestaan dat de veroordeelde zich wil onttrekken aan de tenuitvoerlegging van verbeurdverklaringen, kan het COIV bij deze ondernemingen en personen informatie inwinnen over de solvabiliteit van de veroordeelde.²⁷⁹ Zo kan er zicht verkregen worden in het vermogen van legale oorsprong, alsook in het vermogen van illegale oorsprong. Sinds de mogelijkheid om een verruimd solvabiliteitsonderzoek te voeren, is het criterium van aanwijzingen tot het onttrekken aan de tenuitvoerlegging niet langer gelimiteerd tot de verbeurdverklaring. Concreet kan het COIV volgens artikel 15*bis* COIV-wet bij

---

²⁷³ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 40; Interview 5 met een jurist bij het COIV.

²⁷⁴ Interview 5 met een jurist bij het COIV.

²⁷⁵ Tenzij zij zich kunnen beroepen op een bij wet ingestelde geheimhoudingsverplichting. Artikel 15, §2 COIV-wet; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 39.

²⁷⁶ De huidige omweg via het OM is dus niet langer nodig. Artikel 15, §6 COIV-wet; V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetwijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 405.

²⁷⁷ Artikel 464/3, §4 Sv.

²⁷⁸ De CFI is in 1993 opgericht en is de centrale schakel binnen het stelsel ter bestrijding van het witwassen van geld van criminele oorsprong en de financiering van terrorisme.

²⁷⁹ Artikel 15, §3 en 15*bis* COIV-wet. Dit zijn de ondernemingen en de personen die worden bedoeld in artikel 2 van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

gemotiveerde beslissing een lijst opvragen van bankrekeningen, bankkluizen of financiële instrumenten waarop de veroordeelde aanspraak heeft of zal hebben, alsook de bankverrichtingen die in een bepaalde periode zijn uitgevoerd op een of meer van deze bankrekeningen of financiële instrumenten, met inbegrip van de bijzonderheden betreffende de rekening van herkomst of bestemming. Verder kan het COIV de gegevens vragen met betrekking tot de titularissen of gevolmachtigden die in een bepaald tijdvak toegang hebben of hadden tot deze bankkluizen.

Tot op heden heeft het COIV slechts sporadisch een solvabiliteitsonderzoek gevoerd, gelet op zijn beperkte capaciteit (budget en personeel).²⁸⁰ Enkel indien de in te zetten capaciteit in redelijke verhouding staat tot het in te vorderen bedrag voert het COIV dergelijk onderzoek.²⁸¹

§4. Gevolgen bij vaststelling van insolventie

Indien de insolventie van de veroordeelde naar voren komt, kan het parket beslissen de vervangende gevangenisstraf uit te voeren (*infra*).²⁸² De veroordeelde kan dit voorkomen door gebruik te maken van de collectieve schuldenregeling.²⁸³ Dit gebeurt heel vaak.²⁸⁴ Indien de veroordeelde hiervoor toegelaten wordt, moet de ontvanger of de gerechtsdeurwaarder alle handelingen van uitvoering stopzetten en zal de rechter een schuldbemiddelaar aanstellen.²⁸⁵ Verder kan de veroordeelde contact opnemen met de ontvanger om betalingsfaciliteiten te vragen, zoals spreiding of uitstel van betaling of een kwijtschelding van schuld. Indien er een afbetalingsplan is toegestaan, kan de ontvanger via debiteurenbeheer opvolgen of dit correct wordt uitgevoerd of niet. Indien dit niet het geval is, stuurt hij hiervoor een herinnering.²⁸⁶ Ook het parket kan betalingsfaciliteiten toestaan.²⁸⁷ De rechter beschikt niet over deze

---

²⁸⁰ Ibid.

²⁸¹ Ibid.

²⁸² Artikel 40 Sw.

²⁸³ Wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen, BS 31 juli 1998, 24.613; Artikel 1675/2 en verder Ger.W. Een collectieve schuldenregeling is mogelijk indien de veroordeelde geen handelaar is en indien hij 'op duurzame wijze' niet in staat is om zijn openstaande schulden te betalen, voor zover hij niet kennelijk zijn onvermogen heeft bewerkstelligd. Tijdelijke betalingsproblemen volstaan dus niet. Een collectieve schuldenregeling moet aangevraagd worden met een verzoekschrift bij de arbeidsrechtbank.

²⁸⁴ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²⁸⁵ Deze zal in eerste instantie proberen om tot een minnelijke aanzuiveringsregeling te komen. Indien dit niet lukt, zal de rechter een gerechtelijke aanzuiveringsregeling of een totale kwijtschelding van schulden opleggen.

²⁸⁶ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²⁸⁷ A. DE WILDE en P. HELSEN, "Kan de gerechtelijke collectieve schuldenregeling leiden tot de kwijtschelding van strafrechtelijke geldboeten?", *Jura Falc.* 1999-2000, (535) 538.

mogelijkheden.²⁸⁸ Daarnaast kan de veroordeelde in schuldbemiddeling gaan bij het OCMW of het CAW, waarbij een schuldbemiddelaar een regeling treft met de schuldeisers omtrent de afbetaling van de schulden. Ook dit wordt zeer vaak toegepast.²⁸⁹ Betaalakkorden worden opgenomen in STIMER. Ten slotte kan de ontvanger bij gemotiveerde beslissing vaststellen dat de geldboete oninvorderbaar is. Dit gebeurt indien de deurwaarder de schuldenaar insolvelabel verklaard of op aangeven van het OCMW.²⁹⁰ Een vervangende straf is dan nog mogelijk.²⁹¹

III.3.2.2.2. Nederland

Wat betreft het verhaal zonder dwangbevel – dat volgens artikel 576, eerste lid Sv. beperkt is tot inkomsten, pensioenen, wachtgelden, uitkeringen of banktegoeden – was iedereen verplicht aan het OM de inlichtingen te verstrekken die naar het redelijk oordeel van het OM noodzakelijk waren voor de toepassing van dit verhaal.²⁹² De veroordeelde was van deze verplichting vrijgesteld. Dit betrof informatiebevoegdheden in de executiefase wat betreft de geldboete.²⁹³ De inlichtingen moesten worden gevorderd door of namens de OvJ.²⁹⁴ Deze bepaling werd met de wet van 24 november 2011 vervangen door artikel 572a Sv.²⁹⁵ Dat artikel geeft aan de OvJ de mogelijkheid om van iedereen gegevens te vorderen die ‘redelijkerwijs noodzakelijk zijn’ voor de tenuitvoerlegging van een geldboete. Het OM kan

---

²⁸⁸ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2006, 479.

²⁸⁹ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering; Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

²⁹⁰ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

²⁹¹ Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering.

²⁹² Artikel 576, zevende lid, Sv. Het niet voldoen aan deze betalingsverplichting was strafbaar op grond van het opzettelijk niet voldoen aan een bevoegd gegeven ambtelijk bevel (artikel 184 Sr).

Voorheen waren reeds bijzonder informatiebevoegdheden. Zo kon de officier van justitie reeds van de belastingdienst de gegevens vorderen die van belang zijn voor de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen op grond van artikel 553 van het Wetboek van Strafvordering, dus op grond van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen (artikel 43c, lid 1, 1, 5° van de uitvoeringsregeling Algemene wet inzake rijksbelastingen 1994).

²⁹³ Artikel 576, lid 7, Sv.: “... aan het openbaar ministerie, dat met de tenuitvoerlegging van het vonnis, het arrest of de strafbeschikking is belast, ...”.

²⁹⁴ Nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Kamerstukken II*, 2011-12, 32 702, nr. 6, 2.

²⁹⁵ Wet van 24 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Stb.* 2011, 556.

dit ook van de veroordeelde vorderen.²⁹⁶ Dat daarbij niet is verwezen naar een ontnemingsmaatregel, terwijl het ook hiervoor belangrijk is dat het OM over een goede informatiepositie beschikt, werd beschouwd als een omissie.²⁹⁷ Een verzamelwet van 26 november 2014 herstelde deze nalatigheid.²⁹⁸ Vanaf 1 januari 2015 is het dus ook mogelijk deze inlichtingen te verkrijgen voor de tenuitvoerlegging van een ontnemingsmaatregel. De vordering zal in beginsel worden gericht op degenen die kennis hebben van de omvang en de vindplaats van vermogensbestanddelen van de veroordeelde, bijvoorbeeld de belastingdienst of financiële instellingen.²⁹⁹ De vereiste dat de inlichtingen nodig moeten zijn voor het executeren van de geldelijke sanctie, zorgt er echter voor dat het OM geen inzicht kan krijgen in het totale vermogen van de veroordeelde.³⁰⁰ Concreet betreft het bijvoorbeeld gegevens over eventuele schulden, informatie van banken over tegoeden of informatie van werkgevers wat betreft het loon van de veroordeelde, maar ook praktische zaken zoals een telefoonnummer waarop de betrokkene bereikbaar is.³⁰¹ Het uitgangspunt blijft de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, die een waarborg bieden tegen een excessieve toepassing.³⁰² Het niet voldoen van de informatieverplichting is strafbaar³⁰³, behalve voor

---

²⁹⁶ Het zogenaamde ‘*nemo tenetur*’-beginsel (*Nemo tenetur prodere se ipsum*, het beginsel dat een verdachte niet kan worden gedwongen of verplicht zichzelf tegen zichzelf bewijs te leveren) staat er niet aan in de weg om actieve medewerking van de veroordeelde te vorderen. Nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Kamerstukken II*, 2011-12, 32 702, nr. 6, 5.

²⁹⁷ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot herstel van wetstechnische gebreken en leemten alsmede aanbrenging van andere wijzigingen van ondergeschikte aard in diverse wetsbepalingen op het terrein van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (Verzamelwet Veiligheid en Justitie 2013), *Kamerstukken II*, 2013-14, 33 771, nr. 3, 12-13.

²⁹⁸ Wet van 26 november 2014 tot herstel van wetstechnische gebreken en leemten alsmede aanbrenging van andere wijzigingen van ondergeschikte aard in diverse wetsbepalingen op het terrein van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, alsmede in de Wet op de dierproeven tot herstel van een abuis (Verzamelwet Veiligheid en Justitie 2013), *Stb.* 2014, 240 (Artikel XXXI, H).

²⁹⁹ Nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Kamerstukken II*, 2011-12, 32 702, nr. 6, 5.

³⁰⁰ Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Kamerstukken II*, 2010-11, 32 702, nr. 3, 2.

³⁰¹ *Ibid.* Bijvoorbeeld het opvragen van bankverrichtingen die in een bepaalde periode zijn uitgevoerd, zou in het kader van artikel 572a Sv. te verregaand zijn. Dit is dan weer wel mogelijk in een SUO.

³⁰² Interview 2 met senior officier van justitie, Landelijk Executieve Officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

³⁰³ Op grond van artikel 184 Sr.

personen die recht hebben op verschoning wegens verwantschap of wegens geheimhoudingsplicht.³⁰⁴

Indien de veroordeelde insolvabel is, zal het parket de vervangende straf ten uitvoer leggen.³⁰⁵ De rechter kan reeds bij de oplegging van de geldelijke sanctie het bedrag matigen op grond van een niet-toereikende draagkracht.³⁰⁶ Ook andere redenen kunnen aanleiding zijn tot matiging.³⁰⁷ Dit kan ambtshalve of op verzoek van de verdachte. Daarnaast kan de rechter in het vonnis bepalen dat de veroordeelde de geldboete in gedeelten mag voldoen.³⁰⁸ Ook het OM kan op verzoek van de veroordeelde dergelijke betalingsregeling toestaan. Het CJIB voert deze uit na overdracht van het vonnis.³⁰⁹ Ook na overdracht van het vonnis of arrest aan het CJIB kan de veroordeelde een verzoek doen tot het treffen van een betalingsregeling.³¹⁰ Verzoeken tot betalingsregeling worden enkel ingewilligd op grond van bijzondere omstandigheden en indien het totale openstaande bedrag meer dan 225 euro bedraagt.³¹¹ Indien de omstandigheden van de veroordeelde zijn gewijzigd ten opzichte van het moment waarop het vonnis is uitgesproken, kan de veroordeelde, diens advocaat, reclasseringsambtenaar of familieleden een gratieverzoek indienen.³¹² De Minister van Veiligheid en Justitie beslist over de inwilliging van het gratieverzoek.

III.3.2.3. Vergelijking

De meest verregaande informatiebevoegdheden met betrekking tot de invordering van geldelijke sancties zijn deze van het COIV. Het wordt aanbevolen ook in te zetten op een uitbreiding van de capaciteit van het COIV in plaats van slechts op de wettelijke mogelijkheden wat betreft het solvabiliteitsonderzoek door dit Orgaan. Het eerste is namelijk een noodzakelijke voorwaarde voor de uitoefening van het tweede. Daarnaast dient er steeds

---

³⁰⁴ Artikel 96a, lid 3 Sv.

³⁰⁵ Enkel wat betreft de geldboete (*infra*).

³⁰⁶ Ontnemingsmaatregel: artikel 577b Sr. en 36^e, lid 5 Sr; Geldboete: artikel 24 Sr.

³⁰⁷ Bijvoorbeeld HR 8 april 2014, 860.

³⁰⁸ Artikel 24a Sr.

³⁰⁹ Nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften in verband met de verstrekking van inlichtingen aan het openbaar ministerie bij de tenuitvoerlegging van geldboeten en enkele verbeteringen, *Kamerstukken II*, 2011-12, 32 702, nr. 6, 2.

³¹⁰ Dit moet gebeuren voor de vervaldatum van de tweede aanmaning verstreken is en voor er een dwangbevel of arrestatiebevel is uitgevaardigd. COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Aanwijzing executie (2014A013), *Stcr.* 2014, 37617.

³¹¹ *Ibid.*

³¹² Artikel 2 van de wet van 23 december 1987, houdende regelen voor de indiening en behandeling van en de beschikking op verzoekschriften om gratie ('Gratiewet'), *Stb.* 1987, 598.

een proportionaliteitstoets uitgevoerd te worden met betrekking tot het voeren van een solvabiliteitsonderzoek. Verder dient solvabiliteitsonderzoek enkel om inzicht in het vermogen te verkrijgen, maar hierna kan er in de executiefase geen beslag gelegd worden op de gevonden vermogensbestanddelen om te voorkomen dat de veroordeelde deze wegsluit (de mogelijkheid van een verruimd beslag bij equivalent voor de verbeurdverklaring buiten beschouwing gelaten). Het SUO kan aan dit laatste knelpunt tegemoet komen (*infra*). Gesteld kan worden dat de informatiebevoegdheid van de OvJ krachtens artikel 572a Sv. vanuit functioneel oogpunt vergeleken kan worden met het Belgische solvabiliteitsonderzoek door de ontvangers. Het solvabiliteitsonderzoek door het COIV daarentegen biedt de mogelijkheid een volledig inzicht te verkrijgen in het vermogen van de veroordeelde, terwijl de inlichtingen van de OvJ beperkt zijn tot het nodige voor het executeren van de geldelijke sanctie.

III.4. Het verloop van de invordering bij niet-spontane betaling

Naast voorgenoemde mogelijkheden voor niet-betaling, bestaat er ook de mogelijkheid dat de veroordeelde wel solvabel is, maar bewust niet betaalt of zich bewust onvermogen maakt om niet te moeten betalen. Indien er geen insolventie wordt vastgesteld, bestaan er verschillende mogelijkheden om de geldelijke sanctie toch nog te innen.

III.4.1. Gedwongen tenuitvoerlegging door de gerechtsdeurwaarder

III.4.1.1. België

Opdat de gerechtsdeurwaarder tot gedwongen uitvoering kan overgaan, krijgt hij in het geval van het ontvangkantoor te Oudenaarde wekelijks een opgave (een lijst) van personen die niet overgegaan zijn tot gehele betaling, met het te betalen bedrag en het nummer van het vonnis.³¹³ Andere ontvangkantoren kunnen hiervoor een ander systeem hanteren. Het vonnis doet dienst als executoriale titel. Het vonnis zou enkel naar de deurwaarder gestuurd moeten worden indien de veroordeelde blijkt geeft van enige solvabiliteit,³¹⁴ hoewel dit in praktijk niet steeds zo verloopt (*supra*). De gerechtsdeurwaarder zal - indien de veroordeelde bij hem niet gekend is als reeds gerechtelijk uitverkocht of insolvent - eerst een aanmaning sturen. Indien nodig zal hij vervolgens het vonnis betekenen en daden van tenuitvoerlegging stellen.³¹⁵ Het Gerechtelijk Wetboek vereist een deurwaardersexploot waarbij de veroordeelde een bevel tot

---

³¹³ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

³¹⁴ Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering.

³¹⁵ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

betalen krijgt met de waarschuwing dat wanneer de vrijwillige betaling uitblijft, de betaling door de gedwongen tenuitvoerlegging wordt afgedwongen.³¹⁶ Via uitvoerend beslag worden de goederen van de veroordeelde verkocht om met de opbrengst de geldelijke sanctie te voldoen. Hierna zendt de zandt de gerechtsdeurwaarder binnen drie werkdagen een bericht aan het Centraal Bestand van beslagberichten.³¹⁷ De veroordeelde moet de kosten van de gerechtsdeurwaarder betalen. De gedwongen uitvoering toepassen voor kleine bedragen zou dus niet in proportie zijn. Daardoor gebeurt het dat de ontvanger pas beroep doet op de gerechtsdeurwaarder voor sommen boven de 200 euro.³¹⁸ Ook dit kan verschillen per ontvangkantoor. De wet voorziet in voldoende bescherming tegen het uitvoerend beslag. De beslagen schuldenaar kan hiertegen verzet aantekenen.³¹⁹ Daarnaast kunnen derden die beweren eigenaar te zijn een revindicatievordering instellen.³²⁰

Tot 31 december 2014 kon STIMER geen lijst trekken met openstaande of betaalde boeten.³²¹ Hierdoor werden voor de boeten die de ontvangers sinds januari 2012 hebben geregistreerd geen herinneringsbrieven meer verstuurd en geen maatregelen tot gedwongen uitvoering genomen.³²² Op 1 januari 2015 werd STIMER aan debiteurenbeheer gelinkt, dat toelaat aan een dossier een ‘invorderingscode’ te geven.³²³ Deze module wordt momenteel getest, waardoor er binnenkort wel terug geldelijke sancties via STIMER aan de gerechtsdeurwaarder kunnen overgemaakt worden.

---

³¹⁶ Artikel 1499 Ger.W.: aan elk uitvoerend beslag op roerend goed gaat een bevelexploot vooraf, als laatste verwittiging. Hetzelfde geldt voor onroerende goederen: artikel 1564 Ger.W. Opgemerkt dient te worden dat bij de gedwongen uitvoering via beslag onder derden de betekening van het bevelexploot aan de schuldenaar niet wettelijk verplicht is.

³¹⁷ Artikel 1390, §1 Ger.W. Artikel 1391, §2 Ger.W: Uitvoerend beslag is niet mogelijk zonder voorafgaande raadpleging van beslagberichten in dit bestand.

³¹⁸ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.

³¹⁹ Artikel 1498 Ger.W. Dit heeft geen schorsende werking, maar in de praktijk zal de het beslag meestal opgeschort worden in afwachting van een uitspraak van de beslagrechter.

³²⁰ Artikel 1514 Ger.W. Deze procedure werkt wel schorsend.

³²¹ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

³²² REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 40.

³²³ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde. Verschillende invorderingscodes zijn bijvoorbeeld: in staat van faillissement, toegelaten tot collectieve schuldenregeling, onvermogen, rechtstreekse of onrechtstreekse vervolging.

III.4.1.2. Nederland

In Nederland moet het OM altijd een dwangbevel uitvaardigen voordat een deurwaarder kan worden ingezet.³²⁴ Het dwangbevel doet dienst als executoriale titel en moet aan de veroordeelde worden betekend. Het openstaande bedrag kan vervolgens worden verhaald op de goederen, inkomsten of het vermogen van de veroordeelde. De gerechtsdeurwaarder kan pas worden ingeschakeld als het verschuldigde bedrag op de vervaldatum van de tweede aanmaning niet (volledig) is betaald.³²⁵ Alle middelen van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv.) staan dan ter beschikking van de gerechtsdeurwaarder. Dit betekent dat de beslagregels van het Wetboek van Strafvordering niet langer gelden. Aangezien het niet mogelijk was iemand van het CJIB te bevragen, is de toepassing in de praktijk van de gedwongen uitvoering niet onderzocht en kunnen er vanuit rechtsvergelijkend standpunt geen aanbevelingen hierover worden gedaan.

III.4.1.3. Vergelijking

Een opmerking die zowel voor België als voor Nederland geldt, is dat de gerechtsdeurwaarder wat betreft de invordering van geldelijke sancties slechts vaststellingsbevoegdheden heeft in het binnenland en niet in het buitenland. Deze beperking geldt vooral wat betreft het ontnemen van illegaal verkregen vermogensvoordelen. Georganiseerde criminele bendes opereren vaak over de grens, waarna het WVV fluctueert tussen verschillende landen. Aangezien andere landen het SUO niet erkennen (*infra*), kan dit niet aan dit knelpunt tegemoet komen.

III.4.2. Tenuitvoerlegging van de sanctie bij derden

In plaats van de geldelijke sanctie bij de veroordeelde te innen, is er ook de mogelijkheid om deze bij een derde te innen.

III.4.2.1. België

De ontvanger kan de gerechtsdeurwaarder gelasten om op de goederen of gelden van de veroordeelde die zich bij een derde bevinden ‘beslag onder derden’ te leggen. Daarnaast

---

³²⁴ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

³²⁵ COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Aanwijzing executie (2014A013), Stcrt. 2014, 37617.

bestaat er ook een mogelijkheid tot het leggen van vereenvoudigd derdenbeslag, dus zonder een gerechtsdeurwaarder in te schakelen. Een uitvoerend beslag onder derden is mogelijk bij een ter post aangetekende brief of via een elektronische verzending op de sommen en zaken die iemand anders nog aan de veroordeelde verschuldigd is.³²⁶ Bijvoorbeeld tegoeden van een cliënt, het vervangingsinkomen of het loon dat een werkgever nog aan de schuldenaar moet betalen, kan zo aangewend worden voor het vereffenen van de geldelijke sanctie. Concreet moet de gerechtsdeurwaarder het derdenbeslag aan de derde-beslagene betekenen (“akte houdende derdenbeslag”). Wat betreft het vereenvoudigd derdenbeslag, stuurt de ontvanger een aangetekende brief aan de derde-beslagene. Binnen de 15 dagen na het derdenbeslag moet de derde-beslagene een verklaring doen van de sommen of zaken die het voorwerp zijn van het beslag (“verklaring van derde-beslagene”).³²⁷ Vervolgens binnen acht dagen na ontvangst van deze verklaring betekent de gerechtsdeurwaarder een kopie van het derdenbeslag aan de veroordeelde-debiteur of stuurt de ontvanger een tweede aangetekende brief.³²⁸ Tenslotte zendt de deurwaarder of, bij vereenvoudigd derdenbeslag, de ontvanger elektronisch een kennisgeving van de inbeslagneming aan het Centraal Bestand der Beslagberichten.

In tegenstelling tot de veroordeelde-debiteur tegen wie het beslag geschiedt, kan de derde-beslagene geen verzet aantekenen.³²⁹ Deze kan wel zijn schuld tegenover de veroordeelde betwisten. In dat geval is de ontvanger bij vereenvoudigd derdenbeslag verplicht om een gerechtsdeurwaarder in te schakelen.³³⁰ Indien de derde-beslagene de schuld betwist in geval van ‘gewoon’ beslag onder derden, wordt de zaak voor de rechter gebracht.³³¹ De derde kan dus de rechtmatigheid van het beslag aanvechten, maar mag zich niet uitspreken over het bestaan of de opeisbaarheid van de schuldvordering en op grond daarvan het beslag bestrijden.³³²

---

³²⁶ Artikel 101 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, ingevoegd door artikel 299 van de wet van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen (I), BS 28 december 2006, 75.266.

³²⁷ Artikel 1452 Ger.W.

³²⁸ Artikel 1457 Ger.W.

³²⁹ Verzet door de veroordeelde-debiteur: artikel 1541 Ger.W.

³³⁰ Artikel 101, §4 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken.

³³¹ Artikel 1542 Ger.W.

³³² A. VANDERHAEGHEN, “Beslag onder derden op een bankrekening. Grondige studie van het gerechtelijk privaatrecht”, *Jura Falconis*, 2007-08, (161) 162.

Het beslag onder derden wordt in de praktijk niet systematisch gebruikt omdat dit als een tijdrovende en kostelijke procedure wordt beschouwd.³³³ Daarom moet de ontvanger, vooraleer hij het derdenbeslag toepast, het in te vorderen bedrag toetsen aan het proportionaliteitsvereiste en moet hij een kosten-batenanalyse maken. Hij moet eerst nagaan of er geen vereenvoudigd derdenbeslag toegepast kan worden aangezien dat minder kostelijk is.³³⁴ Maar het kan gebeuren dat de ontvangers het als te tijdrovend beschouwen om een spoor te zoeken van een rekening of een werkgever, wat teruggekoppeld kan worden aan het gebrek aan personeel en middelen voor het invorderen van geldelijke sancties.³³⁵ Daarnaast is de mogelijkheid tot elektronische verzending nog niet voorzien.³³⁶ Ten slotte zijn er vaak andere schuldeisers die een beter voorrecht hebben.³³⁷ De FOD Financiën gaat richtlijnen verspreiden om het gebruik van vereenvoudigd derdenbeslag aan te moedigen en op te volgen.³³⁸

Daarnaast bieden de informatiebevoegdheden voor het COIV bij banken en financiële instellingen op basis van artikel 15bis COIV-wet (*supra*) een basis voor het aantonen van tegoeden in hoofde van de veroordeelde.³³⁹ Het Centraal Orgaan kan deze tegoeden tijdelijk bevriezen. Concreet kan het COIV vorderen de schuldvorderingen en verbintenissen niet meer uit handen geven gedurende een periode van maximum vijf werkdagen, zodat de ontvanger hierop beslag onder derden kan leggen.³⁴⁰ De veroordeelde kan dit voorkomen door alsnog over te gaan tot vrijwillige betaling. Sinds de SUO-wet van 2014 kan het COIV de bank verzoeken deze geldsommen of effecten over te maken naar het COIV of naar de bankrekening van de ontvanger ter voldoening van het saldo van een uitvoerbare

---

³³³ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.

³³⁴ Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering.

³³⁵ De ontvanger beschikt nochtans over de nodige informatiebevoegdheden. Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

³³⁶ Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde; Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering; Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

³³⁷ Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

³³⁸ A. RAES, T. BOELAERT en P. KENIS, Actieplan tot uitvoering van de geldstraffen, februari 2014, in opdracht van A. TURTELBOOM, Minister van Justitie, en K. GEENS, Minister van Financiën, financien.belgium.be/nl/binaries/140212-actieplan%20uitvoering%20geldstraffen_tcm306-242364.pdf, 16.

³³⁹ Artikel 15, §3 en 15bis COIV-wet. Dit zijn bijvoorbeeld creditsaldi van bankrekeningen of effecten die gedeponereerd zijn op een effectenrekening. Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 40.

³⁴⁰ G. DELRUE, *Witwassen en financiering van terrorisme, 3de, herziene uitgave*, Antwerpen, Maklu, 2014, 152. Deze bepaling is ingevoegd met de Wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie (I), *BS* 15 januari 2010, 1885. De 5 werkdagen nemen een start op de dag dat het Centraal Orgaan zijn vordering verzendt via een aangetekende zending, per telefax of via elektronische post.

verbeurdverklaring.³⁴¹ Op die manier moet de ontvanger geen deurwaarder meer inschakelen om beslag onder derden te leggen bij de bank, waardoor dit beschouwd kan worden als een vorm van vereenvoudigd derdenbeslag. De mogelijkheid tot het voeren van een verruimd solvabiliteitsonderzoek maakt artikel 15*bis* overeenkomstig van toepassing ter voldoening van penale boeten en gerechtskosten.³⁴²

III.4.2.2. Nederland

Wanneer een derde zaken die geen registergoederen zijn onder zich houdt, kan het CJIB deze in beslag nemen via derdenbeslag. Uitvoerend of executoriaal derdenbeslag veronderstelt een dwangbevel, wat de tussenkomst van een gerechtsdeurwaarder impliceert.³⁴³ Een vorm van vereenvoudigd derdenbeslag is het beslag zonder dwangbevel dat wordt geregeld in artikel 576 Sv.³⁴⁴ Hierdoor kan er zonder gerechtsdeurwaarder beslag gelegd worden op gelden die toebehoren aan de bestrafte. Een verhaal zonder dwangbevel is mogelijk op inkomsten in geld uit arbeid van de veroordeelde, op pensioenen en andere uitkeringen of op het tegoed van een eigen bankrekening.³⁴⁵ Dit gebeurt door een schriftelijke kennisgeving van het OM (dus de LEO) die wordt betekend aan de veroordeelde en aan de derde-beslagene.³⁴⁶ Deze laatste is dan verplicht het bedrag aan de Staat te betalen. Volgens lid 6 kan iedere belanghebbende binnen zeven dagen na de betekening van de kennisgeving zich verzetten tegen het verhaal. ‘Iedere belanghebbende’ bevat ook de veroordeelde.³⁴⁷ In tegenstelling tot in België, wordt in Nederland vaak gebruik gemaakt van het derdenbeslag.³⁴⁸

---

³⁴¹ Artikel 15*bis*, §4 COIV-wet; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 40.

³⁴² Artikel 464/3, §4, lid 4 Sv.

³⁴³ Artikel 475 Rv.

³⁴⁴ L.P. BROEKVELDT, *Derdenbeslag*, Deventer, Kluwer, 2003, 843.

³⁴⁵ Artikel 576 Sv. In het laatste geval is de bank een derde. Het verhaal zonder dwangbevel kan dus niet worden genomen op niet-periodieke uitkeringen, waaronder ook de teruggave van een belastingdienst wordt verstaan. Dit verhindert een mogelijke compensatie.

³⁴⁶ Artikel 576 Sv.

³⁴⁷ L.P. BROEKVELDT, *Derdenbeslag*, Deventer, Kluwer, 2003, 842. Het indienen van een gemotiveerd bezwaarschrift kan in dit geval het beslag schorsen. Hiermee wijkt het verzet tegen vereenvoudigd derdenbeslag af van de regeling van gewoon derdenbeslag, waarbij de schorsing pas werkt nadat dit is meegedeeld aan de derde-beslagene (artikel 476, lid 1 Rv.). Het analoog toepassen van de regeling van het ‘gewoon’ derdenbeslag, namelijk dat de schorsing pas intreedt vanaf de mededeling van het verzet aan de veroordeelde, zou bij het vereenvoudigd derdenbeslag verhinderen dat de veroordeelde alsnog tot betaling overgaat.

³⁴⁸ Interview 2 met senior officier van justitie, Landelijk Executieve Officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

III.4.2.3. Vergelijking

Gesteld kan worden dat de ontvangers gezien de informatiebevoegdheden uit het solvabiliteitsonderzoek over voldoende mogelijkheden beschikken om sporen van vermogen bij derden na te gaan. Opdat het vereenvoudigd derdenbeslag vaker toegepast zou worden, kan er aangeraden worden het aantal ontvangers uit te breiden, waardoor er tijd kan worden vrijgemaakt om systematisch inlichtingen over het vermogen te verzamelen. Aangezien het niet mogelijk was iemand van het CJIB te bevragen, kunnen er vanuit rechtsvergelijkend standpunt geen aanbevelingen worden gedaan.

III.4.3. Vervangende straffen

III.4.3.1. België

Omdat de bijzondere verbeurdverklaring geen hoofdstraf is, zijn vervangende straffen hier niet mogelijk en kan er enkel beroep worden gedaan op de dwangmiddelen die het burgerlijk recht ter beschikking stelt.³⁴⁹ Volgende bespreking geldt dus enkel in geval van veroordeling tot een geldboete. De ontvanger is niet verplicht eerst tot gedwongen uitvoering over te gaan, vooraleer de vervangende straf wordt toegepast.³⁵⁰ Als de ontvanger vaststelt dat er niet of slechts gedeeltelijk is betaald, licht hij het parket hierover in. Concreet stuurt hij het dossier terug naar het parket via een ‘staat 204’. Vervolgens kan het parket beslissen de vervangende straf – door de rechter uitgesproken bij de veroordeling - uit te voeren. Op zijn beurt licht het parket dan de ontvanger in dat deze de geldboete niet verder hoeft in te vorderen. Indien het parket geen vervangende straf uitvoert, probeert de ontvanger de geldboete verder in te vorderen.

Wat betreft de penale boeten die niet in STIMER zijn geregistreerd, stellen de ontvangers niet systematisch vast dat een geldboete niet kan ingevorderd worden en krijgen de parketten hierover geen nieuws meer.³⁵¹ Er is namelijk een verband tussen de werkwijzen van de

---

³⁴⁹ J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 440.

³⁵⁰ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2006, 478.

³⁵¹ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 59.

ontvangers en het besef dat het parket nagenoeg geen vervangende straffen meer oplegt.³⁵² Voor de penale boeten die in STIMER zijn geregistreerd, wordt het parket niet geïnformeerd als de boete niet kan worden ingevorderd, tenzij de ontvangers manueel de verschillende dossiers gaan registreren.³⁵³ STIMER mistte namelijk de mogelijkheid om dossiers op een staat 204 te plaatsen en het parket te informeren dat het de vervangende straf moet uitvoeren.³⁵⁴ Het herwerkte informaticasysteem FIRST zou automatisch de staat 204 verzenden en het parket inlichten als de verjaring bijna is ingetreden.³⁵⁵ Indien het parket toch ingelicht is over de niet-spontane betaling, ondernemen zij in de praktijk geen verdere vervolgingshandelingen meer.³⁵⁶ Dit komt omdat vervangende gevangenisstraffen sinds de omzendbrief van de minister van Justitie van 22 december 1999 niet meer worden uitgevoerd.³⁵⁷ Een recentere omzendbrief uit 2005 stelt dat gedetineerden die een vervangende gevangenisstraf moeten uitzitten wegens het niet betalen van een geldboete kunnen vrijkomen zonder één dag in de gevangenis te hebben verbleven.³⁵⁸ Een belangrijke factor hiervoor is de overbevolking van de gevangnissen.³⁵⁹ De vervangende gevangenisstraf is dus geen effectief drukkingsmiddel. Er kan eerder gepleit worden voor een afschaffing hiervan, dan voor een herinvoering. Omdat de vervangende gevangenisstraf de geldelijke sanctie vervangt, draagt het niet bij tot het invorderen hiervan.

---

³⁵² REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de tenuitvoerlegging van de patrimoniale straffen: penale boeten en bijzondere verbeurdverklaringen*, februari 2007, www.ccrek.be/docs/2007_03_PatrimonialeStraffen.pdf, 27.

³⁵³ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 58; Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

³⁵⁴ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de uitvoering van de penale boeten*, januari 2014, www.ccrek.be/docs/2014_03_penaleboetenopvolgingsaudit.pdf, 58; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde; Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering.

³⁵⁵ Interview 6 met een attaché bij de Algemene Administratie Inning en Invordering; Interview 7 met de Adviseur Invorderingsinspectie Antwerpen 3.

³⁵⁶ REKENHOF, *Verslag van het Rekenhof aan de Kamer van Volksvertegenwoordiger over de tenuitvoerlegging van de patrimoniale straffen: penale boeten en bijzondere verbeurdverklaringen*, februari 2007, www.ccrek.be/docs/2007_03_PatrimonialeStraffen.pdf, 19.

³⁵⁷ Ministeriële omzendbrief nr. 1706 van 20 december 1999: Voorlopige invrijheidsstelling, vervangende gevangenisstraf, www.juridat.be/cgi_wel3/article3.pl.

³⁵⁸ Ministeriële omzendbrief nr. 1771 van 17 januari 2005: www.juridat.be/cgi_wel3/article3.pl; K. BEYENS en V. SCHEIRS, "Geruchten, frustraties en verdeeldheid, Belgische strafrechters over de strafuitvoering", *PROCES, tijdschrift voor strafrechtspleging* 2009, (76) 77.

³⁵⁹ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht & strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Maklu, 2009, 417.

III.4.3.2. Nederland

Het systeem van vervangende straffen in Nederland verschilt van dat van België. Wanneer de gerechtsdeurwaarder geen succes boekt, kan de OvJ enkele dwangmiddelen vorderen. Wat betreft het niet betalen van een geldboete kan het CJIB initiatief nemen tot het uitvoeren van een arrestatiebevel voor de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis, met als doel de betrokkene te bewegen alsnog te betalen (artikel 24c Sr.).³⁶⁰ Er komt geen rechter meer aan te pas. In tegenstelling tot in België wordt de vervangende hechtenis regelmatig uitgevoerd.³⁶¹ Rechters beoordelen dit echter steeds kritischer, omdat bleek dat het CJIB nogal snel naar dit middel grijpt terwijl er nog andere mogelijkheden open staan, bijvoorbeeld een betalingsregeling of nader onderzoek.³⁶² Aangezien een verblijf in de gevangenis allerlei negatieve gevolgen met zich mee brengt, moet de gevangenis dus zowel bij de strafoplegging als bij de strafuitvoering als *ultimum remedium* beschouwd moet worden, wat – toch met betrekking tot de strafuitvoering - niet het geval blijkt te zijn. In dat opzicht is het beter om geen toepassing van de vervangende hechtenis te maken, dan een ongebreidelde toepassing.

Er waren allerlei andere bezwaren tegen de vervangende hechtenis, zoals de schijn van dubbele bestraffing of het alles-of-niets karakter ervan.³⁶³ Deze bezwaren hebben er toe geleid dat de vervangende hechtenis wat betreft de voordeelsontneming sinds 1 september 2003 vervangen is door lijfswang (artikel 577c Sv.).³⁶⁴ Ook hier neemt het CJIB het initiatief.³⁶⁵ Om de lijfswang toe te passen, moet er sprake zijn van betalingsonwil en niet van

---

³⁶⁰ Hetzelfde geldt voor niet betaling van een geldbedrag ter ontneming van het WVV indien de zaak is geweest voor 1 september 2003 Executie van de vervangende hechtenis vindt niet automatisch plaats, maar pas na een expliciete beslissing van de LEO. COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Aanwijzing executie (2014A013), *Stcr.* 2014, 37617; *Aanhangsel Handelingen*, Kamer 2009-10, nr. 556, 1186. Deze beslissing kan ook genomen worden nadat gedurende verscheidene jaren herhaald verhaalsonderzoek heeft plaatsgevonden.

³⁶¹ Interview 2 met senior officier van justitie, Landelijk Executieofficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

³⁶² Ibid.

³⁶³ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot wijziging en aanvulling van een aantal bepalingen in het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten met betrekking tot de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, *Kamerstukken II*, 2001-02, 28079, nr. 3, 9; J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 449.

³⁶⁴ Wet van 8 mei 2003 tot wijziging en aanvulling van een aantal bepalingen in het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten met betrekking tot de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (aanpassing ontnemingswetgeving), *Stb.* 2003, 202, inwerking getreden 1 september 2003. Deze wet doet is artikel 24d Sr vervallen. In de plaats daarvan is bij die wet de mogelijkheid van lijfswang ingevoerd: artikel 577c Sv. Zie ook HR 20 december 2011, BP9449; J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 449.

³⁶⁵ COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Aanwijzing executie (2014A013), *Stcr.* 2014, 37617. Het CJIB doet dit in samenwerking met de landelijk executieofficier die belast is met ontnemingsmaatregelen. Onverminderd de verantwoordelijkheid van het betreffende parket, coördineert het CJIB de tenuitvoerlegging.

betalingsonmacht.³⁶⁶ Indien de veroordeelde niet in staat is te betalen, moet hij dit zelf bewijzen in zijn verweer. In dat opzicht kan de informatie die een SEO oplevert, bijdragen aan de motivatie van een vordering tot lijfswang.³⁶⁷ Net omdat de veroordeelde effectief in staat is (of toch zou moeten zijn) om het verschuldigde bedrag te betalen, kan de lijfswang alsnog betaling afdwingen. Het ondergaan heft de betalingsverplichting niet op; hierna moet de veroordeelde nog steeds het volledige openstaande bedrag betalen.³⁶⁸ Het verschil met de vervangende hechtenis is dus dat het ondergaan van de lijfswang de initieel opgelegde straf niet vervangt. Het wetsvoorstel van november 2014 zou de term ‘lijfswang’ in ‘gijzeling’ veranderen.³⁶⁹

III.4.3.3. Vergelijking

Het feit dat België geen mogelijkheid tot lijfswang kent, alsook het feit dat de lijfswang enkel ingevoerd is voor de voordeelsontneming, kan verklaard worden door het verschil tussen straf en maatregel. De geldboete naar Nederlands recht is een straf, dus daar is de vervangende straf wel gepast. Ontneming is er een maatregel, beschouwd als drukkingsmiddel om te betalen. Opdat het doel van de maatregel, namelijk de rechtmatige toestand herstellen, bereikt zal worden, moet de veroordeelde nadien toch nog betalen. Aangezien de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen hetzelfde doel nastreeft, kan de Belgische wetgever het invoeren van een figuur van de lijfswang hiervoor overwegen. Gezien de overbevolking van de gevangenen en gezien de negatieve effecten van een verblijf in de gevangenis wordt dit echter afgeraden. Het gegeven dat de vervangende gevangenisstraf de geldelijke sanctie vervangt en dus niet bijdraagt tot de invordering ervan, draagt bij tot een verantwoording voor het invoeren van extra mogelijkheden die het mogelijk maken te weten te komen waar het vermogen zich bevindt en dit vervolgens in beslag te nemen. Zo kan de geldboete en de verbeurdverklaarde vermogensvoordelen toch nog ingevorderd worden.³⁷⁰

---

³⁶⁶ J. ROZIE, *Voordeelsontneming*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 450.

³⁶⁷ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 14.

³⁶⁸ Rechtbank Leeuwarden, 4 januari 2005, AR8715, *NJF* 2005, 114; *VR* 2005, 154.

³⁶⁹ Artikel 6:6:25 van het wetsvoorstel van 21 november 2014 tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 2.

In dat geval zou er in alle gevallen dat vrijheidsbeneming als pressiemiddel tot betaling wordt ingezet, uniform over gijzeling gesproken worden. Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van 21 november 2014 tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 3, 123.

³⁷⁰ Hoewel dit laatste geen hoofdstraf is.

Het SUO wordt dus, gezien zijn ingrijpende uitvoeringshandelingen (*infra*), de echte stok achter de deur.³⁷¹

Een knelpunt aan het instrument van lijfsdwang is dat andere landen dit niet erkennen, waardoor er geen ruimte bestaat hen te vragen hierin ondersteuning te bieden.³⁷² Daardoor kan een vlucht naar het buitenland betaling voorkomen. Opgemerkt dient te worden dat het SEO hier geen soelaas biedt.

III.6. Tussentijds besluit

De wetgever heeft de invoering van het SUO onder meer verantwoord door te stellen dat er onvoldoende middelen voorhanden waren om inlichtingen te verzamelen over de vermogenssituatie van de veroordeelde en na te gaan of de veroordeelde wel degelijk onvermogend is, wanneer dit na de opgelegde straf zou blijken.³⁷³ Het solvabiliteitsonderzoek door het COIV biedt, vooral met de uitbreidingen door de SUO-wet, voldoende mogelijkheden om het vermogen van de veroordeelde na te gaan.³⁷⁴ Wat betreft het invorderen van de geldelijke sanctie, vroeg de OVB zich af of er niet beter voorzien kan worden in een meer stelselmatige toepassing van bestaande wettelijke instrumenten in plaats van een nieuwe procedure in te stellen.³⁷⁵ Er bestaan dan ook voldoende mogelijkheden om geldelijke sancties in te vorderen, maar deze worden onvoldoende worden toegepast.³⁷⁶ Ook

---

³⁷¹ V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetwijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 401.

³⁷² Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieveofficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

³⁷³ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 7; Verslag (A. LAAOUEJ) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2405/2; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 6; J. CROMBEZ, *Actieplan van het College voor de Strijd tegen de Fiscale en Sociale Fraude*, 2012-2013, www.samenaanhetwerk.be/media/uploads/john/actieplan_2012-2013_college_fraudebestrijding_nl.pdf, 103.

³⁷⁴ Interview 5 met een jurist bij het COIV.

³⁷⁵ ORDE VAN DE VLAAMSE BALIES, Standpunt omtrent de wetsontwerpen van 9 juli 2013 houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, www.advocaat.be/UserFiles/Positions/14%2001%2020%20Standpunt%20OVB%20wetsontwerp%20SUO.pdf; Verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 13.

³⁷⁶ Interview 5 met een jurist bij het COIV; Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.

in Nederland gaven vroege evaluaties van de ontnemingswetgeving aan dat het wetgevingsinstrumentarium toereikend was, maar dat het niet voldoende gebruikt werd.³⁷⁷

Vervolgens zouden er onvoldoende wettelijke mogelijkheden bestaan om vermogensbestanddelen die aan de strafuitvoering onttrokken zijn te lokaliseren en in beslag te nemen.³⁷⁸ De ontvanger zou niet afdoende kunnen optreden tegen een persoon die zich insolvelabel maakt om zich aan de strafuitvoering te onttrekken.³⁷⁹ Gesteld kan worden dat de ontvanger hierin beperkte bevoegdheden heeft, maar dat het parket - nadat het door de ontvanger over het niet invorderen van de sanctie is ingelicht - terug kan vallen op bestaande strafbaarstellingen om verder onderzoek te doen naar het vermogen van de veroordeelde. Het vermoeden dat een veroordeelde vermogensbestanddelen verduisterd of witgewassen heeft, kan gevonden worden door het uitgebreide solvabiliteitsonderzoek door het COIV. In beginsel dient dit om de haalbaarheid van een effectieve tenuitvoerlegging van een verbeurdverklaring te beoordelen.³⁸⁰ De SUO-wet maakt dit solvabiliteitsonderzoek ook mogelijk bij de tenuitvoerlegging van penale boeten of gerechtskosten (“verruimd solvabiliteitsonderzoek”).³⁸¹ Verder kan het COIV indien de informatie van de ontvanger over het vermogen van de veroordeelde ontoereikend is, of indien er aanwijzingen bestaan dat de veroordeelde zich probeert te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing tot geldelijke sancties, gebruik maken van de mogelijkheid van artikel 15*bis* COIV-wet om bijvoorbeeld bankverrichtingen op te vragen, met inbegrip van de bijzonderheden betreffende rekening van herkomst of bestemming.³⁸² Op die manier kunnen vermogenstransfers naar derden aan het licht komen. In voorkomend geval kan dit een

---

³⁷⁷ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 2.

³⁷⁸ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 7; J. CROMBEZ, *Actieplan van het College voor de Strijd tegen de Fiscale en Sociale Fraude*, 2012-2013,

www.samenaanhetwerk.be/media/uploads/john/actieplan_2012-2013_college_fraudebestrijding_nl.pdf, 103.

³⁷⁹ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 7; J. CROMBEZ, *Actieplan van het College voor de Strijd tegen de Fiscale en Sociale Fraude*, 2012-2013,

www.samenaanhetwerk.be/media/uploads/john/actieplan_2012-2013_college_fraudebestrijding_nl.pdf, 103.

³⁸⁰ Artikel 15, §1 COIV-wet.

³⁸¹ Artikel 15 COIV-wet; Artikel 464/3, §4, lid 4 Sv.

³⁸² Artikel 15 COIV-wet vermeldt beperkt deze mogelijkheid tot “...aanwijzingen waaruit blijkt dat de veroordeelde zich poogt te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing tot verbeurdverklaring” Gelet op de verruiming van het solvabiliteitsonderzoek door de SUO-wet, geldt dit artikel voor de tenuitvoerlegging van veroordelingen tot verbeurdverklaring, tot een strafrechtelijke geldboete of tot de gerechtskosten.

vordering tot bedrieglijk onvermogen verantwoord. In dat geval start het parket een opsporings- of gerechtelijk onderzoek op met alle geldende voorwaarden en waarborgen, waarbij de vermogensbestanddelen gelokaliseerd worden.³⁸³ Dergelijke vordering is niet mogelijk in Nederland. Daar zijn de informatiebevoegdheden beperkt tot inlichtingen die nodig zijn voor het executeren van de geldelijke sanctie. Er dient dus een SEO opgestart te worden wanneer het OM vermoed dat de veroordeelde zijn vermogen heeft weggesluisd. Een vordering tot witwassen is hier wel mogelijk.

De vordering tot bedrieglijk onvermogen is mogelijk indien (door het solvabiliteitsonderzoek) aan het licht komt dat de veroordeelde zijn vermogenstoestand zo inricht dat zijn bezit aan de gedwongen uitvoering is onttrokken.³⁸⁴ Reële verarming is niet vereist.³⁸⁵ De derde kan vervolgens veroordeeld worden als mededader of medeplichtige aan het bedrieglijk onvermogen. Hiervoor moet de derde niet noodzakelijk gehandeld hebben met het oog om het vermogen aan de strafuitvoering te onttrekken; het is voldoende dat de dader het misdrijf heeft gepleegd en de derde wetens en willens hieraan heeft meegewerkt.³⁸⁶ De rechtspraak vereist niet dat het onvermogen totaal moet zijn; het dient niet toereikend te zijn voor de betaling van de schuld.³⁸⁷ Terwijl witwassen betrekking heeft op het WVV zelf, heeft bedrieglijk onvermogen betrekking op het vermogen van de veroordeelde in het algemeen. Of het SUO gezien de strafbaarstelling van het bedrieglijk onvermogen nog een meerwaarde heeft, zal in het volgend hoofdstuk onderzocht worden. In dat opzicht stelde de HRJ zich de vraag of de handelingen waarop het SUO betrekking heeft, geen misdrijf vormen in de zin van artikel 490bis Sw, het bedrieglijk onvermogen.³⁸⁸

---

³⁸³ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*; www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 4.

³⁸⁴ Het materieel bestanddeel van het misdrijf is, enerzijds, het bewerken door een beklaagde van zijn onvermogen, anderzijds, het niet voldoen aan de op hem rustende verplichtingen. Artikel 490bis Sr.; Cass. 19 november 1985, *Arr.Cass.* 1985-86, 383; *Bull.* 1986, 329; *Pas.* 1986, 329; *RW* 1985-86, 2831, noot L. DUPONT; Cass. 11 april 2000, *Arr.Cass.* 2000, 769; *Bull.* 2000, 762; *JT* 2001, 797; *T.Strafr.* 2001, 20; Cass. 5 december 2000, *Arr.Cass.* 2000, 1912; *Bull.* 2000, 1866; Cass. 9 februari 2011, *Pas.* 2011, 461.

³⁸⁵ Antwerpen 27 mei 1982, *Pas.* 1983, II, 2; *Pas.* 1982, II, 102; *RW* 1982-83, 2677; *T.Not.* 1983, 267.

³⁸⁶ Cass. 9 oktober 1990, *Arr.Cass.* 1990-91, 156; *Bull.* 1991, 140; *Pas.* 1991, 140.

³⁸⁷ Cass. 17 april 1991, *Arr.Cass.* 1990-91, 834; *Bull.* 1991, 736; *Pas.* 1991, 736; *RW* 1991-92, 403, noot A. VANDEPLAS; *RDPC* 1992, 94, noot C. DE VALCKENEER; Cass. 27 februari 2008, *Pas.* 2008, 539; *RGAR* 2008, nr. 14428; *RW* 2010-11 1176; *T.Strafr.* 2008, 389, noot -.

³⁸⁸ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE/CONSEIL SUPÉRIEUR DE LA JUSTICE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*;

www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 4; Verslag (A. LAAOUEJ) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de

Om het risico op het witwassen of verduisteren van vermogensbestanddelen te verkleinen, is het nodig dat hierop meer gefocust wordt in het vooronderzoek. Het solvabiliteitsonderzoek of in het algemeen het invorderen van de geldelijke sanctie moet zo snel mogelijk gebeuren nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. In vergelijking met Nederland kent de invordering verschillende problemen die een snelle en daadwerkelijke invordering beletten. De invordering schiet te kort wat betreft personeel en middelen. Zo wordt het (vereenvoudigd) derdenbeslag als te tijdrovend en kostelijk beschouwd, waardoor de ontvangers minder geneigd zijn dit toe te passen.³⁸⁹ Ook meer personeel bij het COIV is wenselijk, gezien diens mogelijkheid van een uitgebreid solvabiliteitsonderzoek. Verder is er een gebrek aan specialisatie. Dit kan opgelost worden door een specifieke opleiding of studiedagen te voorzien voor en een uitbreiding van de ontvangers niet-fiscale invordering. Een goed werkend geautomatiseerd systeem zou de werklust van de ontvangers kunnen verminderen en kan lacunes in het invorderingsproces opvangen. Vervolgens wordt de invordering van geldelijke sancties door de verschillende actoren niet als prioriteit beschouwd. De richtlijnen blijken onvoldoende en er bestaat geen invorderingsstrategie, noch doelstellingen, noch enige controle.³⁹⁰ Vanuit de vaststelling dat het in Nederland beter is, moet hieraan aandacht worden besteed. Het SUO komt aan deze knelpunten niet tegemoet.

De ontvanger beschikt, behalve de gedwongen invordering, ook niet over efficiënte drukkingsmiddelen om betaling van de strafrechtelijke sanctie af te dwingen.³⁹¹ In vergelijking met Nederland, kan er gedacht worden om wettelijke verhogingen toe te passen. De bevoegdheden van de ontvanger of het parket om het vermogen van de veroordeelde in de strafuitvoeringsfase te onderzoeken, zijn beperkt. In welke mate het SUO aan deze problemen tegemoet kan komen, wordt in het volgend hoofdstuk onderzocht.

---

invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2405/2.

³⁸⁹ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout.

³⁹⁰ Interview 3 met de adviseur-ontvanger van het kantoor NFI te Turnhout; Interview 4 met de ontvanger-adviseur van het kantoor NFI te Oudenaarde.

³⁹¹ Wat betreft de verbeurdverklaring bestaat er geen enkel middel om de veroordeelde te dwingen zijn verplichting na te komen. Wat betreft de geldboete bestaat er de vervangende gevangenisstraf, maar deze wordt niet effectief uitgevoerd.

Hoofdstuk IV. Het vermogensonderzoek in de fase van de strafuitvoering

De invordering van geldelijke sancties verloopt niet zoals het moet en daardoor wordt het doel van de geldelijke sanctie, vergelding en preventie enerzijds en voordeelsontneming en herstel van de rechtmatige toestand anderzijds, niet bereikt. In dit hoofdstuk zal onderzocht worden aan welke knelpunten in de invordering, zoals in het vorige hoofdstuk ondervonden, het SUO/SEO tegemoet kan komen. Gezien de vele kritische bedenkingen bij het SUO, zal ook onderzocht worden waar het SUO/SEO nieuwe problemen kan opwekken en hoe hieraan tegemoet kan gekomen worden.

IV.1. Voorwaarden voor de opening van het Belgische SUO en het Nederlandse SEO

IV.1.1. België

Het OM kan zonder machtiging van een rechter een SUO openen. Artikel 464/4, §1 Sv. bepaalt twee cumulatieve voorwaarden opdat het OM een SUO kan instellen of het COIV hiermee kan gelasten.³⁹² Ten eerste moet het OM of de FOD Financiën vaststellen dat er een gebrek aan volledige betaling van de opgelegde geldelijke sanctie binnen de bepaalde termijn is. De voorwaarde van een niet-volledige betaling geeft aan het SUO een subsidiair karakter.³⁹³ Indien uit de inlichtingen waarover het OM of de FOD Financiën beschikken, blijkt dat de veroordeelde zijn betalingsverplichting heeft verzuimd, moet hij niet meer vooraf worden uitgenodigd om de betalingsverplichting te voldoen.³⁹⁴ Hetzelfde geldt indien uit ‘ernstige en concrete elementen’ blijkt dat de veroordeelde zijn betalingsverplichting zal verzuimen. In dat geval kan er meteen een SUO worden opgestart. Het verzuimen van de betalingsverplichting heeft betrekking op betalingsonwil.³⁹⁵ ‘Ernstige en concrete elementen’,

---

³⁹² Artikel 464/4 Sv.; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 20.

³⁹³ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 21.

³⁹⁴ Artikel 464/4, §2 Sv. De vaststelling dat de veroordeelde zijn betalingsplicht wil of zal verzuimen, kan worden afgeleid uit alle inlichtingen (gegevens) waarover de FOD Financiën of het Openbaar Ministerie beschikt.

³⁹⁵ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 13.

alsook de nodige inlichtingen, kunnen verzameld worden via een solvabiliteitsonderzoek en zijn bijvoorbeeld de discrepantie tussen het beweerde onvermogen van de veroordeelde en zijn luxueuze levensstijl, diens voortvluchtigheid of diens plotse stopzetting van een lopend afbetalingsplan zonder motivering.³⁹⁶ Andere voorbeelden zijn het doelbewust verzwijgen of manipuleren van informatie over zijn vermogenstoestand en het aanwenden van juridische of feitelijke technieken om zijn werkelijke vermogenssituatie te verhullen, zoals de oprichting van schermvennootschappen, de aanwending van stromannen bij vermogenstransacties of domiciliefraude.³⁹⁷ Deze laatste voorbeeldsituaties lijken al een onderzoek op zich te vergen, waardoor het meer wenselijk is in dat geval een onderzoek naar bedrieglijk onvermogen in te stellen (*supra*). Het is mogelijk dat de veroordeelde reeds gedeeltelijk zijn schulden heeft betaald of dat er eerder een afbetalingsplan is toegekend. Als later blijkt dat de veroordeelde de aanzuiveringsregeling bekwam via het opzettelijk verzwijgen van relevante inlichtingen over zijn gunstigere vermogenssituatie of indien hij deze regeling enkel aanvraag als dilatoir manoeuvre, kan er wel nog een SUO worden geopend.³⁹⁸

Ten tweede kan het OM pas een SUO instellen als de hoogte van de resterende betalingsverplichting ‘belangrijk’ is. Het OM beschikt dus over een opportuiniteitsbeoordeling *in concreto*.³⁹⁹ Om een uniforme toepassing te verzekeren voor alle veroordeelden, mag de appreciatiemarge van de SUO-magistraat niet te ruim zijn.⁴⁰⁰ Daarom stelde de Koning in een kaderbesluit van 25 april 2014 (KB Opening SUO) drempelvoorwaarden vast om het SUO te

---

³⁹⁶ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 13; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 21-22.

³⁹⁷ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 21-22.

³⁹⁸ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 13; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 21.

³⁹⁹ Artikel 464/4, §1 Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 14.

⁴⁰⁰ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 14.

mogen openen.⁴⁰¹ Deze voorwaarden betreffen de grootte van de betalingsverplichting (kwantitatief criterium) - hoewel de Memorie van Toelichting bepaalt dat de vaststelling van een drempelbedrag arbitrair zou zijn - en de ernst van het misdrijf dat ten grondslag lag aan de veroordeling (kwalitatief criterium).⁴⁰² Ze zijn cumulatief, niet alternatief.⁴⁰³

Wat het kwantitatief criterium betreft, is een SUO enkel mogelijk indien het saldo van de nog in te vorderen geldelijke sanctie op de dag van de opening van het onderzoek minstens 10 000 euro bedraagt.⁴⁰⁴ Wat het kwalitatief criterium betreft kan het OM - met inbegrip van het COIV - een SUO instellen indien de veroordeelde schuldig is verklaard aan ten minste één misdrijf dat op het tijdstip van de definitieve veroordeling gestraft kan worden met een correctionele hoofdgevangenisstraf van een jaar of een zwaardere straf. De straf wordt *in abstracto* beoordeeld aan de hand van het strafkwantum dat in de strafbepaling is vastgesteld.⁴⁰⁵ Een strafmaat *in abstracto* draagt bij tot een gelijke behandeling van alle veroordeelden. Daarnaast laat dit toe dat een SUO wordt gevoerd ten aanzien van personen die enkel zijn veroordeeld tot een geldboete (als hoofdstraf), een eenvoudige schuldigverklaring, een werkstraf, een straf onder elektronisch toezicht of aan wie een opschorting van de uitspraak is toegekend.⁴⁰⁶ Tenslotte zorgt dit criterium er voor dat ook rechtspersonen, die nooit *in concreto* tot een vrijheidsstraf kunnen worden veroordeeld, het voorwerp van een SUO kunnen uitmaken.⁴⁰⁷ Dit kwalitatief criterium blijkt echter niet overtuigend, aangezien een groot deel van de misdrijven hieronder valt.

Naast deze twee criteria in het KB Opening SUO, moet het OM het bedrag van het in te vorderen saldo ook *in concreto* toetsen aan het proportionaliteitsvereiste. De aan te wenden

---

⁴⁰¹ Koninklijk besluit van 25 april 2014 tot uitvoering van artikel 464/4, § 1, van het Wetboek van strafvordering ('KB Opening SUO'), *BS* 30 april 2014, 41.988.

⁴⁰² Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 14.

⁴⁰³ Artikel 1 KB Opening SUO; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 22.

⁴⁰⁴ Artikel 1 KB Opening SUO.

⁴⁰⁵ Dit betekent dat verzachtende omstandigheden, de overschrijding van de redelijke termijn of de regels inzake samenloop en recidive niet in aanmerking worden genomen. Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 22.

⁴⁰⁶ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 23.

⁴⁰⁷ *Ibid.*

uitvoeringshandelingen, die soms een inbreuk op grondrechten in houden, moeten in redelijke verhouding staan tot het in te vorderen saldo van de schuldvorderingen.⁴⁰⁸ Daarnaast moet er een kosten-batenanalyse gemaakt worden. Het in te vorderen bedrag moet afgewogen worden tegen de geraamde kosten van het onderzoek.⁴⁰⁹ Het College van procureurs-generaal bepaalt dat de toepassing van het SUO geëvalueerd zal worden en zo nodig zullen zij aanvullende richtlijnen uitvaardigen.⁴¹⁰

IV.1.2. Nederland

In Nederland heersen er drie voorwaarden voor het instellen van een SEO. Ten eerste is er een machtiging nodig van de rechter-commissaris waarvan de geldigheidsduur beperkt is.⁴¹¹ Indien de rechter-commissaris meent dat er onvoldoende aanleiding bestaat tot het instellen van een SEO, kan hij weigeren daartoe een machtiging te verlenen. Daarnaast is het mogelijk dat hij wel een machtiging verleent, maar hieraan voorwaarden verbindt.⁴¹² Tegen de beslissing tot weigering kan het OM hoger beroep instellen.⁴¹³ Volgens artikel 577ba, 4 Sv. kan de rechter-commissaris de machtiging tot instelling van een SEO verlenen indien de hoogte van de resterende betalingsverplichting van aanzienlijk belang is (de tweede voorwaarde) en indien er aanwijzingen bestaan dat aan de veroordeelde voorwerpen toebehoren waarop de voordeelsontneming geëxecuteerd kan worden (derde voorwaarde).

De vereiste dat de hoogte van de resterende betalingsverplichting ‘van aanzienlijk belang’ moet zijn, maakt een proportionaliteitstoets mogelijk.⁴¹⁴ Hiervoor zijn er, in tegenstelling tot in België, geen criteria bepaald. De hoogte van een drempelbedrag wordt als arbitrair

---

⁴⁰⁸ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 14.

⁴⁰⁹ *Ibid.*

⁴¹⁰ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 23-24.

⁴¹¹ Artikel 577ba Sv.

⁴¹² Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 15.

⁴¹³ *Ibid.* Het hoger beroep dient te gebeuren op de wijze als voorzien in artikel 446 Sv.

⁴¹⁴ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 15; Nota naar aanleiding van het verslag van de Commissie van Justitie bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 6, 17; M.J. BORGERS en T. KOOIJMANS, “Verruiming, vereenvoudiging en verbetering? Het wetsvoorstel verruiming mogelijkheden voordeelontneming”, *DD* 2010, afl. 3,16, (205) 247.

beschouwd.⁴¹⁵ Het is echter niet zo dat het ontbreken van drempelcriteria een ongebreidelde toepassing van het SEO teweeg brengt. Sinds 2011 zijn er slechts 15 SEO's opgestart. Dit kan echter ook te maken hebben een gebrek aan middelen om hiervan meer gebruik te maken in plaats van met overwegingen van proportionaliteit.

Verder moeten er aanwijzingen bestaan dat de veroordeelde voorwerpen bezit waarop de ontnemingsmaatregel geëxecuteerd kan worden. Het SEO strekt er toe te reageren in geval van een vermoeden van betalingsonwil, bijvoorbeeld wanneer de verdachte voorzorgsmaatregelen heeft genomen en zijn vermogen heeft weggesluisd.⁴¹⁶ Met de resultaten van het SEO kan dan effectief worden vastgesteld dat de veroordeelde - hoewel hij het omgekeerde wil doen vermoeden - in staat is aan zijn betalingsverplichting te voldoen. Maar ook het omgekeerde kan naar voren komen, namelijk dat er sprake is van betalingsonmacht, waarbij gesteld kan worden dat verdere pogingen tot inning geen effect zullen hebben.⁴¹⁷ Het onderzoek kan ook bijdragen aan het inzicht in eerdere vermogensverschuivingen. Dit kan belangrijk zijn bij de rechterlijke oordeelsvorming naar aanleiding van een eventueel verzet tegen de tenuitvoerlegging door derden die menen recht te hebben op in beslag genomen voorwerpen.⁴¹⁸ Het verschil tussen de hoogte van de opgelegde betalingsverplichting en hetgeen reeds betaald is, kan in aanmerking genomen worden voor het vermoeden van betalingsonwil. In de opgelegde betalingsverplichting komt namelijk de omvang van het in het verleden daadwerkelijk genoten voordeel tot uiting.⁴¹⁹ Daar waar het passend en mogelijk is, kan de veroordeelde via een wettelijk bewijsvermoeden inzicht geven in de herkomst van zijn vermogen.⁴²⁰ Er wordt vermoed dat de uitgaven die de veroordeelde heeft gedaan en de voorwerpen die aan de veroordeelde zijn gaan toebehoren in een periode van zes jaar voor het plegen van het betreffende misdrijf het WVV belichamen.⁴²¹ Dit vermoeden geldt niet indien aannemelijk is gemaakt dat deze uitgaven zijn gedaan uit een

---

⁴¹⁵ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 15.

⁴¹⁶ *Ibid.*, 2; verslag van de Commissie van Justitie bij de wet tot verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009/10, 32 194, nr. 5, 2.

⁴¹⁷ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 13-14.

⁴¹⁸ *Ibid.*, 14.

⁴¹⁹ *Ibid.*

⁴²⁰ Artikel 36e, lid 3 Sr.; Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 2.

⁴²¹ Artikel 36e, lid 4 Sr.

legale bron van inkomsten of dat aan de verkrijging van die voorwerpen een legale bron van herkomst ten grondslag ligt.⁴²²

IV.1.3. Vergelijking

Zowel het Belgische SUO als het Nederlandse SEO reageren hoofdzakelijk in geval van betalingsonwil, maar hebben dit niet als voorwaarde gesteld. Dit komt omdat het mogelijk is dat de vermoedens tot betalingsonwil in de loop van het vermogensonderzoek ontkracht worden. Terwijl in Nederland het bestaan van (eventueel verborgen, wat in België gelinkt kan worden aan het bedrieglijk onvermogen) vermogensbestanddelen geëist wordt, zijn er in België twee objectieve criteria vastgesteld die geen enkel vermoeden van schuld veronderstellen. Gesteld kan worden dat dit het beginsel van het vermoeden van onschuld schendt. Gezien de verregaande onderzoeksbevoegdheden kan gesteld worden dat het SUO/SEO voorbehouden moet worden voor uitzonderlijke gevallen van zware criminaliteit. De drempelvoorwaarden van het SUO omvatten vele misdrijven, maar in vergelijking met de toepassing van het SEO in Nederland is het niet nodig deze te versterken zolang de SUO-magistraat een kosten-batenanalyse en een proportionaliteitstoets toepast. De vereiste van een machtiging van de rechter-commissaris waarborgt dat er geen excessieve toepassing van het SEO wordt gemaakt. Naar Nederlands voorbeeld kan er in België een machtigingssysteem ingevoerd worden om het SUO te openen om het vereiste van proportionaliteit te toetsen, bijvoorbeeld door de strafuitvoeringsrechter (SUR). Dit veronderstelt een opportuniteitstoets, die momenteel niet aan de SUR toegekend is (*infra*). Daarnaast is het niet mogelijk een rechtsmiddel in te stellen tegen de beslissing van het OM om een SUO te openen. Aangezien het SUO bijdraagt tot de invordering van een reeds definitieve veroordeling, is dit voor de veroordeelde begrijpelijk. Voor de ‘malafide’ derde is dit echter niet te verantwoorden. Het wordt aangeraden voor deze derden een mogelijkheid tot hoger beroep in te stellen en de SUR te laten oordelen of zij werkelijk te kwader trouw zijn. Indien het antwoord positief is, zal de SUO-magistraat ook op hen uitvoeringshandelingen kunnen stellen. Ook hiervoor dient er aan de SUR een opportuniteitstoets toegekend te worden.

---

⁴²² Ibid.

IV.2. Actoren die het onderzoek uitvoeren

IV.2.1. België

Het OM heeft het gezag en de leiding over het SUO.⁴²³ Dit is niet te verwonderen, aangezien het OM een sleutelrol vervult bij de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten.⁴²⁴ De verschillende entiteiten van het OM hiervoor bevoegd zijn de PK, de arbeidsauditeurs, de federale procureur en de procureurs-generaal bij de hoven van beroep.⁴²⁵ Zij voeren het onderzoek en fungeren als “SUO-magistraat”.

De verschillende magistraten van het OM kunnen het COIV - meer concreet de (adjunct-)directeur van of een verbindingsmagistraat bij het COIV - belasten met de uitvoering van een SUO (delegatie).⁴²⁶ Gelet op de beschikbare capaciteit van het COIV is het akkoord van de directeur van het Centraal Orgaan steeds vereist.⁴²⁷ De SUO-magistraat kan ook het COIV om bijstand verzoeken. Deze bijstand, in nauw overleg met de SUO-magistraat, bestaat bijvoorbeeld in het verstrekken van advies of het voeren van een afzonderlijk onderzoek naar de solvabiliteit van de veroordeelde.⁴²⁸ De SUO-magistraat, alsook het gedelegeerde COIV, kan ook een politiedienst – lokaal of federaal – vorderen om alle voor het SUO noodzakelijke uitvoeringshandelingen uit te voeren.⁴²⁹ De gevorderde politiediensten bezorgen het verslag van de uitgevoerde opdrachten en de inlichtingen die ze hiervoor hebben ingewonnen aan de vorderende magistraat.⁴³⁰ Dit gebeurt, indien anders gevraagd, in de vorm van een proces-

---

⁴²³ Artikel 464/1 Sv.

⁴²⁴ V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetswijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 403.

⁴²⁵ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 8; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 17.

⁴²⁶ Het SUO waarmee het COIV wordt gelast kan enkel gevoerd worden door een magistraat van het OM bij het COIV, die dan over dezelfde bevoegdheden beschikt als elke andere magistraat van het OM. Het COIV kan deze bijstand of delegatie ook ambtshalve voorstellen aan de SUO-magistraat. Artikel 464/3 Sv.

⁴²⁷ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 18.

⁴²⁸ Artikel 464/3, §4, lid 4 Sv.; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 18.

⁴²⁹ Artikel 464/2, §4 Sv.

⁴³⁰ Artikel 464/2, §4, lid 3 Sv.

verbaal.⁴³¹ Het is niet vereist dat de politieambtenaar de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie bezit.⁴³² Hierdoor zijn ook agenten van de gerechtelijke politie bevoegd om een huiszoeking zonder toestemming of een telefoontap te voeren, terwijl dit in een klassiek strafonderzoek niet mogelijk is.⁴³³

In het raam van het SUO is er daarnaast uitwisseling van informatie mogelijk met magistraten van het OM of politieambtenaren die niet betrokken zijn bij het gevoerde SUO. Als politieambtenaren in het raam van het SUO inlichtingen hebben verzameld die van belang kunnen zijn voor een lopend opsporingsonderzoek, gerechtelijk onderzoek of een ander SUO, brengen ze deze informatie onmiddellijk ter kennis van het bevoegde OM of de bevoegde onderzoeksrechter.⁴³⁴ Zo kan het OM bepaalde gegevens over het vermogen van een malafide derde aanwenden bij de invordering van geldelijke sancties die in een andere zaak tegen die derde zijn uitgesproken.⁴³⁵ Wanneer de politieambtenaren in de loop van het SUO feiten ontdekken die een wanbedrijf of misdaad kunnen uitmaken, stellen zij het bevoegde OM hiervan onmiddellijk in kennis. Dit is bijvoorbeeld als er ernstige en concrete aanwijzingen zijn dat de veroordeelde zich schuldig heeft gemaakt aan bedrieglijk onvermogen.⁴³⁶ Het OM zal dan oordelen welk gevolg aan het PV van inlichtingen moet worden gegeven.⁴³⁷

IV.2.2. Nederland

Indien de rechter-commissaris een machtiging heeft verleend tot het voeren van een SEO, kunnen verschillende onderzoeksbevoegdheden worden uitgeoefend door de OvJ. De OvJ kan

---

⁴³¹ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 20.

⁴³² Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 9; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 20.

⁴³³ Artikel 89*bis* Sv. en artikel 90*quater* Sv.; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 20.

⁴³⁴ Artikel 464/1, §6 Sv.

⁴³⁵ V. FRANSSEN, "Kritisch overzicht van enkele recente wetswijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek" in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 402.

⁴³⁶ Artikel 464/1, §6 Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 10.

⁴³⁷ Dit gebeurt op basis van artikel 28*quater* Sv. volgens hetwelk het OM beslist over de opportuniteit van de vervolging.

ook bevel geven aan de opsporingsambtenaar om in het belang van het onderzoek bepaalde onderzoekshandelingen te stellen.

IV.2.3. Vergelijking

Gezien de expertise die het COIV op het domein van de inbeslagneming en de verbeurdverklaring van vermogensbestanddelen door de jaren heen ontwikkeld heeft, kan een delegatie van het SUO een meerwaarde bieden. Het COIV heeft echter geen ervaring in het stellen van onderzoekshandelingen. Het lijkt erop dat de bevoegdheid van het COIV impliciet wordt uitgebreid naar gevallen waarin de beklagde enkel tot een geldboete is veroordeeld, terwijl dat voordien niet mogelijk was.⁴³⁸ Het is echter de vraag of het COIV deze taken wel naar behoren kan uitvoeren, inachtneming van het reeds huidige gebrek aan personeel en middelen.⁴³⁹ Het Nederlandse equivalent van het COIV, het CJIB, heeft geen bevoegdheden in het SEO.

IV.3. Bevoegdheden binnen het SUO en het SEO

IV.3.1. België

De SUO-magistraat kan ‘uitvoeringshandelingen’ stellen op voorwaarde dat deze voor het SUO noodzakelijk zijn en bijdragen tot het doel van het SUO, namelijk de opsporing, de identificatie en de inbeslagneming van het vermogen waarop de veroordeling van een geldelijke sanctie kan worden uitgevoerd.⁴⁴⁰ Niet toegelaten is bijvoorbeeld een DNA-onderzoek, omdat dit wegens zijn aard manifest niet nuttig kan zijn voor het bereiken van het doel van het SUO.⁴⁴¹ De uitvoeringshandelingen zijn opgedeeld in drie categorieën.⁴⁴² Ten eerste omvatten ze de “gewone uitvoeringshandelingen”. Dit zijn alle onderzoeksdaden die ook mogelijk zijn in een gewoon opsporingsonderzoek, zoals een huiszoeking met

---

⁴³⁸ V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetwijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 404.

⁴³⁹ Zie Interview 5 met een jurist bij het COIV.

⁴⁴⁰ Artikel 464/2 en 465/5 Sv.

⁴⁴¹ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 26.

⁴⁴² Samenvatting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 3-4.

toestemming, het opvragen van bancaire inlichtingen of een gewone observatie.⁴⁴³ Enkel het nemen van een vrijheidsberovende maatregel (een arrestatie) is wettelijk verboden.⁴⁴⁴ De artikelen 464/5 t.e.m. 464/17 Sv. regelen een aantal gewone uitvoeringshandelingen, dewelke niet limitatief zijn opgesomd. Andere uitvoeringshandelingen blijven mogelijk zolang ze geen inbreuk vormen op grondrechten of dwangmiddelen vereisen. Het OM mag in het raam van een SUO slechts een uitvoeringshandeling stellen die de aanwending van dwangmiddelen of een inbreuk op grondrechten inhoudt indien voldaan is aan het legaliteitsbeginsel (de uitvoeringshandeling is uitdrukkelijk bij wet toegelaten), het finaliteitsbeginsel (de uitvoeringshandeling wordt gesteld met het oog op het bereiken van het door de wet omschreven doel van het SUO) en het proportionaliteitsbeginsel (de aangewende dwangmiddelen of schending van het grondrecht mag niet verder gaan dan wat nodig is voor het bereiken van het doel van het SUO).⁴⁴⁵

Ten tweede zijn er de “specifieke uitvoeringshandelingen”. Dit zijn de onderzoekshandelingen waarvoor in een gerechtelijk onderzoek enkel de onderzoeksrechter bevoegd is, gelimiteerd tot de zaken die uitdrukkelijk in de SUO-wet zijn opgenomen.⁴⁴⁶ Concreet zijn dit huiszoeking zonder toestemming, zoeking in een informaticasysteem, telefonieonderzoek, telefoontap, directe afluistering en observatie van een woning. Het openen van onderschepte post staat bijvoorbeeld niet in het lijstje.⁴⁴⁷ In tegenstelling tot de gewone uitvoeringshandelingen, kan de SUO-magistraat geen andere uitvoeringshandelingen stellen die tot de exclusieve bevoegdheid van de onderzoeksrechter behoren. Deze onderzoeksdaden kunnen slechts na voorafgaande machtiging van de SUR (*infra*).⁴⁴⁸

---

⁴⁴³ De gewone observatie geldt weliswaar slechts voor een periode van maximaal 3 maanden, rekening houdende met het feit dat het onderzoek betrekking heeft op strafuitvoering en volgt na een definitieve schuldigverklaring. Andere voorbeelden zijn het verhoren van de veroordeelde, de malafide derde en getuigen (zonder eedaflegging); de aanwijzing van een technisch adviseur (bijvoorbeeld een extern accountant of bedrijfsrevisor in specifieke gevallen na een kosten-baten analyse) en het betreden van een voor het publiek toegankelijke plaats.

⁴⁴⁴ Artikel 465/1, §1 Sv.

⁴⁴⁵ Artikel 464/1, §4 Sv.; COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, Omzendbrief nr. 10/2014 van 22 mei 2014 betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 10-11.

⁴⁴⁶ Artikel 464/19 Sv.

⁴⁴⁷ V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetwijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 408.

⁴⁴⁸ Artikel 464/20 Sv.

Ten derde kan de SUO-magistraat inbeslagnemingen verrichten.⁴⁴⁹ Ook deze moeten bijdragen aan het doel van het SUO. De SUO-wet regelt ook de tegeldemaking van de in beslag genomen goederen (“vervreemding”) door het COIV met het oog op de aanzuivering van de verschuldigde geldelijke sanctie.⁴⁵⁰ Buiten het SUO kan er enkel beslag gelegd worden met het oog op de invordering van de geldelijke sanctie.⁴⁵¹ Het SUO voegt hieraan toe dat opsporingsdiensten ook vermogensbestanddelen in beslag kunnen nemen met het oog op de opsporing en identificatie van vermogensbestanddelen.

De onderzoekshandelingen kunnen zowel betrekking hebben op de veroordeelde, als op de malafide derde. De veroordeelde is de persoon – zowel natuurlijke als rechtspersonen – die schuldig is bevonden aan een misdrijf en daardoor gehouden is tot betaling van een verbeurdverklarde som, een geldboete of de gerechtskosten.⁴⁵² In theorie is het dus ook mogelijk een SUO te voeren ten aanzien van een veroordeelde die geen geldboete of verbeurdverklaring opgelegd kreeg, mits het bedrag aan gerechtskosten voldoende belangrijk is.⁴⁵³ Malafide derden zijn personen – zowel fysieke personen als rechtspersonen – die doelbewust (“wetens en willens”) met de veroordeelde samenspannen om zijn vermogen te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de veroordeling.⁴⁵⁴ De wetgever wil voorkomen dat de veroordeelde zich insolvabel maakt om zich aan de strafuitvoering te onttrekken door zijn vermogen schijnbaar over te dragen aan derden te kwader trouw terwijl hij in feite nog steeds (on)rechtstreeks de aan het eigendomsrecht verbonden rechten uitoefent op de betrokken goederen.⁴⁵⁵ Een voorbeeld is de inbreng van vermogensbestanddelen van de veroordeelde in een vennootschap die hij zelf of via een tussenpersoon na de veroordeling heeft opgericht om

---

⁴⁴⁹ Artikel 464/29 e.v. Sv.

⁴⁵⁰ Artikel 464/37 Sv.

⁴⁵¹ In het vooronderzoek is dit zelfs beperkt tot beslag met het oog op het ontnemen van het WVV, dus de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen.

⁴⁵² Artikel 464/1, §3 Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 9; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 9.

⁴⁵³ V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetswijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 398.

⁴⁵⁴ Artikel 464/1, §3 Sv.; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 9.

⁴⁵⁵ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 9.

die goederen te onttrekken aan de strafuitvoering.⁴⁵⁶ Een ander voorbeeld is de periodieke facturering van prestaties die fictief geleverd zijn of die opzettelijk zwaar overgewaardeerd zijn, door de malafide derde aan de veroordeelde, waarbij de betaalde gelden nadien geheel of gedeeltelijk terugvloeien naar de veroordeelde.⁴⁵⁷ Deze voorbeelden doen verdacht veel denken aan het bedrieglijk onvermogen.

IV.3.2. Nederland

De OvJ kan slechts de bevoegdheden uitoefenen die in de wet zijn opgesomd en die zijn gericht op de verwezenlijking van het doel van het SEO, namelijk inzicht verkrijgen in de omvang van het vermogen van de veroordeelde.⁴⁵⁸ Doordat het onderzoeksbelang het stellen van onderzoekshandelingen moet rechtvaardigen, veronderstelt het toepassen van deze bevoegdheid zowel een proportionaliteits- als een subsidiariteitstoets.⁴⁵⁹ Nochtans werd opgemerkt dat de dwangmiddelen die de OvJ na een machtiging kan aanwenden bijzonder ingrijpend zijn.⁴⁶⁰ Daarnaast brengt de verwijzing naar het onderzoeksbelang met zich mee dat het onderzoek naar het vermogen van de veroordeelde op zichzelf niet kan strekken tot de opsporing van nieuwe strafbare feiten.⁴⁶¹ Doordat de bevoegdheden in het SEO beperkt zijn, is het beter om - zodra er info naar voren komt over nieuwe strafbare feiten - een nieuw opsporingsonderzoek te starten waarin meer bevoegdheden kunnen worden ingezet.⁴⁶² Dat biedt ook veel meer mogelijkheden als het buitenland gevraagd wordt om bijstand te leveren.

Samengevat gaan de onderzoekshandelingen over het vorderen van opgave van het onder zich hebben (gehad) van vermogensbestanddelen van de veroordeelde, het vorderen van diverse

---

⁴⁵⁶ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 9-10; Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 10.

⁴⁵⁷ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 10.

⁴⁵⁸ Artikel 577bb Sv. De artikelen 577bc t.e.m. 577bg bieden hierop aanvullende voorzieningen. Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009-10, 32 194, nr. 3, 15 en 16.

⁴⁵⁹ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009-10, 32 194, nr. 3, 16.

⁴⁶⁰ RAAD VOOR DE RECHTSpraak, Advies aanvraag wetsvoorstel verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, 28 november 2008, 3.

⁴⁶¹ Ibid.

⁴⁶² Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executiefunctieofficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

soorten gegevens, het bevelen van medewerking aan het ontsleutelen van gegevens, het doen van onderzoek naar communicatie, het stelselmatig observeren van personen en de zogeheten bevoegdheden in een besloten plaats (het opnemen van een plaats, het aldaar veilig stellen van sporen en het plaatsen van een technisch hulpmiddel teneinde de aanwezigheid of de verplaatsing van een goed te kunnen vaststellen).⁴⁶³

De informatiebevoegdheid die de OvJ heeft in het kader van artikel 572a Sv is door de vereiste dat de inlichtingen nodig moeten zijn voor het executeren van de geldelijke sanctie beperkter dan deze die de OvJ heeft in het kader van het SEO. Hier biedt het SEO dus extra mogelijkheden. Artikel 577bb, 7 Sv. bepaalt dat de opsporingsambtenaar in afwachting van de komst van de deurwaarder maatregelen kan nemen die redelijkerwijs nodig zijn om voor verhaal vatbare voorwerpen veilig te stellen. Deze maatregelen kunnen de vrijheid van personen die zich ter plaatse bevinden beperken.⁴⁶⁴ Buiten het SEO bestaat er voor opsporingsdiensten geen bevestigingsbevoegdheid om een voorwerp in beslag te nemen in afwachting van een deurwaarder, wiens tussenkomst een dwangbevel veronderstelt.⁴⁶⁵ Het SEO brengt ook in dit geval een verbetering met zich mee, maar indien geen SEO kan worden opgestart, blijft deze onmogelijkheid als een knelpunt ervaren worden.

Terwijl in België ook malafide derden worden gevisieerd, kunnen de bevoegdheden in het SEO enkel betrekking hebben op de veroordeelde zelf, hoewel de Memorie van Toelichting bepaalt dat *“met het verrichten van onderzoek naar het vermogen, waarbij de nadruk ook kan liggen op de vermogensverschuivingen, ook de vermogenspositie van derden in het vizier komt”*.⁴⁶⁶

IV.3.3. Vergelijking

Het SEO wordt niet door andere landen erkend, dewelke dus geen medewerking kunnen geven aan rechtshulpverzoeken.⁴⁶⁷ Dezelfde beperking geldt voor België. De

---

⁴⁶³ M.J. BORGERS en T. KOOIJMANS, Verruiming, vereenvoudiging en verbetering? Het wetvoorstel verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *DD* 2010, afl. 3/16, 245.

⁴⁶⁴ Artikel 577bb, 7 Sv.

⁴⁶⁵ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieve Officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

⁴⁶⁶ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelsontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 16.

⁴⁶⁷ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieve Officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

rechtshulpinstrumenten zijn vooral gericht op de opsporingsfase en het onderzoek ter terechtzitting. Daarnaast bestaat er geen twijfel dat het OM met het SUO over extra bevoegdheden beschikt in de strafuitvoeringsfase. Bepaalde bijzondere opsporingsmethoden die in België zijn toegelaten, zijn niet mogelijk in Nederland. Het betreft huiszoeking zonder toestemming, zoeking in een informaticasysteem, directe afluistering en observatie van een woning. Ook kan de OvJ geen beslag leggen. De Nederlandse wetgever stelde dat deze bevoegdheden niet noodzakelijk zijn om zicht te krijgen op het vermogen van de veroordeelde.⁴⁶⁸ Indien er uit een telefoontap naar voren is gekomen dat iemand geld in zijn woning heeft verstopt, dan wel op zijn laptop financiële administratie heeft staan, is er een dwangbevel en dus een deurwaarder nodig om beslag te leggen.⁴⁶⁹ Deze kan het geld in de woning claimen, maar als de veroordeelde aangeeft dat er geen geld is, mag de deurwaarder de woning niet gaan doorzoeken.⁴⁷⁰ De deurwaarder mag wel de laptop in beslag nemen om het voorwerp te verkopen en opbrengst te genereren, maar hij mag de informatie die op de laptop staat niet bekijken en hierop geen verder onderzoek doen. De onmogelijkheid om een huiszoeking te doen of voorwerpen in beslag te nemen, wordt dus als een beperking ervaren.⁴⁷¹ Hieruit kan besloten worden dat deze bijzondere opsporingsmogelijkheden in België behouden kunnen blijven. Aan de andere kant kan er echter beargumenteerd worden dat het niet nodig is dergelijke verre gaande bevoegdheden (die een inbreuk kunnen vormen op de privacy rechten van de veroordeelde) uit te oefenen in de executiefase. Zo zullen er bijna steeds vermoedens bestaan dat de veroordeelde zijn vermogen heeft witgewassen of versluisd om het aan de strafuitvoering te onttrekken vooraleer er bijvoorbeeld een telefoontap uitgevoerd wordt. In dat geval moet er gekozen worden voor een opsporings- of gerechtelijk onderzoek in plaats van verder het SUO uit te oefenen. Gezien het mogelijk misbruik door de SUO-magistraat van zijn bevoegdheden (*infra*), wordt er in de eerste plaats aanbevolen deze bevoegdheden niet mogelijk te maken in de strafuitvoeringsfase.

IV.4. Toezicht en rechtsmiddelen

IV.4.1. België

---

⁴⁶⁸ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 15-16.

⁴⁶⁹ Ibid.

⁴⁷⁰ In tegenstelling tot in België heeft de gerechtsdeurwaarder hier een huiszoekingsbevel voor nodig.

⁴⁷¹ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executief officier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

Het Grondwettelijk Hof heeft gesteld dat er een rechterlijke toetsing voorzien moet zijn - ook in het kader van de strafuitvoering - indien bepaalde indringende methoden afbreuk kunnen doen aan de fundamentele rechten van andere personen dan de veroordeelde.⁴⁷² Daarom werd in een (weliswaar beperkte) rechterlijke toetsing voor de SUR voorzien.

IV.3.1.1. Algemeen uitgangspunt: beperkte rechterlijke controle

De SUO-magistraat is verantwoordelijk voor het SUO en waakt over de wettigheid van de uitvoeringshandelingen.⁴⁷³ Hij is echter net degene die het onderzoek voert, waardoor dit toezicht niet door een onafhankelijk persoon gebeurt, noch door een rechter. Bij de invoering van het SUO was er kritiek op de macht die aan het OM wordt toegekend, meer in het bijzonder het mogelijk misbruik – bijvoorbeeld van het recht op privacy – dat volgt uit de mogelijkheid dat het OM taken kan uitvoeren die eigenlijk aan de onderzoeksrechter toebehoren.⁴⁷⁴ Desondanks pleit de wetgever in de Memorie van Toelichting ervoor om het zwaartepunt van de strafuitvoering bij het OM te leggen en slechts in een beperkte rechterlijke controle te voorzien.⁴⁷⁵ Daarbij argumenteert de wetgever dat het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat de wettigheidstoets van de observatie en infiltratie in principe kan worden toevertrouwd aan de PK.⁴⁷⁶ Niet elke bijzondere opsporingsmethode moet volgens het Hof voorwerp uitmaken van een beroep bij een onafhankelijke en onpartijdige rechter.⁴⁷⁷ Vervolgens stelde het Hof in hetzelfde arrest dat in geval van seponering de elementen die worden verzameld via de bijzondere opsporingsmethode geen gevolg hebben voor de situatie van de personen ten aanzien van wie zij zijn aangevoerd (er wordt namelijk niet vervolgd). Enkel controle door het OM is dus voldoende; de artikelen 6 EVRM en 14 BUPO zijn niet-

---

⁴⁷² GwH 19 juli 2007, nr. 105/2007, *JLMB* 2008, 598; *NJW* 2007, 695, noot S. BOUZOUMITA; *RABG* 2008, 3, noot F. SCHUERMANS; *RCPC*. 2007, 1118, noot H. BOSLY; *RW* 2007-08, 85; *RW* 2007-08 1811; *TBP* 2008, 286; *TGR-TWVR* 2008, 55, noot F. MOEYKENS; *T.Strafr.* 2007, 254, noot -, overweging B.7.1 en B.7.6.

⁴⁷³ Artikel 464/1, §2 Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 8.

⁴⁷⁴ Verslag (A. LAAOUEJ) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I), *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-2405/2; ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Strafuitvoeringsonderzoek: misdaad mag niet lonen, maar waarborg wel rechtsstaat, persbericht*, www.advocaat.be/UserFiles/PressItems/13%2011%2012%20OVB-persbericht%20SUO.pdf.

⁴⁷⁵ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 17-18.

⁴⁷⁶ GwH 19 juli 2007, nr. 105/2007, *JLMB* 2008, 598; *NJW* 2007, 695, noot S. BOUZOUMITA; *RABG* 2008, 3, noot F. SCHUERMANS; *RCPC*. 2007, 1118, noot H. BOSLY; *RW* 2007-08, 85; *RW* 2007-08 1811; *TBP* 2008, 286; *TGR-TWVR* 2008, 55, noot F. MOEYKENS; *T.Strafr.* 2007, 254, noot -, overweging B.7.3.

⁴⁷⁷ *Ibid.*, overweging B.7.4.

toepasselijk.⁴⁷⁸ De wetgever herneemt deze redenering en stelt dat ook bij het SUO geen sprake is van strafvervolging en dus de juridische situatie van de veroordeelde niet wordt gewijzigd.⁴⁷⁹ Daarbij wordt tevens benadrukt dat de veroordeelde zich wetens en willens aan de strafuitvoering onttrekt en de veroordeelde dan geen grondrechten kan gebruiken om niet te kunnen worden aangesproken in het kader van deze strafuitvoering.⁴⁸⁰ Het SUO kan echter aanleiding geven tot nieuwe feiten en dus ook tot een nieuwe straf, waardoor dit indirect tot een wijziging van de juridische situatie van een veroordeelde kan leiden. De wetgever zet een effectieve bestraffing (algemeen belang) dus boven het waarborgen van de rechten van de veroordeelde (individueel belang).

IV.4.1.2. Beperkte rechterlijke controle door de strafuitvoeringsrechter

De voorzitter van de strafuitvoeringsrechtbank (de strafuitvoeringsrechter of SUR) neemt als alleensprekend rechter kennis van de verzoeken van de SUO-magistraat om een machtiging te verlenen tot het verrichten van specifieke uitvoeringshandelingen.⁴⁸¹ De machtiging door de SUR wordt als een waarborg beschouwd tegen het gevaar voor misbruik of willekeur.⁴⁸² Toch dient te worden aangestipt dat deze controle enkel geldt voor specifieke uitvoeringshandelingen. Voor gewone uitvoeringshandelingen, zoals een eenvoudig verhoor, geldt geen controle. De wetgever wenste slechts een ‘zeer marginale toetsing’ in te voeren, die volgens Van Cauwenberghe en Deruyck grotendeels *pro forma* is.⁴⁸³

Daarnaast werd ook de keuze voor de strafuitvoeringsrechter en niet voor de onderzoeksrechter in vraag gesteld.⁴⁸⁴ De Memorie van Toelichting verantwoordt deze keuze

---

⁴⁷⁸ Ibid, overweging B.7.5 tot B.7.8.

⁴⁷⁹ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 18.

⁴⁸⁰ Ibid.

⁴⁸¹ Artikel 464/20 Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 16.

⁴⁸² Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 21.

⁴⁸³ R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, 3; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en 2935/001, 19.

⁴⁸⁴ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE/CONSEIL SUPÉRIEUR DE LA JUSTICE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*; www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf,

door het feit dat het gaat om controle op handelingen in het raam van de uitvoeringsfase en niet van de onderzoeksfase.⁴⁸⁵ De wetgever achtte het niet opportuun de machtiging voor specifieke uitvoeringshandelingen toe te vertrouwen aan de onderzoeksrechter omdat deze magistraat niet tussenkomt in de strafuitvoering.⁴⁸⁶ Maar de HRJ stelt dat de SUR, in tegenstelling tot de onderzoeksrechter, (nog) niet vertrouwd is met het nemen van onderzoeksmaatregelen.⁴⁸⁷ De wetgever heeft hier rekening mee gehouden en gaf de opdracht aan de alleenzettelende SUR in plaats van aan de strafuitvoeringsrechtbank, aangezien daar onder meer twee andere ‘lekenrechters’ zetelen, alsook om redenen van vlothed en efficiëntie.⁴⁸⁸ Vaststaat dat de rechter die de machtiging verleent in het kader van een SUO over de nodige kennis van en ervaring met onderzoeksmaatregelen moet beschikken.⁴⁸⁹ Daartoe zal het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding een specifieke opleiding organiseren voor SURs over de tenuitvoerlegging van geldelijke sancties, vergelijkbaar met de gespecialiseerde opleiding voor onderzoeksrechters.⁴⁹⁰ Tot nog toe was de SUR enkel bevoegd voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsberovende straffen en hun modaliteiten, wat van deze opleiding geen overbodige luxe maakt.⁴⁹¹ De HRJ wijst er op dat de programmawet van 31 december 2012 de uitbreiding van de bevoegdheid van de strafuitvoeringsrechtbanken tot straffen van minder dan drie jaar heeft uitgesteld tot 1 september 2015, waarbij een van de

---

5; V. SAGAERT en D. SCHEERS, “De jacht op ‘crimineel’ vermogen – een nieuw strafonderzoek ziet het licht”, *RW* 2013-14, (1162) 1162.

⁴⁸⁵ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en 2935/001, 19; HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE/CONSEIL SUPÉRIEUR DE LA JUSTICE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*, www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 5.

⁴⁸⁶ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 40.

⁴⁸⁷ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*, www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 5.

⁴⁸⁸ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 19.

⁴⁸⁹ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*, www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 5.

⁴⁹⁰ Artikel 259*sexies*, §1, 1°, lid 3 Ger.W. voor wat betreft de opleiding van onderzoeksrechters. Artikel 91 Ger.W. voor wat betreft de opleiding van strafuitvoeringsrechters; Omzendbrief nr. 14/2014 van 22 mei 2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 4.

⁴⁹¹ V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetswijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 405.

motieven een gebrek aan middelen en personeel is.⁴⁹² De vraag kan dan gesteld worden of er wel voldoende middelen zijn om de strafuitvoeringsrechtbanken te belasten met de controle op het SUO.⁴⁹³

De SUR onderzoekt bij het geven van de machtiging de wettigheid, proportionaliteit en subsidiariteit van de uitvoeringshandelingen die normaal enkel mogelijk zijn in een gerechtelijk onderzoek.⁴⁹⁴ Tegen het vonnis van de SUR kan de SUO-magistraat cassatieberoep aantekenen.⁴⁹⁵ De procedure is niet tegensprekelijk. De veroordeelde, de malafide derde noch hun advocaten zijn hierbij partij. Ten eerste wat betreft de wettigheid zal de SUR onderzoeken of de betrokken specifieke uitvoeringshandeling toegelaten is door de SUO-wet en of diens wettelijke grond- en vormvoorwaarden vervuld zijn.⁴⁹⁶ Dit beslist de SUR op basis van het ontwerp van gemotiveerde beslissing van de SUO-magistraat dat bij het verzoek is gevoegd.⁴⁹⁷ Daarnaast onderzoekt hij of de uitvoeringshandeling verricht wordt met het oog op het bereiken van het door de wet omschreven doel van het SUO. Ten tweede stellen bepaalde specifieke uitvoeringshandelingen een subsidiariteitsvoorwaarde. De SUR gaat in dat geval na of de gewone uitvoeringshandelingen niet (redelijkerwijze kunnen) volstaan om het doel van het SUO te bereiken.⁴⁹⁸ Ten derde wat betreft de proportionaliteit kijkt de SUR na of de bij wet toegelaten inbreuken op fundamentele rechten en vrijheden (aangewende dwangmiddelen of schending van grondrecht) niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van het doel van het SUO.⁴⁹⁹ Vervolgens moet de specifieke uitvoeringshandeling noodzakelijk zijn voor het bereiken van het wettelijk doel van het

---

⁴⁹² HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van wet houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken*, www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0083b.pdf, 3; Opmerking J. BOULET, verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 8-9.

⁴⁹³ BOONE, R., "Armgeworstel om het SUO", *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3.

⁴⁹⁴ Artikel 464/20 Sv.

⁴⁹⁵ Artikel 464/21 Sv.

⁴⁹⁶ Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 50.

⁴⁹⁷ Ibid.

⁴⁹⁸ Zie artikel 464/14, § 2, 1° *juncto* artikel 464/27, § 2 Sv m.b.t. de observatie en artikel 464/26, § 2, 2° Sv m.b.t. de interceptie en opname van private (elektronische) communicatie. Omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 51.

⁴⁹⁹ Artikel 464/1, § 4 Sv; omzendbrief nr. 14/2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 51.

SUO.⁵⁰⁰ Hoewel het gebrek aan opportuniteitstoets door de SUR door verschillende auteurs gehekel is,⁵⁰¹ kan worden gesteld dat er door deze toetsing in de proportionaliteitstoets ook een opportuniteitstoets besloten zit. Als laatste moet er voldaan zijn aan de proportionaliteitsvoorwaarde die vereist is voor het verrichten van de betrokken specifieke uitvoeringshandeling. Zo zijn bepaalde specifieke uitvoeringshandelingen slechts mogelijk als de veroordeelde is schuldig verklaard aan een misdrijf dat voorkomt op de zogenaamde ‘taplijst’ van artikel 90ter Sv.⁵⁰²

Naast de machtiging voor specifieke onderzoekshandelingen, staat de SUR ook in voor de behandeling van het beroep ingesteld tegen een inbeslagname. Dit is mogelijk in een speciaal ‘strafrechtelijk kortgeding’ waarbij elke persoon die benadeeld is door een inbeslagname – zowel de veroordeelde als de malafide derde - aan de SUO-magistraat kan vragen deze op te heffen.⁵⁰³ In dat geval onderzoekt hij de wettigheid en de proportionaliteit van de inbeslagneming.⁵⁰⁴ Daarnaast is hoger beroep bij de SUR mogelijk wanneer de SUO-magistraat beslist om in beslag genomen goederen te vervreemden.⁵⁰⁵

IV.3.1.3. Kamer van Inbeschuldigingstelling

Ook de KI heeft bepaalde controlebevoegdheden. Ten eerste treedt de KI op in geval van observaties uitgevoerd in het raam van het SUO. Dit gebeurt indien de betreffende gegevens nadien door het OM zijn aangewend in een opsporings- of gerechtelijk onderzoek.⁵⁰⁶ Ten tweede kan de SUR, indien hij gevat wordt voor een verzoek tot opheffing van een inbeslagname, bevelen dat de KI de regelmatigheid van de observaties moet controleren.⁵⁰⁷ Dit kan enkel indien de observaties gegevens hebben opgeleverd die door het OM zijn

---

⁵⁰⁰ Artikel 464/1, §1 *juncto* 464/19 Sv.

⁵⁰¹ R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3; V. SAGAERT en D. SCHEERS, “De jacht op ‘crimineel’ vermogen – een nieuw strafonderzoek ziet het licht”, *RW* 2013-14, (1162) 1162; ORDE VAN DE VLAAMSE BALIES, Standpunt omtrent de wetsontwerpen van 9 juli 2013 houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, www.advocaat.be/UserFiles/Positions/14%2001%2020%20Standpunt%20OVb%20wetsontwerp%20SUO.pdf, 5-6.

⁵⁰² Artikel 464/26, §2, 1° Sv.

⁵⁰³ Artikel 464/36 Sv.

⁵⁰⁴ Artikel 464/36, §4 en §6 Sv.

⁵⁰⁵ Artikel 464/38, §2 Sv. In een vooronderzoek verschafft het strafrechtelijk kortgeding een rechtsmiddel aan wie zich geschaad acht door een onderzoekshandeling: artikel 28*sexies* Sv. (opsporingsonderzoek) en artikel 61*quater* Sv. (gerechtelijk onderzoek). In deze gevallen is geen cassatieberoep mogelijk.

⁵⁰⁶ Artikel 464/18 Sv. De KI controleert dan de regelmatigheid van de observatie voor de regeling van de rechtspleging, dus bij het einde van het onderzoek.

⁵⁰⁷ Artikel 464/19, §2 Sv en 464/36, §6 Sv.

aangewend in het SUO of indien het beslag gesteund is op gegevens die zijn verkregen op grond van een observatie.⁵⁰⁸ Ten derde controleert de KI de regelmatigheid van de gevoerde observaties indien dit bevolen wordt door hoven en rechtbanken die kennis nemen van burgerrechtelijke vorderingen betreffende de tenuitvoerlegging van geldelijke sancties alvorens uitspraak te doen over de gegrondheid van deze rechtsvordering.⁵⁰⁹ De griffier moet alle burgerrechtelijke vorderingen betreffende de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen houdende veroordeling tot een geldelijke sanctie in het kader van het SUO voor advies meedelen aan het OM bij de rechtbank of het hof dat kennis neemt van het geschil.⁵¹⁰ In de praktijk zal het vooral gaan om schadeclaims tegen de Belgische Staat over verrichte uitvoeringshandelingen.⁵¹¹

IV.4.2. Nederland

De rechter-commissaris blijft gedurende het hele onderzoek betrokken.⁵¹² Het is echter het OM dat verantwoordelijk is en blijft voor het onderzoek en voor de vorderingen die in dat kader worden ingesteld.⁵¹³ De rechter-commissaris waakt tussentijds tegen nodeloze vertraging.⁵¹⁴ Daartoe geldt een actieve informatieplicht van de OvJ, uit eigen beweging of op verzoek. De rechter-commissaris stelt zelf geen onderzoekshandelingen, waardoor hij als een onafhankelijke rechter beschouwd kan worden. Hierdoor wordt het niet problematisch ervaren dat er geen beroepsmogelijkheden voor de veroordeelde zijn. Er is een machtiging van de rechter-commissaris vereist voor bepaalde ingrijpende onderzoekshandelingen. Ten eerste is de machtiging nodig indien de OvJ wilt vorderen dat bepaalde gegevens direct of binnen een bepaalde periode na de verwerking worden verstrekt.⁵¹⁵ Eveneens is een voorafgaande machtiging nodig voor een telefoontap, alsook voor het bevel aan iemand met de nodige

---

⁵⁰⁸ Indien het beslag gesteund is op of mogelijk gemaakt is door gegevens die zijn verkregen op grond van een observatie.

⁵⁰⁹ Artikel 464/18, §2, lid 2 Sv.

⁵¹⁰ Artikel 764, lid 1, 16° Ger.W., ingevoegd door artikel 10 SUO-wet (II).

⁵¹¹ Omzendbrief nr. 14/2014 van 22 mei 2014 van het College van Procureurs-generaal betreffende de wetten van 11 februari 2014 houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (SUO-wet), 38.

⁵¹² Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 15.

⁵¹³ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen, *Kamerstukken II*, 2014-15, 34.086, nr. 3, 29.

⁵¹⁴ Artikel 577ba, lid 6 Sv. Deze taak heeft de rechter-commissaris ook toebedeeld gekregen in het opsporingsonderzoek: artikel 180 Sv.

⁵¹⁵ Artikel 577bd, 6 Sv.

kennis tot ontsleuteling van deze gegevens of het ongedaan maken van een bepaalde versleuteling.⁵¹⁶

IV.4.3. Vergelijking

De controle door de KI geldt slechts in beperkte gevallen wat betreft observaties of inbeslagnemingen. Specifieke uitvoeringshandelingen veronderstellen een machtiging van de SUR, respectievelijk de rechter-commissaris. De rol van de SUR wordt herleid tot een marginale controle, waardoor de SUR beschouwd kan worden als een ‘rechter van het onderzoek’.⁵¹⁷ Voor de veroordeelde valt dit misschien nog te verantwoorden, maar voor de ‘malafide derden’ is een ruimere rechtsbescherming wenselijk.⁵¹⁸ In de eerste plaats kan er echter beargumenteerd worden om helemaal geen uitvoeringshandelingen op de malafide derde mogelijk te maken. Zij werden niet veroordeeld en hebben mogelijk helemaal geen misdrijf gepleegd. Gezien de definitie die aan het begrip ‘malafide derde’ is gegeven - personen die doelbewust met de veroordeelde samenspannen om zijn vermogen te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de veroordeling – en gezien de definitie van het misdrijf van bedrieglijk onvermogen – het bedrieglijk bewerken van het vermogen om het te onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de veroordeelde – is het mogelijk om een opsporings- of gerechtelijk onderzoek te starten en op die manier derden bij het onderzoek te betrekken als medeplichtige of mededader.

---

⁵¹⁶ Artikel 577bf Sv.

⁵¹⁷ Een rechter van het onderzoek verschilt van de onderzoeksrechter, aangezien het een figuur is die niet langer het onderzoek zelf gaat voeren, maar zich uitsluitend beroept op zijn rechtsprekende functie. R. BOONE, “Armgeworstel om het SUO”, *juristenkrant* 26 februari 2014, (3) 3; ORDE VAN DE VLAAMSE BALIES, Standpunt omtrent de wetsontwerpen van 9 juli 2013 houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, www.advocaat.be/UserFiles/Positions/14%2001%2020%20Standpunt%20OVB%20wetsontwerp%20SUO.pdf, 3.

⁵¹⁸ Verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 9 en 15; V. FRANSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetswijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 409; K. VAN CAUWENBERGHE, “Strafuitvoeringsonderzoek: de basisregels van de rechtstaat overboord”, *Juristenkrant* 29 januari 2014, (11) 11; ORDE VAN DE VLAAMSE BALIES, Standpunt omtrent de wetsontwerpen van 9 juli 2013 houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, www.advocaat.be/UserFiles/Positions/14%2001%2020%20Standpunt%20OVB%20wetsontwerp%20SUO.pdf, 4-5.

IV.5. Afsluiting en gevolgen van het onderzoek

IV.5.1. België

Het SUO eindigt bij volledige betaling, bij volledige invordering of bij het tenietgaan van de straf.⁵¹⁹ De ontvanger van de FOD Financiën kan kennis nemen van de tijdens het onderzoek vergaarde relevante inlichtingen over de vermogenspositie van de veroordeelde en deze informatie aanwenden voor het faciliteren van de invordering.⁵²⁰ Indien de SUO-magistraat het onderzoek afsluit, brengt hij de ontvanger hiervan op de hoogte.⁵²¹ De geldsommen die de SUO-magistraat en het COIV recupereren worden van zodra mogelijk doorgestort naar de ontvanger ter aanzuivering van de opgelopen veroordelingen.⁵²² De bewoordingen “van zodra mogelijk” houden in dat de ontvangen of bewaarde gelden binnen een redelijke termijn moeten worden doorgestort.⁵²³

IV.5.2. Nederland

Het SEO eindigt indien de OvJ oordeelt dat er geen grond bestaat voor de voortzetting, indien de geldigheidsduur van de rechterlijke machtiging verstrijkt en niet wordt verlengd of indien de veroordeelde aan zijn betalingsverplichting heeft voldaan.⁵²⁴ Daarnaast kan de OvJ zonder machtiging het SEO afsluiten.⁵²⁵ Hiervan dient hij de rechter-commissaris wel op de hoogte te stellen.⁵²⁶ De gegevens die het SEO heeft opgeleverd kunnen dienstbaar zijn aan een nieuw strafrechtelijk onderzoek.⁵²⁷

---

⁵¹⁹ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 23.

⁵²⁰ *Ibid.*, 10.

⁵²¹ Indien er echter een verzoek tot opheffing van het beslag is ingediend, moet eerst het resultaat van het strafrechtelijk kortgeding worden afgewacht. Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 24.

⁵²² Artikel 464/1, §7 Sv.; Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 10.

⁵²³ Memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende diverse maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 2934/001 en nr. 2935/001, 10.

⁵²⁴ Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 16-17.

⁵²⁵ Artikel 577ba, 7 Sv.

⁵²⁶ Artikel 577ba, 6 Sv.

⁵²⁷ Verwijzing naar artikel 126dd Sv.; Memorie van toelichting bij de wet verruiming mogelijkheden voordeelontneming, *Kamerstukken II*, 2009–10, 32 194, nr. 3, 17.

IV.5.3. Vergelijking

In Nederland kan de rechter-commissaris beslissen om de machtiging niet te verlengen, waardoor aan een rechter beslissingsmacht toegekend is over de toekomst van het SEO. In België heeft enkel het OM hier beslissingsmacht over.

IV.6. Tussentijdse conclusie

De reeds afgeronde SEO's hebben niet tot incasso geleid, maar wel vaak inzicht verschaft in de vermogenspositie van een veroordeelde of in vermogen in het buitenland.⁵²⁸ Het middel wordt er als een goede aanvulling beschouwd op het instrumentarium in de opsporingsfase.⁵²⁹ De doelstelling van het SEO, namelijk inzicht krijgen in de vermogenspositie van de veroordeelde, is behaald. Overwegingen dat misdaad niet mag lonen, alsook het afpakken van het WVV, zijn dan weer niet echt bereikt. Het SEO heeft dus niet tot een effectieve invordering geleid. De SUO-magistraat beschikt over de extra mogelijkheid tot het leggen van beslag. Gezien het gamma van mogelijke bevoegdheden en gezien de expertise van het OM, kan het SUO daadwerkelijk zijn doel bereiken, namelijk de opsporing, de identificatie en de inbeslagname van het vermogen waarop de veroordeling van een geldelijke sanctie kan worden uitgevoerd. De vraag is echter of de invordering van geldelijke sancties hiermee effectief verbeterd zal worden. Het SUO komt namelijk aan vele knelpunten niet tegemoet. Daarnaast wordt gesteld dat het SUO vaak overlapt met het bedrieglijk onvermogen, een strafbaarstelling die in Nederland niet mogelijk is. Het SUO kan bijdragen aan inzicht in het vermogen, maar van zodra er onderzoek wordt gedaan naar vermogensbestanddelen die de veroordeelde heeft onttrokken aan de tenuitvoerlegging, dient overgeschakeld te worden op een 'gewoon' opsporings- of gerechtelijk onderzoek. Dit is volgens de gemaakte analyse ook nodig indien het OM hierbij derden te kwader trouw wilt viseren.

Hoewel het SUO hier niet op gericht is, is het mogelijk dat tijdens een SUO nieuwe misdrijven aan het licht komen.⁵³⁰ Hierbij kan gedacht worden aan het misdrijf van

---

⁵²⁸ Interview 1 met senior officier van justitie, Landelijk Executieveofficier Ontnemingsmaatregelen en Landelijke Beslag Autoriteit bij het Functioneel Parket te Leeuwarden.

⁵²⁹ Ibid.

⁵³⁰ Opmerking K. DEGROOTE, Verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 31; V. SAGAERT en D. SCHEERS, "De jacht op 'crimineel' vermogen – een nieuw strafonderzoek ziet het licht", *RW* 2013-14, (1162) 1162; ORDE VAN DE VLAAMSE BALIES, Standpunt omtrent de wetsontwerpen van 9 juli 2013 houdende diverse

bedrieglijk onvermogen (artikel 490bis Sw.), heling of witwassen (artikel 505 Sw.). Aangezien de SUO-magistraat uitvoeringshandelingen met beperkte controle kan stellen en de informatie uit het SUO kan aanwenden in nieuwe of lopende vooronderzoeken, is het mogelijk dat hij zijn bevoegdheden aanwendt voor andere doeleinden dan het SUO.⁵³¹ Hierdoor kan hij het initiële bewijsmateriaal van nieuwe misdrijven verzamelen met minder verregaande waarborgen dan diegene die gelden in het vooronderzoek.⁵³² Het is mogelijk dat het Grondwettelijk Hof deze ongelijkheid strijdig zal verklaren met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.⁵³³ Om de controle op de regelmatigheid voor elke onderzoekshandeling te waarborgen, kan er aanbevolen worden bij afsluiting van het SUO het dossier naar de KI te sturen. Indien deze een onregelmatigheid vaststelt, kan het de betreffende handeling nietig verklaren. De gegevens die deze handeling heeft opgebracht, mogen dan niet meer gebruikt worden om beslag te leggen en zo de geldelijke sanctie in te vorderen of om een nieuw onderzoek op te starten. In Nederland is de enige waarborg om via het SEO geen nieuwe strafbare feiten op te sporen de verwijzing naar het onderzoeksbelang. Ook de SUO-wet bevat deze verwijzing. Maar omdat er in een opsporingsonderzoek meer bevoegdheden kunnen worden ingezet, zal de OvJ verkiezen een nieuw vooronderzoek op te starten. De SUO-magistraat heeft dergelijke stimulans niet, aangezien hij in het SUO verregaande bevoegdheden kan stellen met beperkte rechterlijke controle. Gewone uitvoeringshandelingen veronderstellen slechts toezicht en controle door de SUO-magistraat zelf, terwijl specifieke uitvoeringshandeling slechts een voorafgaande machtiging door de SUR vereisen, zonder controle achteraf. Vandaar dat aangeraden wordt om de specifieke uitvoeringshandelingen uit het SUO te halen.

---

maatregelen betreffende de verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken,

www.advocaat.be/UserFiles/Positions/14%2001%2020%20Standpunt%20OVB%20wetsontwerp%20SUO.pdf, 5-6.

⁵³¹ K. VAN CAUWENBERGHE, “Strafuitvoeringsonderzoek: de basisregels van de rechtstaat overboord”, *Juristenkrant* 29 januari 2014, (11) 11.

⁵³² Opmerking J. BOULET, Verslag (S. DE WIT en C. VAN CAUTER) namens de Commissie voor de Justitie bij het wetsontwerp houdende diverse maatregelen ter verbetering van de invordering van de vermogensstraffen en de gerechtskosten in strafzaken (I) en (II), *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-2934/3, 9; V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetwijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 409.

⁵³³ De Orde van de Vlaamse Balies heeft bij het Grondwettelijk Hof reeds een procedure ingesteld tegen de SUO-wet. Het Hof moet zich hierover nog uitspreken. V. FRANSSEN, “Kritisch overzicht van enkele recente wetwijzigingen in het straf(proces)recht: het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek” in VRG Alumni en Maklu-Uitgevers nv (eds.), *Recht in beweging, 21ste VRG-Alumnidag 2014*, Antwerpen, Maklu, 2014, (393) 409; ; V. SAGAERT en D. SCHEERS, “De jacht op ‘crimineel’ vermogen – een nieuw strafonderzoek ziet het licht”, *RW* 2013-14, (1162) 1162.

Hoofdstuk V. Besluit en aanbevelingen

Door eerder in het strafproces vaker gebruik te maken van financieel onderzoek, onderzoek naar vermogensbestanddelen en de mogelijkheid tot het leggen van beslag, kan er reeds in een vroeg stadium inzicht verkregen worden in het vermogen. Daardoor wordt het risico op het witwassen of verduisteren van vermogensbestanddelen verkleind. Dit veronderstelt echter een hele cultuurverandering. Wat betreft de invordering van geldelijke sancties kan gesteld worden dat het solvabiliteitsonderzoek door het COIV - vooral met de uitbreidingen door de SUO-wet - reeds verregaande mogelijkheden biedt om het vermogen van de veroordeelde na te gaan. Sinds de SUO-wet is dit niet meer beperkt tot verbeurdverklaringen. Het COIV voert echter beperkt een solvabiliteitsonderzoek uit, gezien het gebrek aan middelen en personeel. Om op het gevonden vermogen dan ook de executie uit te oefenen, beschikt de ontvanger over voldoende mogelijkheden. Deze worden echter onvoldoende worden toegepast. Dit komt omwille van enkele structurele problemen, waar het SUO niet aan tegemoet komt, bijvoorbeeld een gebrek aan richtlijnen, aan effectiviteitsonderzoek, aan controle of aan een goed werkend automatiserend systeem, te weinig en niet behoorlijk opgeleid personeel. Vervolgens kan geconcludeerd worden dat er in de strafuitvoeringsfase onvoldoende wettelijke mogelijkheden bestaan om vermogensbestanddelen die aan de strafuitvoering onttrokken zijn te lokaliseren en in beslag te nemen, vooral indien de veroordeelde deze verborgen heeft. Het SUO biedt hiervoor extra mogelijkheden. Een voldoende en correct gebruik van reeds bestaande middelen zou de invoering van een SUO dus niet onmiddellijk overbodig maken. Dit dient echter genuanceerd te worden, want in het SUO zal vaak ontdekt worden dat de veroordeelde vermogensbestanddelen heeft die hij bedrieglijk aan de strafuitvoering onttrokken heeft. In dat geval overlapt het SUO met het onderzoek naar het bedrieglijk onvermogen. Van zodra er overgeschakeld kan worden op een opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek moet het OM daarin de vermogensbestanddelen verder opsporen in plaats van het SUO verder te zetten. In dat opzicht zijn bepaalde onderzoeksbevoegdheden overbodig.

Wat de invulling van het SUO zelf betreft, kan er gesteld worden dat er verregaande bevoegdheden mogelijk zijn, terwijl de rechterlijke controle slechts beperkt is. Een rechterlijke controle op onregelmatig uitgevoerde uitvoeringshandelingen wordt niet geboden, behalve in bepaalde gevallen door de KI wat betreft observaties of inbeslagnemingen. De

SUO-magistraat is degene die toeziet op de regelmatigheid van zijn eigen gestelde handelingen. Dit kan leiden tot mogelijk misbruik. De Nederlandse wetgever wilde dit voorkomen door in het SEO minder (verregaande) bevoegdheden ter beschikking te stellen. Daarom wordt aangeraden de specifieke uitvoeringshandelingen uit het SUO te halen. Omdat voorzichtigheid en vooral proportionaliteit geboden is, kan ook naar Nederlands voorbeeld een machtigingssysteem ingevoerd worden om het SUO te openen door de SUR. De SUR moet daarvoor een opportuniteitstoets toegekend krijgen. Vervolgens wordt aangeraden het betrekken van ‘malafide’ derden niet mogelijk te maken in een SUO. Ten slotte wordt er aanbevolen verder onderzoek naar het mogelijk schenden van rechtswaarborgen te voeren en hier over enkele jaren een evaluatie van te maken.